

**ORDU ALTINORDU HALK EĞİTİM MERKEZİNDEKİ TAKI
TASARIMI EĞİTİM PROGRAMININ İNCELENMESİ**

Nuran Üresin Tanık

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
EL SANATLARI EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ŞUBAT, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren On İki (12) ay sonra tezdten fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Nuran
Soyadı : Üresin Tanık
Bölümü : Dekoratif Ürünler Eğitimi
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Ordu Halk Eğitim Merkezindeki Takı Tasarımı
Eğitim Programının incelenmesi
İngilizce Adı : The Examination Of Jewelry Desing's Educational
Program At Ordu Public Education Center

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı : Nuran ÜRESİN TANIK

İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Nuran ÜRESİN TANIK tarafından hazırlanan “Ordu Halk Eğitim Merkezindeki Takı Tasarımı Eğitim Programının İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi El Sanatları Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Mediha GÜLER

Dekoratif Ürünler Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Zeynep ERDOĞAN

Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Bölümü, Ankara Üniversitesi

Üye: Dr. Öğr. Üyesi H. Serpil ORTAÇ

Uygulamalı Sanatlar Anabilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 06/02/2019

Bu tezin El Sanatları Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bir ülkede yaşanan gelişmeler o ülkenin halkını da önemli derecede etkisi altına alır. İnsanoğlu yaşamının her anında yaşam şartlarından doğan zorlukları aşmak, bulunduğu ortama ayak uydurmak daha doğrusu hayatlarını devam ettirebilmek için bir çok formüller denemişler ve bu formülleri geliştirerek günümüzde geçerliliğini sürdüren ürünler ortaya koymuşlardır. İnsanoğlunun dönen dünyaya, hızla gelişen teknolojiye uyum sağlayabilmesi için en önemli faktörlerin başında eğitim gelir. Fakat bu eğitim tek başına örgün eğitim ile sağlanamadığından bütün insanlığa ulaşabilmek, ve bu insanları en başta ailelerine sonrasında da topluma yararlı kişiler olarak yetiştirmenin en önemli öncülü yaygın eğitim kurumlarıdır. Çığır açan teknolojinin etkisi altında kalan ürünler zorda olsa günümüzde yaşatılmaya çalışılmaktadır. Bu konuda görevleri üstlenen Halk Eğitim Merkezi bünyesinde ki El Sanatları Programlarını elde ki imkan ve mekanlarla uygulamaya devam etmektedir. Halk eğitim merkezi çok çeşitli kurslarda eğitimini sürdürmektedir Bu kurslardan Takı Tasarımı kursu da yetişkin eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Takı yaşadığı toplumun aynasıdır. Takı nefes aldığı toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik yapısından etkilendiği gibi etkileşimde olduğu kültürlerden de etkilenmektedir.

Bu araştırmanın amacı; Ordu Halk Eğitim Merkezi'ndeki Takı Tasarımı Eğitim Program'ının incelenmesi, günümüzdeki yeri bu kurslardan yararlanan kursiyerlerin beklentileri ve kurs hakkındaki düşüncelerinin netlik kazanmasıdır.

Araştırmanın bir plan dahilinde yürütülmesinde ilgi ve desteği ile daima yön veren araştırma süresince kaynak bilgi ve deneyimleri ile beni destekleyen danışmanım Sayın Prof. Dr. Mediha GÜLER Hocama en içten duygularıyla teşekkür eder saygılarımı sunarım. Ayrıca Ordu Halk Eğitim Merkezi hakkında bilgi veren anketin uygulanmasında yardımcı olan takı tasarım derslerine girmeme olanak sağlayan Sayın Elif Ayşe AYDIN Hocama ve ankete katılan kursiyerlere teşekkürlerimi bir borç bilirim. Eğitim hayatım süresince maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme ve tez çalışmam süresince beni destekleyip bütün imkanlarımı sağlayan değerli eşim Abdullah TANIK'a çok teşekkür ederim.

**ORDU ALTINORDU HALK EĞİTİM MERKEZİNDEKİ TAKI
TASARIMI EĞİTİM PROGRAMININ İNCELENMESİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Nuran Üresin Tanık
GAZİ ÜNİVERSİTESİ**

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Şubat, 2019

ÖZ

Bu araştırmanın amacı Ordu Halk Eğitim Merkezindeki takı tasarım eğitim programının incelenmesi, günümüzdeki yeri, bu kurslarda eğitim alan kursiyerlerin kurstan beklentileri ve kurs sonundaki düşüncelerinin belirlenmesidir. Araştırma çalışmalarında 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Ordu Halk Eğitim Merkezindeki takı tasarım kursuna katılan kursiyerler oluşturmaktadır. Bu programda eğitim alan 40 kişi örneklem olarak seçilmiştir. Kursiyerlere uzman görüşleriyle hazırlanan anket uygulanmış olup, elde edilen anket sorularının her bir seçeneğinin toplam frekansları belirlenerek yüzdeler belirtilmiştir. Araştırma sonuçlarını yorumlamak için verilerin analizinde frekans ve yüzde dağılımları alınarak bulgular tablolarda verilmiş tablolar yorumlanmıştır. Araştırmadaki elde edilen veriler değerlendirildiğinde Ordu Halk Eğitim Merkezindeki takı tasarım programına katılan kursiyerlerin % 100' ünün bayan olduğu görülmüştür. Öğrenim durumlarının çoğunluğu lise mezunu olduğu görülmüştür. Kursiyerler bu kurstan halk eğitimin tanıtımlarından haberdar olmuştur. Kursu tercih etme nedenleri çoğunlukla boş vakitleri değerlendirmek içindir. Takı yapımında kullanılan malzemeler genellikle yurtiçinden malzeme satan iş yerlerinden temin edilmiştir. Takıda en çok kullanılan hammaddenin taş olduğu görülmüştür. Takı çeşitlerinin içerisinde en çok üretilen takı kolye olup bunu bilezik takip etmektedir. Kursta yapılan ürünler ile piyasada satılan ürünler arasında çoğu zaman benzerliğin olduğu belirtilmiştir. Kurs programının ve kurstan yararlanılan kaynakların, öğretim yöntemlerinin, içeriği, değerlendirme ölçeğinin ve kullanılan araç-gerecin yeterli olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler : Ordu, Program, El Sanatları, Halk Eğitim Merkezleri, Takı, Tasarım.
Sayfa Adedi : 163
Danışman : Prof. Dr. Mediha GÜLER

**THE INVESTIGATION OF THE JEWEL DESING TRAINING
PROGRAM AT ORDU PUBLIC TRAINING CENTER
(Master's Thesis)**

**Nuran Üresin Tanık
GAZI UNIVERSITY
INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES
February, 2019**

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the jewel desing training program at Ordu Public Training Center and to determine today's role, the expectations of the trainees at these courses and their ideas at the end of the courses. The participants of this study consist of the trainees participating in the jewel desing courses at the Ordu Public Training Center in the 2015-2016 academic year. 40 people at this training program have been selected as a sample. A questionnaire generated by expert opinion was employed and the percentages were specified by determining the total frequency of each questionnaire item. The findings on the frequency and percentage distributions of the data analysis were displayed on the tables and these tables were interpreted to reach the results. When the datum obtained out of the survey were reviewed, 100 % of the trainees participating the jewel desing program at the Ordu Public Training Center were observed to consist of women. The majority of them were found to be high school graduates. The trainees have heard about that course in the neighborhood and the reasons behind choosing the course is mostly to qualify their leisure time. The materials used in making jewelare usually provided from stores selling materials domestically. Stone was observed to be the most commonly used raw material in making jewel. Bracelet is the most produced jewel among the jewel types followed by the necklace. The goods produced at the courses are indicated to be similar to the ones sold at the market. The course program and it's sources, teaching methods, content, the assessment scale, and the employed tools are perceived to be adequate.

Key Words : Ordu, Program, Hand Arts, Public Education Center, Jewelry, Design.
Page Number : 163
Supervisor : Prof. Dr. Mediha GÜLER

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	xviii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xx
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xxii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durum.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Sınırlılıklar.....	4
1.6. Tanımlar.....	4
BÖLÜM II	6
KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	6

2.1. Eğitim Hakkında Genel Bilgiler	6
2.1.1. Eğitimin Tanımı.....	6
2.1.2. Eğitimin Amaçları	7
2.1.2.1. Toplumya yönelik amaçlar.....	7
2.1.2.2. Bireye yönelik amaçlar	8
2.1.3. Eğitimin İşlevleri	8
2.1.3.1. Eğitimin Toplumsal İşlevleri.....	8
2.1.3.2. Eğitimin Ekonomik İşlevleri	8
2.1.3.3. Eğitimin Siyasal İşlevleri.....	9
2.1.3.4. Eğitimin Gizli İşlevleri.....	9
2.1.3.5. Eğitimin Bireysel İşlevleri	9
2.1.4. Eğitimin Sınıflandırılması.....	10
2.1.4.1. Formal Eğitim.....	10
2.1.4.1.1. Örgün Eğitim.....	10
2.1.4.1.2. Yaygın Eğitim.....	11
2.1.4.2. İnfomal Eğitim	11
2.2. Yaygın Eğitim Hakkında Genel Bilgiler	11
2.2.1. Yaygın Eğitimin Tanımı.....	11
2.2.2. Yaygın Eğitimin Amacı	11
2.2.3. Yaygın Eğitim Merkezlerinin Kuruluş ve Görevleri	12
2.2.3.1. Kuruluş.....	12
2.2.3.2. Merkezlerin Görevleri.....	12
2.2.3.3. Yaygın Eğitimden Sorumlu İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı ve ya Şube Müdürünün Görev ve Sorumlulukları.....	13
2.2.4. Yaygın Eğitimin İlkeleri.....	13
2.2.5. Yaygın Eğitimin Özellikleri	14
2.2.6. Yaygın Eğitimin Sınıflandırılması	14

2.2.7. Yaygın Eğitiminde Gereksinimler	15
2.2.7.1. Toplumsal Gereksinimler	15
2.2.7.2. Bireysel Gereksinimler	15
2.2.7.3. Kurumsal Gereksinimler	15
2.2.8. Yaygın Eğitimi Zorunlu Kılan Nedenler	15
2.2.8.1. Kültürel Nedenler	16
2.2.8.2. Ekonomik Nedenler	16
2.2.8.3. Siyasal Nedenler	16
2.2.8.4. Sosyal Nedenler.....	16
2.2.9. Türklerde Yaygın Eğitimin Tarihi Gelişimi	17
2.2.9.1. Türkler Müslüman Olmadan Önce.....	17
2.2.9.1.1. Hunlar	17
2.2.9.1.2. Göktürkler	18
2.2.9.1.3. Uygurlar.....	18
2.2.9.2. Türkler Müslüman Olduktan Sonra	18
2.2.9.2.1. Medreseler	18
2.2.9.2.2. Ahilik	18
2.2.9.2.3. Loncalar	19
2.2.9.2.4. Enderun Okulları	19
2.2.9.2.5. Ordu	19
2.2.9.3. Cumhuriyetten Sonra	19
2.2.10. Yaygın Eğitimin Hukuki ve Bilimsel Dayanakları	21
2.2.11. Şûralarda Yaygın Eğitim	21
2.2.12. Kalkınma Planında Yaygın Eğitim	23
2.2.13. Yaygın Eğitim Hizmeti Veren Kurum ve Kuruluşlar	24
2.2.13.1. Milli Eğitim Bakanlığı.....	24
2.2.13.1.1. Ana Görevi Yaygın Eğitim Olan Birimler:	24

2.2.13.1.2. Örgün ve Yaygın Eğitimi Birlikte Yürüten Birimler:	24
2.2.13.2. Başbakanlığa Karşı Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar.....	24
2.2.13.3. Diğer Kaynaklar.....	24
2.3. Halk Eğitimi Hakkında Genel Bilgiler	25
2.3.1. Halk Eğitimin Tanımı	25
2.3.2. Halk Eğitimin Amaçları.....	26
2.3.2.1. Halk Eğitimin Genel Amacı	26
2.3.2.2. Ulusal Amaçlar	26
2.3.2.3. Yerel Amaçlar	26
2.3.2.4. Halk Eğitimin Özel Amaçları.....	27
2.3.3. Halk Eğitimin İlkeleri	28
2.3.4. Halk Eğitimin İşlevleri	29
2.3.5. Halk Eğitimin Önemi	30
2.3.6. Türkiye’de Halk Eğitimin Gelişimi	31
2.3.6.1. Cumhuriyet Öncesinde Halk Eğitimi.....	31
2.3.6.1.1. Medreseler	32
2.3.6.1.2. Enderun okulları	32
2.3.6.1.3. Ahilik.....	32
2.3.6.1.5. Ordu	32
2.3.6.1.6. Düzenli İlk Halk Eğitim Etkinlikleri.....	33
2.3.6.2. Cumhuriyet Döneminde Halk Eğitimi.....	33
2.3.6.2.1. Halk Eğitim Şubesi (1926)	33
2.3.6.2.2. Halk Derslikleri (1927).....	34
2.3.6.2.3. Millet Mektepleri (1928).....	34
2.3.6.2.4. Halk Okuma Odaları (1930).....	34
2.3.6.2.5. Halk Evleri	34
2.3.6.2.6. Köy Eğitim Kursları (1936) ve Köy Enstitüleri (1940)	34

2.3.7. Kalkınma Planında Halk Eğitimi	35
2.3.8. Halk Eğitim Merkezlerinin İçeriği.....	35
2.3.9. Halk Eğitimi Merkezi Personelleri	37
2.3.10. Halk Eğitim Merkezlerinde Yürütülen Etkinlikler.....	37
2.3.10.1. Kurslar.....	37
2.3.10.2. Genel Eğitim Programları.....	37
2.3.10.3. Mesleki Eğitim Programları.....	37
2.3.11. Halk Eğitimi Örgütü	38
2.3.11.1. Merkezde	38
2.3.11.2. İllerde	38
2.3.11.3. İlçede	38
2.3.11.4. Köylerde.....	39
2.4. Sanat Hakkında Genel Bilgiler	39
2.4.1. Sanatın Tanımı.....	39
2.4.2. Sanatın Tarihçesi	40
2.4.3. Sanat ve Kültür	40
2.4.4. Sanatın Sınıflandırılması	41
2.4.5. Sanatın Genel İlkeleri.....	41
2.4.6. Sanat Eğitimi.....	41
2.4.6.1. Yetişkinler ve Sanat Eğitimi	41
2.4.6.2. Halkevleri ve Sanat Eğitimi.....	42
2.5. El Sanatları Hakkında Genel Bilgiler	43
2.5.1. El Sanatlarının Tanımı	43
2.5.2. El Sanatlarının Tarihçesi	43
2.5.3. El Sanatlarının Günümüzdeki Durumu	44
2.5.4. El Sanatlarının Özellikleri	44
2.5.5. El Sanatlarının Hammaddeye Göre Sınıflandırılması	45

2.5.5.1. Hammaddesi Hayvansal Olan El Sanatları.....	45
2.5.5.2. Hammaddesi Ahşap Olan El Sanatları.....	45
2.5.5.3.Hammaddesi Taş Olan El Sanatları	45
2.5.5.4. Hammaddesi Toprak Olan El Sanatları	46
2.5.5.5. Hammaddesi Maden Olan El Sanatları.....	46
2.5.5.6. Hammaddesi Cam Olan El Sanatları	46
2.5.5.7. Hammaddesi Deri ve Hayvansal Atık Olan El Sanatları.....	46
2.5.5.8. Hammaddesi Kabuk, Saz, İnce Dal ve Sap Olan El Sanatları	47
2.5.6. El Sanatlarının Özellikleri	47
2.5.7. El Sanatlarının Sorunları	47
2.5.8. El Sanatlarının Faydaları	48
2.5.8.1.Ekonomik Faydaları.....	48
2.5.8.2. Sosyal Faydaları	48
2.5.9. El Sanatlarının Olumlu Kılınması İçin Yapılması Gerekenler	48
2.5.10. El Sanatlarının Turizm Açısından Önemi	48
2.5.11. El Sanatlarının Ülke Ekonomisindeki Yeri.....	49
2.5.12. El Sanatlarında Takının Yeri ve Önemi.....	49
2.6. Tasarım Hakkında Genel Bilgiler.....	49
2.6.1. Tasarımın Tanımı.....	49
2.6.2. Tasarlamanın Tanımı.....	50
2.6.3. Tasarım Özellikleri.....	50
2.6.3.1.Denge.....	50
2.6.3.2.Formal Denge	51
2.6.3.3.İnformal Denge.....	51
2.6.3.4.Radyal Denge	51
2.6.3.5.Yatay ve Dikey Denge	51
2.6.3.6.Vurgu.....	51

2.6.3.7. <i>Ritm</i>	51
2.6.3.8. <i>Uyum</i>	51
2.6.3.9. <i>Birlik</i>	52
2.6.4. <i>Tasarımın Süreçleri</i>	52
2.6.5. <i>Tasarımda Konu ve Tema Belirleme</i>	52
2.7. <i>Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarımı Dersi Hakkında Genel Bilgiler</i> .53	
2.7.1. <i>Programın Tanımı</i>	53
2.7.2. <i>Programın Uygulanması ile İlgili Genel Açıklamalar</i>	53
2.7.3. <i>Genel Amaçlar</i>	54
2.7.4. <i>Ünite Dağılımı Tablosu</i>	55
2.7.4.1. <i>Ünite 1. Makromede Kullanılan Temel Düğüm Teknikleri Yapmak</i>	55
2.7.4.2. <i>Ünite 2. Örme ve Düğüm Tekniklerini Kullanarak Takı Yapmak</i>	56
2.7.4.3. <i>Ünite 3. Misina Kullanarak Takı Yapmak</i>	57
2.7.4.4. <i>Ünite 4. Çivi ve Tel ile Takı Yapmak</i>	57
2.7.5. <i>Programın Değerlendirilmesi</i>	58
2.7.6. <i>Programda Kullanılacak Araç ve Gereç Listesi</i>	58
2.7.6.2. <i>Gereçler</i>	58
2.8. <i>Takı Hakkında Genel Bilgiler</i>	59
2.8.1. <i>Takının Tanımı</i>	59
2.8.2. <i>Takının Tarihçesi</i>	59
2.8.3. <i>Dünyada Takı</i>	62
2.8.4. <i>Türkiye’de Takı</i>	62
2.8.5. <i>Takı Çeşitleri</i>	63
2.8.5.1. <i>Kullanılan Gerece Göre Kadın Takıları</i>	63
2.8.5.2. <i>Yapım Tekniklerine Göre Kadın Takıları</i>	64
2.8.5.3. <i>Kullanım Yerlerine Göre kadın Takıları</i>	64

2.8.5.3.1. Baş Süslemelerinde Kullanılan Takılar	64
2.8.5.3.2. Boyunda Kullanılan Takılar.....	65
2.8.5.3.3. Göğüse Takılan Takılar	65
2.8.5.3.4. Bele Takılan Takılar.....	65
2.8.5.3.5. Bileklere Takılan Takılar	66
2.8.5.3.6. Parmağa Takılan Takılar.....	66
2.8.5.4. Cinsiyete Göre Takılar.....	66
2.8.5.4.1. Erkek Takıları	66
2.8.5.4.2. Kadın Takıları	66
2.8.6. Takı Seçimini Etkileyen Faktörler	66
2.8.7. Takının Giyimdeki Yeri ve Önemi.....	67
2.8.8. Geleneksel Takı Çeşitleri	67
2.8.9. Takıların Kullanıldığı Yere Göre Fizyonomik Tasnifi	67
2.8.10. Takı Tasarımı.....	68
2.8.10.1. İşlevsel Ölçütler	68
2.8.10.1.1. Fizyolojik Ölçütler	68
2.8.10.1.2. Fiziksel Çevre Ölçütleri.....	69
2.8.10.1.3. İletişimsel Ölçütler	69
2.8.10.2. Psikolojik Ölçütler	69
2.8.10.2.1. Algısal Ölçütler	69
2.8.10.2.2. Sosyo-Kültürel Ölçütler.....	69
2.8.10.2.3. Duygusal Nitelikler.....	70
2.8.10.2.4. Anlatımsal Ölçütler	70
2.8.10.3. Teknolojik Ölçütler	70
2.8.10.3.1. Malzeme Ölçütleri	71
2.8.10.3.2. Üretim Yönetimi Ölçütleri.....	71
2.8.10.3.3. Ekonomik Ölçütler.....	71

2.9. Takı Yapımında Kullanılan Araç- Gereçler Hakkında Genel Bilgiler	72
2.9.1. Takı Yapımında Kullanılan Araçlar	72
2.9.1.1. <i>Yan Keski</i>	72
2.9.1.2. <i>Kargaburun</i>	72
2.9.1.3. <i>Yuvarlak Burunlu Pense</i>	73
2.9.1.4. <i>Naylon Uçlu Pense</i>	73
2.9.1.5. <i>Silikon Tabancası</i>	73
2.9.1.6. <i>Çakmak- Makas</i>	74
2.9.1.7. <i>Mezura- Cetvel</i>	74
2.9.1.8. <i>Şiş</i>	75
2.9.1.9. <i>İğneler</i>	75
2.9.1.10. <i>Tığ</i>	76
2.9.2. Takı Yapımında Kullanılan Gereçler	76
2.9.2.1. <i>Zincir</i>	76
2.9.2.2. <i>Mumlu İplik</i>	77
2.9.2.3. <i>Misina</i>	77
2.9.2.4. <i>Bakır Tel</i>	78
2.9.2.5. <i>Bilezik Teli</i>	78
2.9.2.6. <i>Naylon İplik</i>	79
2.9.2.7. <i>Çelik Teller</i>	79
2.9.2.8. <i>Deri İp (Sırm)</i>	80
2.9.2.9. <i>Metal Uç Sallantıları, Döküm Uç Sallantıları</i>	80
2.9.2.10. <i>Kolye Kapama Aparatı</i>	81
2.9.2.11. <i>Bit- Halka</i>	81
2.9.2.12. <i>Boncuk Çeşitleri</i>	82
2.10. Takı Yapımında Kullanılan Teknikler Hakkında Genel Bilgiler	82
2.10.1. Misina Örgü İle Yapılan Takı Yapımı.....	82

2.10.2. Tel Kıvrırma Tekniği	83
2.10.3. ivi Kıvrırma.....	84
2.10.4. Elde Boncuk Dokuma Tekniği	84
2.10.5. Tığ rgüsü İle Takı Yapımı	85
2.10.6. İğne İşi	85
2.10.7. Tezgahta Boncuk Dokuma Tekniği ile Takı Yapımı.....	86
2.10.8. Miyuki Tekniği ile Takı Yapımı.....	87
2.10.9. Peyote Tekniği ile Takı Yapımı.....	87
2.11. rn Analizi	88
2.11.1. Peyote Tekniği ile Bileklik Yapımında Model Seçimi.....	88
2.11.2. Model Seçme	88
2.11.3. Bileklik İçin Desen Hazırlama.....	88
2.11.4. Desen Şemasına Göre Peyote rgye Başlama	89
2.11.5. Desen Şemasına Göre İkinici Sırayı rme.....	89
2.11.6.Desen Şemasına Göre Motife başlama	89
2.11.7. Desen Şemasına Göre Motifi Oluşturma.....	90
2.11.8. Desen Şemasına Göre Motifin Yarısını Tamamlama.....	91
2.11.9. Desen Şemasına Göre rgy Tamamlama	91
2.11.10. Örgüyü Birleştirme	92
2.11.12. Peyote rgl Bilekliğin İki Ucuna Mıknatışlı Açma-Kapama Aparatını Geçirme.....	93
2.11.13. Peyote rg Bilekliği Tamamlama.....	93
2.12. İlgili Araştırmalar	94
BÖLÜM III	98
YÖNTEM.....	98
3.1. Araştırmanın Modeli	98
3.2. Evren ve rneklem	98

3.3. Verilerin Toplanması	98
3.4. Verilerin Analizi	99
BÖLÜM IV	100
BULGULAR VE YORUM	100
4.1. Kursiyerlerin Kişisel Niteliklerine İlişkin Bulgular	100
4.2. Kursiyerlerin Halk Eğitim Merkezleri Hakkındaki Düşünceleri İle İlgili Bulgular	102
4.3. Kursiyerlerin Takı Tasarımı Kursu Hakkındaki Düşünceleri İle İlgili Bulgular	103
4.4. Kursiyerlerin Takıların Üretimi Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Bulgular	106
4.5. Kursiyerlerin Takı Tasarımı Kursu Programının Etkililiği Hakkında Düşünceleri ile İlgili Bulgular	108
BÖLÜM V	111
SONUÇ VE TARTIŞMA	111
5.1. Sonuç	111
5.2. Tartışma	113
KAYNAKLAR	114
EKLER	118
Ek-1. Anket Formu	119
Ek-2. Bilgi Formları	126

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. <i>Formal & İnfomal Eğitimi</i>	10
Tablo 2. <i>Takı Tasarımı Üniteleri</i>	55
Tablo 3. <i>Kursiyerlerin Yaş Aralığını Gösteren Dağılım</i>	100
Tablo 4. <i>Kursiyerlerin Eğitim Durumlarını Gösteren Dağılım</i>	101
Tablo 5. <i>Kursiyerlerin Mesleğini Gösteren Dağılım</i>	101
Tablo 6. <i>Halk Eğitim Merkezlerinin İnsanlara Olan Yararını Gösteren Dağılım</i>	102
Tablo 7. <i>Kursiyerlerin Takı Tasarım Kursu Hakkında Nereden Bilgi Aldıklarını Gösteren Dağılım</i>	102
Tablo 8. <i>Kursiyerlerin Takı Tasarımı Kursunu Tercih Etme Nedenlerini Gösteren Dağılım</i>	103
Tablo 9. <i>Kursiyerlerin Takı Yapımında Kullandıkları Hammaddeyi Nereden Temin Ettiklerini Gösteren Dağılım</i>	103
Tablo 10. <i>Kursiyerlerin Takı Yapımında Kullandıkları Malzemelerin Renk Seçimlerini Gösteren Dağılım</i>	104
Tablo 11. <i>Kursiyerlerin Yaptığı Ürünlerin Tasarımını Nasıl Tespit Ettiğini Gösteren Dağılım</i>	104
Tablo 12. <i>Kursiyerlerin Takı Yapımında En Çok Kullandıkları Hammaddeyi Gösteren Dağılım</i>	105
Tablo 13. <i>Kursiyerlerin Takı Yapımında Kullandıkları Teknikleri Gösteren Dağılım</i>	105
Tablo 14. <i>Kursiyerlerin Yaptıkları Takıların Nasıl Değerlendirdiklerini Gösteren Dağılım</i>	106
Tablo 15. <i>Kursiyerlerin Yaptıkları Ürünlerin İlgi Çekip Çekmediklerini Gösteren Dağılım</i>	106
Tablo 16. <i>a. Kursiyerlerin Ağırlıklı Olarak Yaptıkları Takıları Gösteren Dağılım</i>	107

Tablo 17. <i>Kursiyerlerin Yaptıkları Takularla Piyasadaki Ürünler Arasındaki Benzerlikleri Gösteren Dağılım</i>	107
Tablo 18. <i>Kursiyerlerin Katıldığı Kurs Süresinin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım</i>	108
Tablo 19. <i>Kurs Programındaki İçeriğin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım</i>	108
Tablo 20. <i>Kurs Programında Uygulanan Öğretim Yöntemlerinin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım</i>	109
Tablo 21. <i>Kurs Programında Kullanılan Araç-Gereçlerin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım</i>	109
Tablo 22. <i>Kursta Uygulanan Kaynakların Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım</i> ...	109
Tablo 23. <i>Kurs Programında Kullanılan Değerlendirme Ölçeklerinin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım</i>	110

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Yan keski.....	72
Şekil 2. Kargaburun.....	72
Şekil 3. Yuvarlak burunlu pense	73
Şekil 4. Naylon uçlu pense	73
Şekil 5. Silikon tabancası	74
Şekil 6. Çakmak- makas.....	74
Şekil 7. Mezura- cetvel.....	75
Şekil 8. Şiş.....	75
Şekil 9. İğneler	76
Şekil 10. Tığ	76
Şekil 11. Zincir	77
Şekil 12. Mumlu iplik.....	77
Şekil 13. Misina.....	78
Şekil 14. Bakır tel.....	78
Şekil 15. Bilezik teli	79
Şekil 16. Naylon iplik.....	79
Şekil 17. Çelik teller.....	80
Şekil 18. Deri ip (Sırım).....	80
Şekil 19. Metal uç sallantıları – döküm uç sallantıları	81
Şekil 20. Kolye kapama aparatı.....	81
Şekil 21. Bit – halka	82

Şekil 22. Boncuk çeşitleri	82
Şekil 23. Misina örgü ile yapılan takı yapımı	83
Şekil 24. Tel kıvrırma tekniği.....	83
Şekil 25. Büküm tekniği (çivi kıvrırma).....	84
Şekil 26. Elde boncuk dokuma tekniği.....	85
Şekil 27. Tığ örgüsü ile takı yapımı	85
Şekil 28. İğne işi.....	86
Şekil 29. Tezgahta boncuk dokuma tekniği	86
Şekil 30. Miyuki tekniği ile takı yapımı.....	87
Şekil 31. Peyote tekniği ile takı yapımı.....	87
Şekil 32. Peyote tekniği ile bileklik yapımında model seçimi	88
Şekil 33. Model belirleme	88
Şekil 34. Deseni boyama.....	88
Şekil 35. Peyote Örgüye Başlama	89
Şekil 36. Peyote örgüde ikinci sırayı örme.....	89
Şekil 37. Motife başlama.....	90
Şekil 38. Motifi oluşturma.....	91
Şekil 39. Desenin yarısını tamamlama	91
Şekil 40. Örgüyü tamamlama	91
Şekil 41. Peyote örgüyü birleştirme	91
Şekil 42. Peyote örgüyü deriye geçirme.....	92
Şekil 43. Mıknatıslı açma-kapama aparatını geçirme	92
Şekil 44. Bilekliğin bitmiş hali.....	93

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

AKM	Atatürk Kùltür Merkezi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MEGEP	Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi
MEGSB	Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Projesi
TDK	Türk Dil Kurumu

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durum

Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme oluşturma sürecidir (Demirel & Kaya, 2012, s. 6). Eğitimin genel ve kapsamlı tanımlarından başlıcaları şunlardır:

- Eğitim, genel anlamda bireyde davranış değiştirme sürecidir.
- Eğitim, geniş anlamda bireyin toplum standartlarını, inançlarını ve yaşam yollarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçlerdir.
- Eğitim, kişinin yaşadığı toplum içinde değeri olan, yetenek, tutum ve diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçlerin tümüdür.
- Eğitim, bireyin yaşadığı toplumda uygulama değeri olan yetenek, yöneliş ve diğer davranış örüntülerini kazandığı süreçler toplamıdır.

Sanat, belli bir konuda ve bu konunun kurallarına göre yeniden yapma ya da yaratma biçimi. Geniş anlamda bir şeyi güzel yapma işine sanat denmektedir. Konuşma, yürüme, yemek pişirme gibi insan faaliyetlerinin bütün alanları için sanat söz konusudur. Daha dar anlamadaysa insan, toplum, doğa ilişkisinin ya da gerçeğinin bilinçli ya da bilinçsiz olarak estetik biçimde yeniden üretimine sanat denmektedir. Günlük işlerde kullanılacak araç ve gereçlerin yapımı önceleri basit bir düzeydeydi. Daha sonra bu yapı işine ustalık ve yaratıcılık katıldı. Böylece gerekli ve yararlı olanın değişik ve güzel de olması kaygısı öne çıktı. Bütün bunlardan çıkan sonuca göre sanat; doğayla savaşım, gereksinme, yaratıcılık gibi kavramların bireysel ve toplumsal koşullara göre yorumlanmasıyla sanat ortaya çıkmaktadır (Akçelik, S. 1984, s. 1690).

El sanatları: El tezgahlarında bir yardımcı araç kullanılarak yapılan işlemlerin hepsi (Türk Dil Kurumu [TDK] 2011).

Eğitim tarihi insanlık ve onun oluşturduğu günümüz uygarlığı, yaşanan sürekli değişimlerle gerçekleşmiştir. Bu evrim-değişim, insanoğlunun yeryüzünde var oluş tarihinden başlayarak günümüze değin ürettiği tüm bilgi ve değerlerin kuşaklar arasındaki geçişi ile sağlanmıştır. Bu da ister planlı isterse plansız olsun bir eğitim süreci ile gerçekleşmiştir. Dolayısıyla insanoğlu, yeryüzündeki varlığını eğitim kurumuna borçludur (Demirel & Kaya, 2009, s. 25).

Eğitim sisteminin amacı, etkili (verimli, dirik, yararlı, sağlıklı ve eğitim iş görenlerinin işten doyumunu sağlamış) olarak yaşamasını sürdürmektir. Eğitim sistemi yaşamını sürdürmek için eğitime ilişkin hizmet, düşünce (bilgi) ve mal üretir. Amaçlılık, eğitim sisteminin değişik düzeylerinde değişik nitelik gösterir. Üst sistemlerin amacı, yurt düzeyinde eğitim sisteminin etkili işlemesi için yönetim kararları üretmektir. Aracı üst sistemlerin amacı, üst sistemlerin gönderdiği yönetim kararlarını temel sistemlere ulaştırmak için etkin bir aracılık ve güçlendirme hizmeti ile kendi yetki sınırları içinde yönetim kararları üretmektir. Temel sistemlerin amacı ise, eğitime gereken hizmetleri, malı ve düşünceyi (bilimsel bilgiyi) üretmektir (Başaran, 1994, s. 25).

Eğitim ekonomisi, öğrencinin hem üretmen olmasının gereğini hem de ürettiğini ussal kullanmanın yollarını öğrenmesine yardım etmeye çalışır. Böylece eğitilen her bireyin, toplum kalkınmasında yerine almasına yardım eder (Başaran, 1994, s. 132).

Eğitim programları, eğitim tarihi, felsefesi, psikolojisi, sosyolojisi ve ekonomisi eğitim temel bilgilerini verir. Bu temel bilgilere dayalı olarak öğrenci eğitsel amaçlara ulaştıracak eğitim programının yapılması için gereken bilimsel bulguları da program geliştirme bilimi verir.

Halk eğitimi, örgün eğitime girememiş, örgün eğitimden ayrılmış, örgün eğitimi bitirmiş insanları da konu edindiği için, bir bakıma, eğitim sisteminin yaygın eğitim çenedi de sayılır. Halk eğitimi yetişkinlerin eğitimi için gereken eğitim programlarının; araç gereçlerinin, yollarının, yöntemlerinin geliştirilmesini konu edinen bir eğitim bilimidir (Başaran, 1994, s. 134).

Halk Eğitim Merkezlerindeki El Sanatları Programında Takı Tasarımı Programının içeriği, işlenişi, nerelerde nasıl uygulandığı yeterli yönlerinin neler, eksik yönlerinin neler olduğu açıklanarak Halk Eğitim Merkezleri içinde sahip olduğu yer hakkında bilgi edinilmesi ve

daha sonra hazırlanacak takı tasarımı programının gelişmesine faydalı olacağı düşünülerek, Ordu Halk Eğitim Merkezindeki Takı Tasarımı Eğitim Programının İncelenmesi, günümüzdeki yeri, programdan yararlanan kursiyerin beklenti ve program hakkındaki görüşleri nelerdir? Probleminden hareketle : ‘Ordu Altınordu Halk Eğitim Merkezindeki Takı Tasarımı Eğitim Programının İncelenmesi’ araştırma konusu olarak belirlenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı Ordu Altınordu Halk Eğitim Merkezindeki Takı Tasarım Kursları Programının araç-gereç, günlük hayattaki geçerliliği ve bu kurslarda eğitim alan kursiyerlerin bu kurstan beklentileri ve kurs sonundaki düşünceleri değerlendirilecektir.

Bu amaç çerçevesinde araştırma kapsamında şu sorulara cevap aranacaktır.

1. Takı Tasarımı Programının içeriği ve işleyişi nasıldır?
2. Takı Tasarımı dersinde kullanılan araç-gereçler nelerdir?
3. Takı Tasarımı dersinde kullanılan araç-gereçler nerden temin ediliyor?
4. Takı Tasarımı dersinde kullanılan teknikler nelerdir?
5. Takı Tasarım kursunda yapılan ürünler nelerdir?
6. Kursiyerlerin kursa geliş amaçları nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Verilen eğitimler sonunda bireyin yaşamında fayda sağlayacak bilgi beceriler kazandırarak hem kendilerine hem de topluma faydalı bireyler yetiştirmek hedeflenir. Eğitim sonundaki başarının ve verimin yüksek olması için bireylerin istekleri ve arzuları doğrultusunda olumlu ve olumsuz yanlar belirlenerek, olumsuz yönlerin giderilmesine çalışılmalı ve bireylere en verimli eğitimin verilmesine çalışılmalıdır.

Takıların günümüz şartları itibariyle ele alınarak, nerelerde, nasıl ve hangi şartlarda yapıldığını incelemek, araştırmak, belgelemek gelecek kuşaklara aktarmak ve geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır.

Kursiyerlerin aldıkları eğitime ilişkin görüşleri, olumlu, olumsuz yönleri belirlenerek, olumsuzlukların giderilip kurstaki eğitimin geliştirilmesine fayda sağlayacaktır. Kurslarda

verilen eğitimin geçerliliğini saptama açısından kursiyer görüşlerini almak için hazırlanan bu araştırma büyük önem taşımaktadır.

Bu araştırma Ordu Altınordu Halk Eğitim Merkezindeki Takı Tasarımı Eğitim Programına ilişkin daha önce böyle bir araştırmanın yapılmamış olmasından dolayı önem taşımaktadır.

1.4. Varsayımlar

- a. Araştırma ile ilgili kütüphanelerden taranan kaynaklar yeterli ve güvenilirlerdir.
- b. Araştırma ile ilgili literatürden elde edilen bilgiler geçerli ve güvenilirlerdir.
- c. Anket uygulamasının içeriği geçerli ve güvenilirlerdir.
- d. Araştırmada belirlenen örneklem evreni temsil eder niteliktedir.
- e. Araştırma konusunda başvuru uzman görüşleri yeterlidir.
- f. Araştırma için belirlenen zaman ve imkanlar yeterli düzeydedir.
- g. Araştırmada kullanılan kaynaklar yeterlidir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma Ordu Altınordu Halk Eğitim Merkezindeki Takı Tasarımı Programı Kursları ile sınırlıdır.
2. Bu araştırma Siirt, Ordu ve Ankara kütüphanelerindeki literatür taraması ile sınırlıdır.
3. Bu araştırma veri toplama aracı olarak geliştirilen anket ile sınırlıdır.
4. Bu araştırma belirlenen tez süresi ile sınırlıdır.
5. Bu araştırma Ordu Altınordu Halk Eğitim Merkezi Takı Tasarım Programı kursundaki kursiyerlerin görüşleri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Örgün Eğitim: Kişilerin yaşama atılmadan, diğer bir deyişle iş ve meslek kollarında çalışmaya başlamadan önce okul ya da okul niteliği taşıyan yerlerde genel ve özel bilgiler bakımından yetişmelerini sağlamak amacıyla belli yasalara göre düzenlenen eğitimidir (Demirel & Kaya, 2012, s. 11).

Yaygın Eğitim: Örgün eğitim olanaklarından hiç yararlanmamış durumda olanlara, gittikleri okullardan erken ayrılanlara ya da örgün eğitim kurumlarından okumakta olanlara ve meslek dallarında daha yeterli duruma gelmek isteyenlere uygulanan eğitimidir (Demirel & Kaya, 2009, s. 11).

Halk Eğitim: Genellikle on beş yada daha ileri yaşta olup normal okul ve üniversite sisteminin dışında bulunup kimselerin yararına sunulan ve gereksinimlere göre düzenlenen eğitimidir (Demirel & Kaya, 2009, s. 12).

Meslek İçi Eğitim: Görevliye mesleği ile ilgili olarak verilen kurs.

Program Geliştirme: Eğitim programlarının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünü olarak tanımlamak uygun görülmektedir (Demirel & Kaya, 2012, s. 15).

Takı: Genellikle değerli metallere, taşlardan yapılan bilezik, kolye, yüzük vb. şeylerin tümü (Benk, 1986).

Mesleki Eğitim: Bireye iş hayatında belirli bir meslekle ilgili bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandıran ve bireyin yeteneklerini çeşitli yönleriyle geliştiren eğitim (Alkan, Doğan & Sezgin, 2001, s. 4).

Kurs: Resmi ve özel kuruluşlarca ilgililere belirli bir konuda bilgi, beceri ve davranış kazandırmak amacıyla düzenlenen derslere dayanan ve belli bir süresi olan eğitim etkinliği.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Eğitim Hakkında Genel Bilgiler

2.1.1. Eğitimin Tanımı

Eğitimin çok çeşitli tanımları yapılmaktadır. Zaman ve mekan yönünden kapsamlı ve çok boyutlu oluşu, eğitim farklı şekillerde tanımlanması gibi bir sonucu da beraberinde getirmektedir.

Eğitim, topluma yeni katılanların, yetişkin kuşaklar tarafından toplumsal yaşantıya hazırlanmasıdır.

- Eğitim, toplumun var olan kültürünün genç kuşaklara aktarılmasıdır.
- Eğitim, genç kuşakların toplum yaşayışında yerlerini almaları için hazırlanırken, bilgi, beceri ve anlayışlar elde etmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme etkinliğidir.
- Eğitim, bireylerin toplumun normlarını, standartlarını ve yaşama yollarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçlerdir.
- Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla istenilen değişmeyi meydana getirme sürecidir.
- Eğitim, bireyin yaşadığı toplum içinde geçerli olan değer, tutum ve diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçlerin tümüdür (Küçükahmet, 2006, s. 15).

Eğitim, en genel anlamıyla, insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir. Bu süreçten geçen insanın kişiliği farklılaşır. Bu farklılaşma eğitim sürecinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşir (Fidan & Erden, 1992, s. 12).

Eğitim, bireyin yaşam için sahip olması gereken davranışları kazandığı ve bu davranışların oluşumunda kendine özgü nitelikleriyle aktif rol aldığı, yaşam boyu devam eden bir süreçtir (Taşpınar, 2012, s. 1).

Eğitim, insanların diğer insanlarla ve çevreleriyle etkileşimlerinin maddi ve manevi ürünlerine kültür dendiği dikkate alınırsa, insanın, çevresiyle etkileşimi sonucunda kültürlemeye uğradığı yani kültür edindiği söylenebilir. evresiyle etkileşerek öğrendiklerini, yani edindiği kültürü, diğer insanlara da öğretmeye kalkışan kimse ise, belli bir amaca yönelik olarak o insanları kültürlemeye çalışıyor demektir. İnsanların diğer insanları belli bir maksatla kültürlemelerine ya da kasıtlı kültürleme sürecine ise eğitim denilmektedir (Büyükkaragöz & ivi, 1997, s. 33).

Eğitim hizmetini diğer mallardan ayıran bir özellik, artarak biriken bir nitelik taşımasıdır. Dayanıksız mallar hemen ya da yararlanma anında, kısa ve uzun bir süre içinde yararlarını vererek birey gereksinimlerini giderir. Oysa bireyler yaşamları süresince öğrenme ihtiyacı duyarlar. Bu nedenle eğitim doğumdan ölüme değin devam eder, bitmez (Türkoğlu, 1997, s. 49).

2.1.2. Eğitimin Amaçları

Eğitim sisteminin amacı, etkili (verimli, dirlik, yararlı, sağlıklı ve eğitim iş görenlerinin işten doyumunu sağlamış) olarak yaşamasını sürdürmektir. Eğitim sistemi, yaşamını sürdürmek için eğitime ilişkin hizmet, düşünce (bilgi) ve mal üretir. Amaçlılık, eğitim sisteminin değişik düzeylerinde değişik nitelik gösterir (Başaran, 1994, s. 25).

Eğitim bir ya da bir dizi amaca ulaşmak için yapılır. Amaçlar eğitim sürecini giren kişinin davranışlarında dolayısıyla kişiliğinde meydana gelmesi istenilen farklılaşmaları belirler. Eğitilecek kişinin kazanması gerekli davranış ölçütlerini ortaya koyar. (Fidan & Erden, 1992, s. 20).

Eğitimin, topluma yönelik ve bireyi hedef alan olmak üzere iki çeşit amacı vardır. (Er, 1997, s. 67-68).

2.1.2.1. Topluma yönelik amaçlar

- Toplumun yaşam geleneğini ve sürekliliğini sağlamak.
- Kültürü zenginleştirip biçimlendirerek toplumun yenileşmesine katkıda bulunmak.
- İyi üretici ve tüketiciler yetiştirerek ekonomik verimi arttırmak ve toplumun refah düzeyini yükseltmek.

2.1.2.2. Bireye yönelik amaçlar

Bireyleri sosyalleştirerek, onların toplumun fonksiyonel üyeleri olmalarını sağlamak.

Bireyi, kendi amaçlarını tespit edebilen, çevresini denetim altına almayı başarabilen akılcı ve mantıksal davranışlara sahip olan kendisini objektif olarak ifade edebilen toplumsal bir varlık haline getirmek.

Kişiye iyi bir yaşam tarzı sağlamak, yaratıcı ve yansıtıcı düşünceyi öğrenmek, bedensel ve ruhsal gelişimini istenilen yönde oluşturmak.

2.1.3. Eğitimin İşlevleri

Eğitimin iki işlevi vardır: Birincisi, milletin bütün fertlerini, mensubu olduğu cemiyetin milli, ahlaki, insani, manevi, kültürel ve moral değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren yurttaşlar olarak yetiştirmek; İkincisi ise, ferdi mutlu kılacak bir iş sahibi yaparak hayata hazırlamaktır (Nişancı, 1988, s. 219).

Aile içinde başlayan bireyin eğitimi, okullarda bilgi, beceri ve davranışların şekillendirilmesi ile sivil ve çalışma hayatında da sürüp gider (Özsoy, 1996, s. 37-40).

2.1.3.1. Eğitimin Toplumsal İşlevleri

Eğitim bireyleri hem bir birinden farklı, hem de bir birine benzer hale getirmeye çalışır. Eğitimin işlevi, bireylere kişilik kazandırılması ve yeteneklerine ortaya çıkarması, onları bir birinden farklı hale getirmesidir. Eğitim bireylerin bir birine benzer hale getirerek de toplumun bütünlüğü ve devamlılığını sağlar. Eğitimin toplumsal işlevini üçe ayırabiliriz.

- Öğrencilerde toplumsallaşmanın sağlanması,
- Yenilik ve toplumda gelişme sağlayıcı bireyler yetiştirme,
- Toplumun kültür mirasının birikimi ve yeni nesillere aktarılması (Taşpınar, 2006, s.23).

2.1.3.2. Eğitimin Ekonomik İşlevleri

Kalkınma insanla olur. Eğitim uzun vadeli bir ekonomik yatırımdır. Sanayinin ihtiyaç duyduğu elemanlar eğitim kurumlarında yetiştirilir. Eğitim ve ekonomi iç içedir. Eğitilmiş

insanın üretim gücü yüksektir. Üretim gücü yüksek bireylerin bulunduğu ülkelerde milli gelir yüksektir. Milli geliri yüksek ülkelerde eğitime daha çok ödenek ayrılabilir. Eğitim sadece üretim gücü yüksek insanlar yetiştirmekle kalmaz, aynı zamanda bilinçli tüketicide yetiştirmektedir. Ekonomi sürekli araştırma, yenilik ve dinamik bir durum gerektirir (Taşpınar, 2006, s.27).

2.1.3.3. Eğitimin Siyasal İşlevleri

Eğitim seviyesinin yüksek olduğu ülkelerde demokrasi yerleşmiştir. Eğitilmiş insanlar, uzun süre demokrasiye aykırı, insanın yapısına ters düşen rejimlerde tutulamaz. Bazı diktatörlükle yönetilen ülkelere kitleler halinde kaçış olmaktadır. İran, Irak, Küba, geçmişte Doğu Almanya gibi ülkelere ölümü göze alarak binlerce insan kaçmıştır. Ayrıca eğitim seviyesinin yüksek olduğu ülkelerde demokrasiye aykırı dernek ve siyasi partiler bulunsun bile halk ilgi göstermemektedir (Taşpınar, 2006, s.28).

2.1.3.4. Eğitimin Gizli İşlevleri

Gence yetişkin rolünü kazandırmak, genci muhafaza ederek meşgul etmek, iş hayatına girişini ertelemek, sosyalleşmesine yardım etmek, geleneklere ve toplumun inançlarına bağlılığını sağlamak, okuyan bir toplumda yaşamak için yeteneklerini geliştirmek, yazma yeteneğini kazandırmak, sorumluluk sahibi olmasını sağlamak, genci mesleklere yönlendirmek (Taşpınar, 2006, s.34).

2.1.3.5. Eğitimin Bireysel İşlevleri

Eğitimin bir işlevi de bireyi hazırlama ve bireyin bir şeyler için hazır olmasını sağlamaktır. Bireyin hazır olması gereken şey ise kuşkusuz yetişkin yaşamının sorumluluk ve ayrıcalıklarının Dewey'e göre toplum, sahip olduğu olanakları daha ileri götürmek ve buna uygun olarak ta bireyi ilerideki talepleri getirebilir hale getirmek zorundadır. Buna göre birey bir eğitim kurumu olan okullarda doğal ve toplumsal çevresini tanıyarak bunlardan en iyi şekilde yararlanan ve temel ihtiyaçlarını dengeli bir şekilde karşılama yollarını öğrenir. Eğitim bireyin bu şekilde kendini gerçekleştirmesinde katkıda bulunur (Yüksel, 2011).

2.1.4. Eğitimin Sınıflandırılması

Eğitimin gerçekleştiği ortamlar genel olarak formal ve informal eğitim olmak üzere iki guruba ayrılır.

Tablo 1

Formal & İnfomal Eğitimi

Formal Eğitim	İnfomal Eğitim
Amaçlı ve planlıdır	Amaçlı ve planlı değil, gelişi güzeldir
Çoğunlukla öğretmen tarafından planlanır, öğretim yoluyla gerçekleşir	Planlı olmadığı için, bulunulan ortama göre şekillenir
Başlangıçtan sonuna kadar kontrollü ortamlardan gerçekleşir	Bireyin yaşadığı kontrollü ya da kontrolsüz her ortamda gerçekleşir
Çoğunlukla okul vb. yerlerde oluşur	İş yerinde, arkadaş grubu içinde, okulda, kısaca yaşamın her anında oluşur
Amaç, bireylere olumlu davranış kazandırmaktır	Olumlu davranışlar yanında istenmeyen davranışlarda oluşabilir

Not: "Kuramdan Uygulamaya Öğretim İlke ve Yöntemleri", (5.baskı), Taşpınar, M., Ankara: Elhan. (2012). kaynağından uyarlanmıştır.

Formal eğitim gerçekleştiği ortamlar içinde okulun ayrı bir önemi vardır. Okulda bireyler çoğunlukla öğretim yoluyla davranış kazanırlar (Taşpınar, 2012, s. 2).

2.1.4.1. Formal Eğitim

Formal eğitim amaçlıdır, önceden hazırlanmış bir program çerçevesinde planlı olarak yapılır ve öğretim yoluyla gerçekleştirilir. Bugün ülkemizde formal eğitim örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki biçimde sistemleştirilmiştir.

2.1.4.1.1. Örgün Eğitim

Belli bir yaş grubundaki bireylere, Milli Eğitimin amaçlarına göre hazırlanmış eğitim programlarıyla okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimidir. Okul öncesi öğretim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim örgün eğitim sistemini meydana getirir.

2.1.4.1.2. Yaygın Eğitim

“örgün eğitim sistemine hiç girmemiş, bu sistemin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden birinden ayrılmış olan kişilere ilgi ve gereksinme duydukları alanlarda yapılan eğitimidir (Fidan & Erden, 1992, s. 13).

2.1.4.2. İnfomal Eğitim

Ailede başlayan ve toplumsal çevrede devam eden bir süreç özelliği taşır. Belli bir plan ve programa bağlı değildir. Yaşantının akışı içerisinde birey karşılaştığı durum, içinde yaşadığı toplumun üyeleriyle ilişki ve etkileşimde bulundukça farkında olarak veya olmayarak yeni şeyler öğrenir (Küçükahmet, 2006, s. 17).

2.2. Yaygın Eğitim Hakkında Genel Bilgiler

Yaygın eğitim, hem kalkınma açısından çok önemli olan bilgi becerilere sahip insan gücünün kalkınma uzmanlarının diliyle stratejik insan gücünün yetiştirilmesi, hem de istihdam edilemeyen veya yanlış istihdam edilen eğitilmiş veya eğitilmemiş yetişkinlerin kalkınma gereklerine uygun olarak yetiştirilmesi açısından örgün eğitim kadar, hatta çağımızda örgün eğitimden de büyük bir öneme sahiptir (Kaya, 1985, s. 1).

2.2.1. Yaygın Eğitimin Tanımı

Örgün eğitim sistemi dışında kalan her yaştaki bireylere gereksinim duydukları eğitimi sosyal, ekonomik ve eğitsel kurumlar aracılığıyla gereksinimlerine uygun biçimde pratik yöntemlerle ve çeşitli programlarla sağlamak üzere örgün eğitime paralel ve onu tamamlayıcı nitelikte eğitim (Alkan, Doğan & Sezgin, 2001, s. 6).

2.2.2. Yaygın Eğitimin Amacı

Yaygın eğitim, halkın kendi yaşama biçimini, bilgi, görgü ve becerilerini, değer yargılarını ve değer sistemlerini bir birlerine ve kendilerinden sonraki kuşaklara öğretmeleri ve aktarmaları şeklinde toplum içinde kendiliğinden meydana gelen bir eğitim etkinliğidir. Bu eğitim etkinliği son yıllarda, okul öncesi ve okul eğitimi örgün eğitim şeklinde ifade

edilmeye başlanınca, örgün eğitimin tamamlayıcısı olarak halk eğitimi veya okul dışı eğitim kavramları yerine kullanılmaktadır (Kılıç, 1981, s. 9).

Yangın eğitim kavramı günümüzde, kitle eğitimi, yetişkin eğitimi, halk eğitimi, sosyal eğitim, okul dışı eğitim gibi adlarla ifade edilmektedir. Hedef kitlesinde; cinsiyet, yaş, eğitim ve kültür düzeyi, programında; seviye, süre, uygulama mekanı gibi unsurlarla sınırlama getirmeyen ve bu alanda yapılan tüm tanımlamalara cevap verebilecek nitelikte düzenlenen yaygın eğitimin amacı; bireyin yeteneklerini, hareket ve davranışlarını değiştirmek, geliştirmek yani eğitmektir (Celep, 1993, s. 6).

2.2.3. Yaygın Eğitim Merkezlerinin Kuruluş ve Görevleri

2.2.3.1. Kuruluş

MADDE 6- (1) Bu Yönetmelik kapsamındaki eğitim faaliyetlerini yürütmek üzere il ve ilçelerde merkezler kurulur.

(2) İhtiyaç ve şartlar doğrultusunda belde, köy ve mahallelerde merkezlere bağlı olarak kurs yerleri oluşturulur.

2.2.3.2. Merkezlerin Görevleri

MADDE 7- (1) Merkezlerde yaygın eğitimin amaç ve ilkeleri doğrultusunda aşağıdaki görevler yürütülür.

- a. Milli kültür, bilimsel ve teknolojik gelişmelere uyum, yurttaşlık eğitimi, aile eğitimi, güzel sanatlar, sportif, sosyal ve kültürel etkinlikler ile benzeri konuları içeren eğitim çalışmaları yapmak.
- b. Bilmeyenlere okuma-yazma eğitimi, bilenlere eksik eğitimlerinin tamamlanması için destek sağlayıcı sürekli eğitim vermek, şartlar ve ihtiyaçlara göre ilgili eğitim kurumları ile iş birliği yapılarak programlar hazırlamak ve uygulamak.
- c. Uzaktan eğitimle ilgili her türlü gelişmeyi takip ederek, bu tür eğitim faaliyetlerinden yararlanmak için gerekli önlemleri almak (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2010).

2.2.3.3. Yaygın Eğitimden Sorumlu İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı ve ya Şube Müdürünün Görev ve Sorumlulukları

MADDE 8- (1) Yaygın eğitim hizmetlerinden sorumlu il milli eğitim müdür yardımcısı veya şube müdürü; il düzeyindeki tüm merkezlerce yürütülen yaygın eğitim etkinliklerinin bir bütünlük içinde planlanması, programlanması, yürütülmesi, denetlenmesi ve eş güdümünden milli eğitim müdürü adına yetkili ve sorumludur.

(2) Yaygın eğitiminden sorumlu müdür yardımcısı veya şube müdürü;

- a. Merkezlerin öğretmen ve usta öğretici ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli çalışmaları yapar.
- b. Bakanlık ile diğer kurumlar arasındaki iletişim ve iş birliğinin düzenli yürütülmesini sağlar.
- c. Merkezlerin eğitim, öğretim, üretim, yönetim ve bütçe etkinlikleri ile ilgili öneri, istek, rapor gibi bilgi ve belgelerin süresi içinde Bakanlığa ulaştırmasını sağlar.
- d. Merkezde ihtiyaç duyulan görsel, işitsel ve yazılı materyalin sağlanması ve dağıtım yönünden gerekli önlemi alır.
- e. İl istihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu kararlarını da dikkate alarak mesleki ve teknik eğitim kursları ile ilgili eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi ve planlanmasını sağlar (MEB, 2010).

2.2.4. Yaygın Eğitimin İlkeleri

- *Herkesine açıklık:* Herkesin yararlanmasına gerekli ortam ve olanağı sağlar.
- *Gereksinime dönüklük:* Bireysel ve toplumsal gereksinimlere uygun olarak yürütülür.
- *Süreklilik:* Bireylerin yaşam boyu yararlanabilecekleri biçimde düzenlenir.
- *Bilimsellik:* Her deney ve türdeki program ve uygulamalar, bilimsel araştırmalara dayalı olarak sürekli biçimde geliştirilir ve yenilenir.
- *Planlılık, sunu istek:* Kalkınma amaçlarına uygun olarak ve üretim, eğitim, insan gücü, istihdam ilişkileri dikkate alınarak üretken yaygın eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır.

- *Yenileme ve gelişmeye açıklık:* Programlar, öğrenme ve öğretme yöntemleri ile ders araç gereçleri bilimsel ve teknolojik ilkelere yeniliklere, çevre ve ülke gereksinimlerine göre sürekli olarak geliştirilir.
- *Gönüllülük:* Çalışmalarda birey ve toplumun isteyerek katılımı temel alınır.
- *Mali destek:* Amaçları gerçekleştirmek üzere genel bütçe dışında yapılacak her türlü yardım ve bağışların alma, harcama ve denetleme, halk eğitimi hizmeti yapan dernek vb. kuruluşlarca tüzüğe uygun olarak yapılır.
- *Her yerde eğitim:* Amaçlar düzenli ve programlı olarak yalnız kamu kurumları ve özel kuruluşlarda değil, aynı zamanda evde, çevrede işyerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilir.
- *Bütünlük:* Örgün eğitim ile birbirlerine tamamlayarak ve destekleyerek gerektiğinde aynı nitelikleri kazandırabilecek biçimde bir birlerinin her türlü olanaklarından yararlanabilecekleri bütünlük içinde düzenlenir (Celep, 2003, s. 107).

2.2.5. Yaygın Eğitimin Özellikleri

- Yaygın eğitim hiyerarşik değildir. Faaliyetle, talep ve ihtiyaçlara göre düzenlenir.
- Yaygın eğitim herkese açıktır.
- Yaygın eğitim faaliyetleri zamanla ve yaşla sınırlı değildir.
- Okul eğitiminde, öğretim yılının konuları, derslerin başlama ve bitiş tarihleri bellidir.
- Yaygın eğitimin eğitim süresi, zaman birimi yerine, eğitim standardına erişmek isteyen kişinin yeteneğine bağlıdır (Erdoğan, 1987).

2.2.6. Yaygın Eğitimin Sınıflandırılması

- Meslek eğitimi,
- Yurtdaşlık bilgisi,
- Mesleki rehberlik,
- Kişilik geliştirme (Alkan, Doğan & Sezgin, 1988, s. 11).

2.2.7. Yaygın Eğitiminde Gereksinimler

2.2.7.1. Toplumsal Gereksinimler

İnsanın en büyük gereksinmesi yaşadığı topluluğa uyabilmek ve toplum içerisinde belli bir konuma sahip olmaktır. Birçok ruhsal hastalıklar, bireyin çevresine başarılı bir uyum sağlayamamasından doğmaktadır. İnsan hayatı boyunca, yeni yeni toplumsal sorunlarla karşılaşır. Çocuk ve ergin genç topluma uyumu, ailede, okulda ve yaşadığı çevrede öğrenir. Yetişkinlerin toplumsal hayatlarındaki önemi konulardan biride iş ve meslekleridir. Bireyin hayatını büyük bir kısmı iş çevresinde geçmektedir. Bu bakımdan, meslek alanındaki başarısı bireyin mutluluğunu, aile hayatını ve toplum içindeki ilişkilerini etkilemektedir.

2.2.7.2. Bireysel Gereksinimler

Ekonomik ve teknolojik gelişmeler, özellikle tıp alanında görülen ilerlemeler, dünyada ve yurdumuzda insan yaşamını uzatmış ve yetişkin nüfusun genel nüfus içerisindeki oranını yükseltmiştir. Yetişkin nüfus arttıkça bunların ekonomik ve toplumsal gelişmelere uyumu, toplumsal gereksinmelerin karşılanıp değerlendirilmesi de önemli bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Tüm bunlar yetişkine dönük sürekli bir eğitimi zorunlu hale getirmiştir (Kılıç, 1981, s. 24-28).

2.2.7.3. Kurumsal Gereksinimler

Yaygın eğitim çalışmaları yapılan eğitim faaliyetlerinin özelliği dikkate alınarak okuma yazma, vatandaşlık eğitimi, genel bilgi ve sosyal kültürel programlar, meslek ve beceri kazandıran programlar ve hizmetiçi eğitim programları şeklinde sınıflandırılmaktadır (Kaya, 1985, s. 14).

2.2.8. Yaygın Eğitimi Zorunlu Kılan Nedenler

Yaygın eğitimi zorunlu kılan nedenler şu başlıklar altında toplanır:

2.2.8.1. Kültürel Nedenler

- Okuma yazma öğretmek, eksik eğitimlerini tamamlamaları için sürekli eğitim imkanları hazırlamak.
- Çağımızın bilimsel, teknolojik, iktisadi, sosyal ve kültürel gelişmelerini uymalarını sağlayıcı eğitim imkanları hazırlamak.
- Milli kültür değerlerimizi koruyucu, geliştirici, tanıtıcı, benimsetici nitelikte eğitim yapmak.
- Toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, birlikte çalışma ve örgütlenme anlayış ve alışkanlıkları kazandırmak.
- İktisadi gücün artırılması için gerekli beslenme ve sağlıklı yaşama şekil ve usullerini benimsetmek (Başaran, 1994, s. 103).

2.2.8.2. Ekonomik Nedenler

- Teknolojik gelişmeler ışığında bilgi ve beceriler kazandırmak.
- Tutumluluk davranışı kazandırmak.
- Doğal kaynaklardan daha iyi yararlanabilmek ve kontrol altına alabilmek için ihtiyaç duyulan bilgi ve beceriyi kazandırmak.
- İhtiyaç duyulan nitelikli insan gücünü yetiştirmek (Celep, 1993, s. 17).

2.2.8.3. Siyasal Nedenler

Demokrasini dolaysız işleme ve katılımın geniş tutulması yönünde kişileri hak ve sorumluluklarına sahip çıkmaya götürececek bir bilincin oluşması için yaygın eğitim gereklidir (Yıldırım, 1996, s. 12-14).

2.2.8.4. Sosyal Nedenler

Toplu yaşama, dayanışma ve teşkilatlanmaya yönelik bilinç ve alışkanlıklar kazandırmak.
Kırsal kesimde kent te göçenlerin uyum sağlamalarına yardımcı olmak.

2.2.9. Türklerde Yaygın Eğitimin Tarihi Gelişimi

2.2.9.1. Türkler Müslüman Olmadan Önce

Türklerin 10. Yüzyılda Müslüman olmalarından önce tarih sahnesine çıkmış en önemli devletleri, Hun, Göktürk ve Uygur devletleridir.

Türklerin Müslüman olmalarından önceki dönemlerde eğitimlerinin temel özellikleri şunlardır:

- Türk toplumlarının eğitim anlayış ve uygulamaları, yaşama biçimlerinin etkisiyle şekillenmiştir.
- Çocukların ve gençlerin toplumsallaştırılıp eğitilmesinde toplumun töresi önemli bir rol oynamaktadır.
- Bu devirlerdeki Türklerin eriştikleri uygarlık ve kültür düzeyi, onlarda örgün eğitim kurumlarının bulunduğu kesin bir delil ise de bu kurumlar hakkında henüz bilgimiz yoktur.
- Bu dönemin edebi eserlerinde yaygın olarak tâlimi yani öğrenci amaç bulunduğu görülür.
- Eski Türklerde alp insan tipine önem verilmektedir.
- Eski Türklerde köklü bir bilim sevgisi vardır.
- Eski Türklerde mesleki eğitim de önemli bir yer tutar.
- Türklerin tarihi bilin en eski yazılı belgeleri de Müslüman olmalarından önceki döneme aittir.

2.2.9.1.1. Hunlar

Hunlar; sürü besleyen atlı-göçebe ve savaşçı bir toplumda hayvan ürünlerinin (et, süt, deri, yün) değerlendirilmesi çeşitli araç-gereç yapımı ile ilgili, usta-çırak ilişkisi içinde bazı becerilerin gelişmesi doğaldır. Hunlar böylece kürk, halı, madeni eşya ve silah yapımında ileri idiler. Hunlar, el zanaatları içinde güzel eserler yapmışlardır ve bunlar “sitep sanatı” olarak adlandırılmaktadır.

2.2.9.1.2. Göktürkler

Göktürkler; Göktürklerin 38 harfli gelişmiş bir alfabe ile işlenmiş bir dile sahip olmaları, yazılı eserler bırakmış olmaları, yazı ve dil konusunda örgün, planlı bir eğitim yapmış olduklarını düşündürüyor. Göktürklerde sözlü töre bilgisi yazı ile de genişlemiş, bilgiler artmış ve yaygınlaşmıştır.

2.2.9.1.3. Uygurlar

Uygurlar; Uygurların, 14 harfli Soğd alfabesini bazı eklerle aldıkları bir alfabeleri vardı. Bu yazı ile kütüphaneler dolduran edebiyat, sanat, din konularında kitaplar yazdılar. Okur - yazarlık çok arttı ve toplumun bilgi düzeyi yükseldi. Yerleşik hayat nedeniyle, planlı ve örgün eğitim öğretimin de var olması gerekir (Akyüz, 1999, s. 3-12).

2.2.9.2. Türkler Müslüman Olduktan Sonra

Türkler Müslüman olduktan sonra töre ve değerleri büyük ölçüde değişmiş, yeni bir ahlak anlayışı ve dünya görüşü gelişmiştir. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde halk eğitimi yapan bazı kuruluşlar şunlardır:

2.2.9.2.1. Medreseler

Toplumun gereksinimi olan kadı, öğretmen, imam, tıp doktoru, matematikçi ve din bilgini (ulema) yetiştiren, ilköğretimden yükseköğretime kadar eğitim veren örgün eğitim kurumları özelliğine sahipti. Medreselere bağlı olan kitaplıklar, bakımevleri, hastaneler halka yönelmiş birer eğitim ve yardım kurumu işlevini görmüştür (Celep, 1995, s. 78).

2.2.9.2.2. Ahilik

On üçüncü yüzyıldan 18. Yy. kadar etkili bir esnaf kuruluşu olarak fonksiyonda bulunur. Ahilik teşkilatı, Anadolu da esnaf arasında dayanışmayı, birliği ve kardeşliği pekiştirmiş ahilik ve yiğitliğin simgesi olmuştur.

2.2.9.2.3. Loncalar

Esnaf arasında birlik ve dayanışmayı sağlamak olan ana fonksiyonları yanında, kısa zamanda iş ve ahlakını koruyan; usta-kalfa ve çırak yetiştiren, yetişenlere iş yeri açan yaygın eğitim kurumu özelliği kazanmışlardır (Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı [MSGB] 1985).

2.2.9.2.4. Enderun Okulları

Yönetici ve devlet adamı yetiştirmek amacıyla kurulmuş Türk Osmanlı toplumunda son derece önemli yaygın eğitim fonksiyonlarında bulunmuştur.

2.2.9.2.5. Ordu

Selçuklular döneminden itibaren Ordu, gençlere Acemi Oğlan Ocakları'nda Türk İslam geleneklerine uygun olarak yetiştiren bir yaygın eğitim kurumu özelliğine kavuşturulmuş, Osmanlılar döneminde bu sistem geliştirilerek Acemi Oğlan Ocakları'nda yetenekli oldukları anlaşılanlar Enderun okuluna aday gösterilmiştir (Kaya, 1985, s. 2).

2.2.9.3. Cumhuriyetten Sonra

Cumhuriyetin kuruluşundan bir ay sonra, 25 Kasım 1923'te Cumhuriyet döneminin ilk Milli Eğitim Bakanı İsmail Safa Bey Valilere gönderdiği bir genelge ile yaygın eğitimin önemini belirtmiş ve yaygınlaştırılması için gerekli tedbirlerin alınmasını emretmiştir. 1926 yılında; bakanlık bünyesi içerisinde "Halk Eğitimi Şubesi" kurulmuştur; 1927'de "Halk Derslikleri ve Konferansları Yönetmeliği" çıkarılmıştır (Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı [MSGB] 1985).

Çeşitli nedenlerle hiç okuyamamış veya isteği öğrenim derecesine ulaşamamış olanları, bilinmesi gereken temel yurttaşlık bilgileriyle donatmak, ulusal kültür ve bilinci güçlendirmek görevi 1927'de Halk Dersliklerine verilmiştir.

1928'de Atatürk önderliğinde Millet mektepleri açılmış ve milyonlarca yurttaşa okuma-yazma ile birlikte temel bilgiler verilmiştir. İnsanların öğrendiklerini unutmamalarını ve okuma alışkanlıklarını sürdürmek amacıyla 1930'da Halk Okuma Odaları açılmıştır.

1932’de kurulan Halkevlerinin amacı ise inkılapları yaymak, kökleştirmek ve halkın toplumsal, kültürel açıdan geliştirmektir (Yıldırım, 1996, s. 22).

Halk (yaygın) eğitimi içerisinde sanatsal programların yer alması daha çok Köy Enstitüleri düşünceleriyle gerçekleşmiştir. Halk evleri ve bunlara kaynaklık eden enstitüler, sanat eğitiminin yaygın bir biçimde verilmesinde etkili olmuştur.

1936’da açılan Köy Eğitim Kurslarıyla, köy eğitimci ve öğretmenlerine okuldaki görevi yanında halkı eğitmek, yetiştirmek görevi verilmiştir. Ardından 1942’de başlayan köy enstitüleri, köyü, köy kökenli önderlerin öncülüğünde kalkındırmaya yönelik, halk eğitimi alanında etkili bir hareket olmuştur. Köy Enstitülerinde yalnız eğitimde değil, kültür ve sanat yoluyla ülke sathında toplum dokusuna nüfuz edilmeye çalışılmıştır. İş eğitimi ilkelerine dayalı, köyün çok yönlü kalkınmasını amaçlayan bir kuruluşlarda sanat çalışmaları büyük önem taşır ve eğitimin bütünlüğü içinde en vazgeçilmez parçasıdır. Halkevleri ve köy enstitülerinde güzel sanatların her dalında sanatçılar yetiştirilmiş ve sanat hareketleri oluşturulmuştur. Enstitüler 1947’de kapatılıncaya kadar Türk eğitimine önemli katkılarda bulunmuştur (Geray, 1970, s. 260).

1938’de köy kadınlarını ev yönetimi, sağlık ve beslenme bilgisi, tarım, giyim, el sanatları gibi konularda eğitmek üzere Gezici Köy Kadınları Kursları; 1939’da ise köy erkekleri için demircilik, marangozluk gibi konularda eğitmek için Köy Erkek Sanat Kursları açılmıştır.

Halk eğitimi hizmetlerinin alanını genişletmek, dağınık etkinlikleri teşkilatlanacak bir kuruluşla yönetmek üzere, 1960’da Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak “Halk Eğitim Genel Müdürlüğü” kurulmuştur.

Dağınık şekilde hizmet veren Yaygın Eğitim, 1972’de, eğitimde bütünlük ve süreklilik ilkeleri doğrultusunda birleştirilerek güçlü bir Genel Müdürlük haline gelmiştir.

13.12.1983 gün ve 179 Sayılı Kanun Hükmündeki Kararname doğrultusunda Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü ile Çıraklık Eğitimi Genel Müdürlüğü Birleştirilerek “Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü” adını almıştır (Yıldırım, 1996, s. 50-52).

2.2.10. Yaygın Eğitimin Hukuki ve Bilimsel Dayanakları

- T.C Anayasası.
- 2841 Sayılı Zorunlu İlköğretim Çağı Dışında Kalmış Okuma Yazma Bilmeyen Vatandaşların Okur Yazar Duruma Getirilmesi ve Bunların İlkokul Düzeyinde Eğitim Öğretim Yaptırılması Hakkındaki Kanun.
- 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu.
- 3797 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanunlar.
- 3008 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu.
- 657 Devlet Memurları Kanunu.
- 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu.
- Çeşitli Meslek Alanları İle Bazı Bakanlık, Kurum ve Kuruluş, Teşkilat ve Görevlerine Dair Kanun ve Kanun Hükmündeki Kararnameler.
- Kalkınma Programları.
- Hükümet Programları.
- İcra Planları.
- Şûra Kararları.
- Yönetmelikler.
- Komisyon Raporları (Yıldırım, 1996, s. 17).

2.2.11. Şûralarda Yaygın Eğitim

Milli eğitim şûrası yönetmeliğine göre Milli Eğitim Sistemi'nin okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim, yaygın eğitim gibi değişik öğretim basamaklarından; başka değişik örgütlerinden ve Milli Eğitim Sistemi dışından çağrılan üyelerden oluşan şûra, Bakanlığın en yüksek danışma kuruludur (Başaran, 1994, s. 51).

- I. *Milli Eğitim Şûrası*: Maarif şûrasının (1939) çalışma konusunun okur-yazarlık oranının artırılması, yükseköğretime ilişkin talimatnameler, ilköğretimin gelir kaynakları, ortaöğretimde öğrenciye yaptırılacak yazılı ödevler oluşturmuş, eğitim eşitliğine değinilmiştir.

- III. *Milli Eğitim Şûrası*; Ticaret okulları, erkek ve kız sanat okulları üzerinde çalışılmıştır.
- IV. *Milli Eğitim Şûrası*; 1949 demokratik eğitimin esasları üzerinde durularak demokratik rejimin bir gereği olarak hak ve ödevlerine sahip vatandaşlar yetiştirilebilmesi için uygulanacak eğitim sisteminin esaslarını tespit etmek üzere bir “Demokratik Eğitim Komisyonu” kurulmuştur. Komisyonun hazırladığı raporda, okullarda uygulanacak eğitim programlarının demokratik esaslara bağlanması ve eğitim eşitliği ile sosyal bir hak olarak eşit eğitim imkanlarının birleştirilmesinden ortaya çıkan geniş anlamda eğitim hakkın üzerinde durulmuştur. Böylece, “eşit eğitim hakkının” ifade edildiği ilk eğitim şûrası olmuştur.
- VI. *Milli Eğitim Şûrası*; 1957 yılında Milli Eğitim Şûrasının konularını, mesleki ve teknik eğitim ile halk eğitimi oluşturmuştur.
- VIII. *Milli Eğitim Şûrası*; 1962 yılında eğitimin amacı, her yaştakileri eşit eğitim imkanları içinde istidat ve kabiliyetlerine göre en üstün seviyede yetiştirme ve okulöncesi eğitimi üzerinde durulmuştur.
- IX. *Milli Eğitim Şûrası*; 1974 yılında Türk Milli Eğitim Sisteminin genel yapısı, örgün ve yaygın eğitim üzerinde durulmuştur (Çiftçi, 1995, s. 54-55).
- X. *Milli Eğitim Şûrası*; 1981 yılında komisyon, yaygın eğitim açısından; Örgün eğitimin çeşitli kademelerinde, dışa akan nüfusun eğitim ihtiyaçlarını karşılamak üzere, tamamlayıcı bir yaygın eğitim alt sistemine ihtiyaç bulunduğu fikrini; çeşitli bakanlıklara bağlı yaygın eğitim kurumlarının üst düzeyde koordine edilmesi önerilerini benimsemiştir (MEB, 1981, s. 350).
- XIII. *Milli Eğitim Şûrası*; 1990 yılında sadece yaygın eğitim konularında görüşüldüğü ilk Şûradır.

Alınan kararların bazıları şunlardır;

- Sosyal kültürel kurs programları içinde sanat eğitimine ağırlık verilmelidir.
- Yaygın eğitimin kapsamı, hedef kitlesi açısından oldukça geniş tutulmalıdır.
- Halkın yaygın eğitime katılması hususunda motivasyonu sağlanmalıdır.
- Orta ve yüksek dereceli bütün meslek okulları ve öğretmen yetiştiren kurumların programlarında halk eğitimi konularına yer verilmelidir.

- Sınırlı kaynakların verimliliğini arttırmak üzere ilgili kamu ve özel kuruluşların imkanlarından ortaklaşa yararlanmayı sağlamak üzere gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- Gelişen dünyada yaygın eğitim çalışmaları sürekli takip edilmeli ve bunlardan yararlanma yolları aranmalıdır (MEB, 1990, s. 130-132).

2.2.12. Kalkınma Planında Yaygın Eğitim

- II. *Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972):* Bu planda yetişkinler eğitimi “yaygın eğitim” başlığı altında ele alınmış ve “Kadınların Eğitimi” ve “Okuma-Yazma” öğretimine büyük önem verilmiş ve hedefler gösterilmiştir. Planlı dönemde 5 milyon kişiye okuma-yazma öğretilmesi, köy kadınlarına gezici kurslar ve diğer eğitim programları ile hizmet götürülmesi hedeflenmiştir.
- III. *Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983):* Yaygın eğitimin örgün eğitimi tamamlayacak bir yaklaşımla ele alınmasının ve bu alandaki çalışmaların bir bütünlük içinde yürütülmesinin önemine değinilerek iş analizlerine dayalı eğitim programlarının hazırlanması öngörülmüştür.
- IV. *Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989):* Planda, hızlı bir yaygın eğitimin örgün eğitimle iç içe alınması ve bunun için sanayinin ve çevrelerinin fiili katkısının sağlanmasının yararlı olacağı belirtilmiştir. Örgün eğitim kademesinde daha ileri gitmeyerek, hayata atılacak gençlere, örgün eğitim olanaklarından da yararlanılarak düzenlenecek yaygın eğitim programları yoluyla meslek kazandırma uygulamasının başlatılması amaçlanmıştır. Yaygın ve örgün eğitimde, aynı eğitim kurumları tarafından paralel ve iç içe programların uygulanacağı; piyasanın gerektirdiği yeni iş alanlarına göre eşit mesleki programlar uygulanarak, yaygın ve örgün eğitimde aynı düzeyde mezun olanlara eş değer “meslek sertifikalarının” verilmesi öngörülmüştür.
- VI. *Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994):* Planda, yaygın eğitimin; uluslararası ekonomik ilişkilerin gelişmesi, bilim ve teknolojiye yenilikler, iletişim olanaklarının artması, “bilgi toplumu” çağına girme eğilimleri, mesleklerin yapısındaki hızlı değişimler, iş gücü piyasasının ani isteklerinin ortaya çıkması gibi nedenlerle plan döneminde daha fazla önem kazanacağı vurgulanmaktadır. Yaygın eğitimde önceliğin, istihdama yönelik beceri kazandırıcı eğitime verilmesi ve İş ve İşçi Bulma Kurumu ile iş birliği yapılarak beceri ve meslek kazandırıcı eğitimin içeriği ve olanaklarını

genişletilmesi, bu konuda kamu ve özel istihdam kuruluşlarının hizmet vermelerinin özendirilmesi hedeflenmiştir (Celep, 1995, s. 89-91).

2.2.13. Yaygın Eğitim Hizmeti Veren Kurum ve Kuruluşlar

2.2.13.1. Milli Eğitim Bakanlığı

2.2.13.1.1. Ana Görevi Yaygın Eğitim Olan Birimler:

- Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü,
- Hizmetiçi Eğitim Dairesi Başkanlığı.

2.2.13.1.2. Örgün ve Yaygın Eğitimi Birlikte Yürüten Birimler:

- Erkek Teknik ğrenim Genel Müdürlüğü,
- Kız Teknik ğretim Genel Müdürlüğü,
- Ticaret ve Turizm ğretimi Genel Müdürlüğü,
- Özel ğrenim Kurumları Genel Müdürlüğü,
- Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

2.2.13.2. Başbakanlığa Karşı Sorumlu Kurum ve Kuruluşlar

- Genel Kurmay Başkanlığı,
- Diyanet İşleri Başkanlığı (MEB, 1993),
- Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü,
- Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı.

2.2.13.3. Diğer Kaynaklar

1. Üniversite ve Akademik Kuruluşlar ,
2. Gönüllü Kuruluşlar,
3. Meslek Kuruluşları,
4. Mahalli İdareler,
5. Kamu İktisadi Kuruluşları,

6. Milli Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları.

- Halk Eğitim Merkezleri,
- Çıraklık Eğitim Merkezleri,
- Pratik Kız Sanat Okulları,
- Olgunlaşma Enstitüleri,
- Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezleri.

2.3. Halk Eğitimi Hakkında Genel Bilgiler

2.3.1. Halk Eğitimin Tanımı

Türkiye’de il ve ilçelerde faaliyette bulunan “Halk Eğitimi Merkezi” okuma-yazma öğreten, genel ve vatandaşlık bilgileri veren kurslar yanında, örgün eğitim sistemi içinde mesleki eğitim görme imkanı bulamayan çok sayıdaki vatandaşımızın, özellikle genç kız ve kadınların hayata hazırlanmalarını amaçlayan mesleki-teknik yaygın eğitim programları uygulamaktadır (Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı [MSGB] 1985).

Halk eğitimi gereksinmesi Türk toplumlarında ilk çağdan itibaren sezilmiş ve bu gereksinme çeşitli eğitim ve kültür etkinlikleri ile karşılanmıştır. Türk toplumları yoğun ve sürekli bir halk eğitimi ile özgürlüklerini korumuş ve güçlü devletler kurmuşlardır (Kılıç, 1981, s. 110).

Halk eğitim merkezlerinde yetişkinler eğitimi çerçevesinde sınırlı sayıda da olsa endüstriyel mesleki eğitim programları uygulanmaktadır. Eğitim programlarının kapsam ve süreleri yetişkinlerin ihtiyaçlarına göre değişir. Programların bir birini tamamlayan modüler kurslar şeklinde düzenlenmesi yönünde güçlü bir eğilim vardı. Meslek kurslarıyla yetişkinlerin bir mesleğin sınırlı bir dalında işe girebilmesi için gerekli asgari bilgi ve beceri kazanmaları amaçlanmaktadır. Merkez eğitim faaliyetlerinin büyük kısmı genç kız ve hanımlara yönelik ev ekonomisi kursları niteliğindedir (Alkan, Doğan & Sezgin, 1988, s. 178).

2.3.2. Halk Eğitimin Amaçları

OECD tarafından yayınlanan bir raporda; halk eğitiminin amaçları ulusal ve yerel olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır:

2.3.2.1. Halk Eğitimin Genel Amacı

Eğitim sistemine hiç girmemiş, bu sistemin her hangi bir kademesinde bulunan veya bu kademedен çıkmış yurttaşlara eğitim olanak ve fırsatı sağlamaktır.

2.3.2.2. Ulusal Amaçlar

Bir toplumda ekonomik, kültürel, bilimsel, teknolojik ve siyasal değişmelere bağlı olarak bireylere, yeni bilgi ve beceri kazandırma amacına dayanmaktadır.

Ulusal amaçlar alt amaçlar biçiminde şu şekilde sıralanmaktadır:

- Bireylere, mesleki bilgi ve beceri kazandırmak,
- Bireylerde toplumsallaşmayı ve üretkenliği sağlayıcı davranış değişiklikleri oluşturmak,
- Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasına yardımcı olmak,
- Toplumda okur-yazarlık oranını artırmak,
- Toplumsal değişmeye bağlı olarak bireylerin karşılaştıkları sorunları çözmelerinde gerekli ortamı sağlamaktır.

2.3.2.3. Yerel Amaçlar

Yerel toplulukların, yerel sorunlarının çözmelerine olanak sağlayacak ve bölgelerinde yaşamlarını sürdürmelerini kolaylaştıracak bir amaca dayanmaktadır.

Unesco (1972) tarafından alınan kararlarda halk eğitimi etkinliklerinin aşağıdaki amaçları gerçekleştirmeye dayalı olması gerektiği vurgulanmaktadır.

- Manevi değerlerin, barışın, uluslararası anlayışın, işbirliğinin geliştirilmesi ve uluslararası ilişkilerde zorbalığın tüm biçimlerinin ortadan kaldırılması,
- Eğitimin, ulusal ve uluslararası düzeyde ekonomik, toplumsal ve kültürel eşitliği sağlaması,

- Eğitimin, çevrenin korunması ve kalkınması ile kültürel kalkınmaya daha çok olanak sağlayacak duruma getirilmesi,
- Bireylerin içinde yaşadıkları toplumun kalkınmasına katkıda bulunmalarını sağlamak için, katılımlarını etkili ve anlamlı yaparak gerekli tavırların ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır.

Ülkemizde halk eğitimin amaçları MEB’ce özet olarak şu şekilde belirlenmiştir.

- Bireylere okuma-yazma öğretmek ve yaşam boyu eğitimlerini sağlamak,
- Toplum üyelerinin Atatürk devrimlerine bağlı bilimsel, özgür, demokratik düşünme güçlerini geliştirici çalışmalar yapmak,
- Toplum kalkınmasını sağlamak için, kamusal, özel ve yerel kaynakları harekete geçirerek kalkınma projelerini bireylerin katılımını sağlamak,
- Ulusal kültür değerlerini korumak, evrensel kültüre açık olarak geliştirmek ve yaygınlaştırmak,
- Yerel özellikler ve gereksinimlere göre eğitim, üretim, istihdam, pazarlama ve örgütlenmeye yönelik çalışmalar yapmak,
- Sanayinin gereksinimi olan insan gücünün yetiştirilmesine yardımcı olmaya yönelik olarak çeşitli mesleklerde çalışanların hizmet içinde yetiştirilmesi için gerekli olanakları sağlamak,
- Kırsal kesimde kente göç eden bireylerin bulunduğu topluluğa uyumunu sağlayıcı etkinlikler düzenlemek,
- Halk sağlığının korunması, aile planlaması, sivil savunma, sağlıklı konuta kavuşmuş bir üretici, tutumlu bir tüketici toplum yaratmaya yönelik çalışmalarda bulunmak,
- Boş zamanları sosyal ve kültürel etkinliklerle değerlendirmeye yönelik eğitim çalışmaları yapmaktır (Celep, 2003, s. 22-25).

2.3.2.4. Halk Eğitimin Özel Amaçları

Yurttaşlara Atatürk devrimlerini, Cumhuriyet esaslarını, hukuk düzenini, demokratik yönetimi tanıtmak, Türk ulusunun insancıl, ulusal, kültürel ve ahlaki değerlerini

benimsetmek, onların karşılıklı anlayış sevgi, saygı ve hoşgörülük duygularını geliştirmek.

- Yurttaşları, bilimsel ve özgür düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik sahibi, girişime değer veren, toluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı ve yaratıcı kişiler olarak yetiştirmek.
- Yurttaşlara ilgi, eğilim ve yeteneklerini geliştirmek yoluyla gerekli bilgi, beceri, davranış ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak.
- Yurttaşları okur-yazar hale getirmek ve onlara aile, toplum hayatı, yurttaşlık görevleri, sağlık kuralları hakkında temel bilgi ve alışkanlıklar kazandırmak.
- Yurttaşların her alanda yaratıcı yeteneklerini ve girişim güçlerini geliştirmek.
- Yurttaşların dil, anlatım, düşünce ve ülke birliğini sağlamak, estetik ve zevklerini geliştirmek (Kılıç, 1981, s. 10-11).

2.3.3. Halk Eğitimin İlkeleri

Türk Milli Eğitiminin temel ilkelerine dayalı olarak halk eğitiminde uyulması gereken ilkeler şunlar:

- Halk eğitimi ulusal varlığımızı korumaya ve güçlendirmeye, ulusal birlik ruhunu beslemeye, toplumsal dayanışmayı geliştirmeye yönelmelidir.
- Halk eğitimi çalışmalarında bilimsellik, gerçekçilik, ülkücülük ve verimlilik esas olarak alınmalıdır.
- Halk eğitimi programları halkın gereksinme ve isteklerine cevap verecek biçimde hazırlanmalı, çalışmalar belli araştırma ve denemelerin sonucuna göre yürütülmeli, girişim, karar ve uygulama halka bırakılmalı, devlet yol gösterici ve rehber durumunda bulunmalıdır.
- Halk eğitimi çalışmalarında halkı aydınlatma ve inandırma temel olmalı. Programlar demokratik çalışma düzeni içerisinde halkla birlikte hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.
- Halk eğitimi programlarında, ivedi çözüm bekleyen, az giderle ve kısa zamanda sonuç alınabilecek konulara öncelik verilmeli.
- Halk eğitimi programlarında bütünlük sağlanmalı.

- Halk eğitimi çalışmaları halkın yoğun biçimde katılacağı özellikte olmalı.
- Halk eğitimi çalışmalarında yerel önderlerden yararlanılmalı.
- Çalışmalar iş birliği anlayışı içerisinde yönetilmeli.
- Halk eğitimi çalışmaları sürekli olarak izlenmeli, değerlendirilmeli, yönlendirilmeli, başarılı çalışmalar yurt çapında tanıtılmalı, yayılmalı, özendirilmeli ve geliştirilmelidir.
- Halk eğitiminde sözden çok uygulamaya önem verilmelidir.
- Hizmet toplumun tümüne mal edilmelidir.
- Halk eğitiminde, toplumsal ve kültürel programlarla ulusal ekonominin gerektirdiği eğitim programları birlikte düşünülmeli ve iç içe bir birine tamamlayacak biçimde yürütülmelidir.
- Halk eğitiminde kısa ve uzun süreli planlar yanında, bölgesel ve yerel ihtiyaçlara uygun plan ve programlar yapılmalıdır.
- Halk eğitiminde uygulamaya, halkın duyulan gereksinmelerinden başlanmalıdır.
- Halk eğitimin sürekli bir etkileşim aracı olduğu, eğitime her yaşta ve her zaman gereksinme duyulacağı anlatılmalı ve halk eğitimi örgütünün bu gereksinmeye cevap verecek biçimde yurt çapında yayılması sağlanmalıdır (Kılıç, 1981, s. 11-13).

2.3.4. Halk Eğitimin İşlevleri

Halk eğitimi, temelde, bireylere örgün eğitimle verilemeyen veya örgün eğitim sonrasında bilim ve teknolojiye bağlı olarak ortaya çıkan yeni bilgi ve becerileri kazandırmaya dayanır. Ulusal bütünlüğün korunması ve bilimsel, demokratik, özgür düşünme gücünün bir toplumda yerleşmesi, yetişkinlere verilecek yaşama boyu eğitimle olanaklıdır. Bu bağlamda halk eğitimi, toplumun kalkınmasında önemli role sahiptir.

Halk eğitimin işlevlerinden bazıları şu şekilde belirtilir.

- Örgün eğitimle elde edilmeyen veya elde etme fırsatı bulunamayan nitelikleri bireyleri kazandırmak: Halk eğitimi, bir toplumda, örgün eğitime zamanında devam edememiş genç veya yetişkinlere, temel bilgi ve beceriler kazandırmayı öngörür. Örgün eğitim kurumlarından yararlanmamış olanlara temel eğitim, yararlanmış olanlara da eksikliklerini giderici, yenileyici (bu tür eğitime destekleyici eğitim de denilmektedir)

bir eğitim verilir. Okuma-yazma kursları ile bireylere ilkokul diploması vermek veya LİMME projesiyle genel lise eğitimine sahip olanlara mesleki ve teknik eğitim alanında bilgi ve beceri kazandırarak meslek lisesi diploması almalarının sağlanması, buna en iyi örnekleri oluşturmaktadır.

- Kişisel gelişmeyi sağlamak: Bireyin kendisi hakkındaki bilgisine arttırarak, kişisel gelişmesine yardımcı edinmesidir. Bu, belli bir program çerçevesinde olmasa da kitle iletişim araçları veya sosyal-kültürel etkinlikler aracılığı ile bireyin kendisi ile içinde bulunduğu toplumun daha iyi bir biçimde tanınması sağlanabilir.
- Mesleki bilgi ve beceri kazandırmak veya bunları yenilemek her hangi bir meslek ya da sanat sahibi olmayanları, mesleki bilgi ve beceri ile donatarak, meslek sahibi olmalarına yardımcı olma ve meslek sahibi olanlara da bu alandaki bilgileri kazandırmaya yönelik eğitim verilir.
- Yetişkinlere, kişisel ve toplumsal sorunları çözmeye ve yeni bir biçimde işleri ele almaya yöneltmek: Bireyin toplumsal yapı içerisindeki görev ve sorumluluğu etkin bir biçimde yerine getirmesi ile toplumsal sorunların çözümde etkin rol oynaması, toplumun gelişmesinde önemli yer tutmaktadır.
- Siyasal katılımı sağlamak: Bir toplumda demokratik değerlerin yerleşebilmesi ve yöneten ile yönetilenlerin bir birlerini kontrol edebilmesi ancak; siyasal katılımı olanaklıdır. Bunu sağlamanın bir yolu da bireylere demokrasi konusunda gerekli eğitimi vermektir. Toplumun oluşturan bireylerin, görev ve sorumluluklarının neler olduğunu bilmelerinin yanı sıra, anayasal çerçevede tanınan temel hak ve sorumlulukları konusunda aydınlatılmaları gerekmektedir. Kendi hak ve sorumlulukları ile görevlerini bilmeyen bir toplumun, yönetimi denetlemesi olanaklı olamaz. Diğer taraftan, demokrasinin hoş görüye dayalı bir düzen olduğu görüşünden hareketle; demokrasinin ve toplumun gelişmesinin bir gereği, her türlü görüşe saygı duyulmasını ve demokratik kurallara her kesin uymasını sağlamaya yönelik olarak toplumun bütün üyelerini bilinçlendirmek bir zorunluluktur. Ancak, bu yolla toplumda demokrasinin, hoş görünün, bilimsel düşünmenin yerleşmesi ve toplumun kalkınması sağlanabilir (Celep, 2003, s. 25-26).

2.3.5. Halk Eğitimin Önemi

Halk eğitimi bütün dünyada giderek artan bir önem kazanmaktadır. Örgün eğitim kurumlarında verilen eğitimin yetersiz kalması ; bireyin yaşamının çok küçük bir

bölümünü okulda geçirmesi dolayısıyla okul dışındaki kitle iletişim araçları vb. etkenlerden daha fazla etkilenmesi ve bilginin hızla gelişmekte olması nedeniyle sürekli yenilenmesi gerekliliği bu duruma yol açan başlıca nedenler arasında yer almaktadır

(Demirel & Kaya, 2007, s.12).

Devletlerin halk eğitime eskisine oranla daha fazla ilgi göstermesinin belli başlı nedenleri olarak şu görüşlerin benimsenmesi ve yaygınlaşması gösterilmektedir.

- Örgün eğitimden yararlanamayanlara eğitim olanağı sağlama,
- Çocuğun kişiliğinin gelişmesi için aileleri eğitme,
- Verimliliği artırma,
- Toplumsal sorunlara kitlelerin desteğini sağlama,
- Yetişkine, eğitimine devam fırsatı sağlama,
- Okulların sınırlı eğitim etkinliğine sahip olması (Celep, 1995, s.4).

2.3.6. Türkiye’de Halk Eğitimin Gelişimi

Bir ülkenin eğitim sisteminin ekonomik, siyasi, toplumsal ve kültürel yapısından soyutlamak olası değildir. Bugünkü eğitim sistemimiz, bir yandan tarihi gelişim süreci içerisindeki değişkenlerin, bir yandan da toplumsal, kültürel ve siyasal yapılarla ilgili değişkenlerin bir sonucudur. Halk eğitimi etkinliklerinin tarihsel gelişimi örgün eğitime paralel bir gelişme göstermiştir (Celep, 1995, s.76).

2.3.6.1. Cumhuriyet Öncesinde Halk Eğitimi

Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde Medreseler ile Fatih zamanında kurulana Enderun Okulları en eski örgün eğitim kurumları olmakla birlikte, halk eğitimi alanında sınırlı olsa etkinlik göstermişlerdir. Bunların yanı sıra esnaf kuruluşları, ordu ve gönüllü kuruluşlar tarafından bugünkü anlamda olmamakla birlikte yetişkinlere yönelik eğitim vermekteydi. Cumhuriyet öncesinde halk eğitimi etkinliklerini yürüten kurum ve kuruluşlar aşağıdaki gibidir.

2.3.6.1.1. Medreseler

Toplumun gereksinimi olan kadı, öğretmen, imam, tıp doktoru, matematikçi ve din bilgini (ulema) yetiştiren, ilköğretimden yükseköğretime kadar eğitim veren örgün eğitim kurumları özelliğine sahipti. Medreselere bağlı olan kitaplıklar, bakımevleri, hastaneler halka yönelmiş birer eğitim ve yardım kurumu işlevini görmüştür (Celep, 1995, s. 78).

2.3.6.1.2. Enderun okulları

Enderun okulları 1455 yılında yönetici ve devlet adamı yetiştirmek amacıyla Fatih Sultan Mehmet tarafından kurulmuştur. Dünyada kamu yönetimi alanında eğitim veren ilk kuruluş olan Enderun Okullarının bir özelliği de dini temele dayalı olmasıdır (Celep, 1995, s.78).

2.3.6.1.3. Ahilik

Bir esnaf kuruluşu olan ahilik örgütü 13.ve 18. Yy. arasında etkin bir rol oynamıştır. Ahilik Anadolu esnafı arasında dayanışmayı, birliği, kardeşliği geliştirmede öncülük rolünü üstlenmiştir. Toplumsal kurumlar halinde etkinlik gösteren ahilik örgütü, ahi adını verdikleri başkanlarının yönetiminde zorbaları yok etmek, yabancılara gezgin ve konuklara ziyafetler verme ve toplumsal yardımlarda bulunma işlevlerini gerçekleştirmiştir.

2.3.6.1.4. Loncalar

18. yy.'dan itibaren Ahilik örgütünün yerini alan loncalar, esnaf arasında birlik ve dayanışmayı sağlama işlevleri yanında, ticaret ahlakını koruyan çırak, kalfa, usta yetiştiren, onlara iş yeri açan bir eğitim kuruluşu kimliğini de kazanmıştır.

2.3.6.1.5. Ordu

Selçuklular döneminden itibaren Ordu, gençlere Acemi Oğlan Ocakları'nda Türk İslam geleneklerine uygun olarak yetiştiren bir yaygın eğitim kurumu özelliğine kavuşturulmuş, Osmanlılar döneminde bu sistem geliştirilerek Acemi Oğlan Ocakları'nda yetenekli oldukları anlaşılanlar Enderun okuluna aday gösterilmiştir (Kaya, 1985, s. 2).

2.3.6.1.6. Düzenli İlk Halk Eğitim Etkinlikleri

Cumhuriyet öncesinde düzenli ilk halk eğitim etkinlikleri 19. yy'ın ikinci yarısında yapılmaya başlanmıştır. Bu gelişmeler şu şekildedir:

- Üniversitelerde serbest dersler,
- Gönüllü derneklerin çalışmaları,
- Ethem Nejat'ın Broşürü.

2.3.6.2. Cumhuriyet Döneminde Halk Eğitimi

Eğitimin toplumsal kalkınmadaki öncü rolünü üstlenmesi için, Cumhuriyetin kuruluşundan hemen sonra Milli Eğitim Bakanı İsmail Safa, 1923 tarihinde 7971-3655 Sayılı bir Genelge yayınlamıştır. Genelgede “ Yurdun her köşesinin cehalet ve irfansızlığın acısı altında ezildiği; halk ile okullar ve öğretmenler arasında yakın ilişkiler kurulması; eğitimin her yaştaki ve sınıftaki halkın gereksinme durumuna getirilmesi; toplumsal, ekonomik ve ulusal sorunlar konusunda öğretmen ve halktan ortak kurullar oluşturularak çalışmaların sürekli izlenmesi ve yerel yayınlara önem verilmesi” belirtiliyordu.

3 Mart 1924 tarih ve 430 Sayılı Eğitim Birliği Kanunu ile Türk Eğitim Sistemi laik ve bütünsel bir yapıya kavuşturulmuştur. Bu kanun ile eğitim sistemi dağınık bir yapıdan kurtularak milli bir özellik kazandırılmıştır. 25 Mart 1926'da çıkarılan 789 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Örgüt Kanununda, İlköğretim çağını geçmiş ve hiç eğitim görmemiş olan bireylere işe alan kuruluşların bunlara İlköğretimi de vermeye zorunlu oldukları belirtilmiştir .

2.3.6.2.1. Halk Eğitim Şubesi (1926)

Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde ilk halk eğitimi birimi 1926'da “Halk Terbiyesi Şubesi” adıyla İlköğretim Genel Müdürlüğünden Talim ve Terbiye Dairesine bağlı olarak kurulmuştur (Celep, 1995, s.81).

2.3.6.2.2. *Halk Derslikleri (1927)*

1927’de Halk Derslikleri ve Halk Konferansları için çıkarılan yönetmelik, çeşitli nedenlerle hiç okuyamamış veya istediği öğretim derecesine erişememiş olanları, bir Cumhuriyet vatandaşının bilmesi gereken temel yurttaşlık bilgileriyle donatmak, ulusal kültür ve bilinci güçlendirmek görevini bu dersliklere yüklüyordu.

2.3.6.2.3. *Millet Mektepleri (1928)*

1928 yılında yeni harflerin kabul edilmesiyle Atatürk’ün önderliğinde Millet Mektepleri açılmıştır. Bu konuda çıkarılan yönetmeliğe göre; 12-45, kentlerde 16-45 yaşları arasındaki her kesin okuma-yazma belgesi zorunlu kılınmıştır. Okulu olmayan yerlere gezici millet mektepleri gönderilmiştir.

2.3.6.2.4. *Halk Okuma Odaları (1930)*

Yurttaşların öğrendiklerini unutmamaları okuma alışkanlığı kazanma amacıyla 1930 yılında Halk Okuma Odaları açılmıştır. Bu odalar herkese açık tutulmuştur. Bu dönem oda sayısı 1936’da 500’e ulaşmıştır (Celep, 1995, s.82).

2.3.6.2.5. *Halk Evleri*

Devrimleri yaymak ve kökleştirmek halkı toplumsal ve kültürel açıdan geliştirmek amacıyla 1932 yılında halk evleri kurulmuştur. Halkevleri, halk dershaneleri, kurslar, kitaplıklar, yayım, köycülük, dil ve yazım , tarih, müzik, sosyal yardım, spor ve güzel sanatlar konularında etkinlik göstermişlerdir.

2.3.6.2.6. *Köy Eğitim Kurulları (1936) ve Köy Enstitüleri (1940)*

Köy eğitim ve öğretmenlerine okuldaki görevlerinin yanı sıra, halkı eğitmek ve yetiştirmek görevi de verilmiştir. Köyü, köy kökenli önderlerin öncülüğünde kalkındırmaya yönelik Köy Enstitüleri, halk eğitimi alanında da etkili olmuştur.

Köylerin ortaklaşa tarım araçları ve taşıtlarına edinmelerine, her türlü kooperatif kurup işletmelerine önderlik etmesi öngörülmüştür (Celep, 1995, s.83).

2.3.7. Kalkınma Planında Halk Eğitimi

Türkiye’de halk eğitimin gelişmesi planlı kalkınma dönemine geçişle olmuştur. Çünkü, ilk defa halk eğitimi alanında geniş bir örgütlenmenin temeli bu yıllarda atılmıştır. Kalkınma planlarında halk eğitimin dönemlere göre şu şekilde yer almaktadır.

- I. *Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1968)*: Halk eğitimin tanımına ilk defa toplum kalkınması içerisinde yer verilerek, toplum kalkınmasının kitlelerin eğitilmesi yolunda önemli bir çaba olarak görünmüştür. Ayrıca bu planda, sanayide eğitimin daha iyi örgütlenmesi için, önlemler öngörülmüş, “Mesleki Eğitim Merkezleri” nin açılması önerilmiştir.
- III. *Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977)*: Planda, pratik sanat, pratik sağlık, pratik tarım okullarının geliştirilmesi yaygın eğitim iş öncesi ve iş başı eğitim sistemiyle geniş ölçüde uygulanması öngörülmüştür (Celep, 1995, s. 90).

2.3.8. Halk Eğitim Merkezlerinin İçeriği

Halk eğitiminde hedef grupların ve gereksinimlerin farklılığı nedeniyle, halk eğitimi etkinlikleri çok farklı alanlara içeri. Halk eğitimi amaçlarının ve temel görevlerinin gerçekleştirilebilmesi şu tür etkinlikler düzenlemeyi gerektirir:

- *Temel Eğitim*: Okuma-yazma öğretmenin yanı sıra örgün eğitimden yararlanma olanağı bulamayanların yeterli eğitsel düzeye getirme amacına dayanır. Bireylerin en alt düzeyde gereksinme duydukları ve günlük yaşamlarında sürekli yararlandıkları temel bilgi ve beceriler (okuma-yazma, aritmetik, ev yönetimi, fen, sağlık, yurttaşlık ve mesleki bilgi gibi) temel eğitimin içeriğini oluşturmaktadır.
- *Akademik Halk Eğitimi*: Zamanında örgün eğitime devam edemeyen bireylere belli bir eğitim kurumu diploması kazandırmak için yapılan eğitsel etkinliklerdir. Bu eğitimle belli bir eğitim kurumunu tamamlayan fakat, bir üst öğrenimine devam etme olanağı bulamayanlar ile öğrenim çağında belli bir okulu bitiremeyenlere diploma sağlamak amacıyla verilen eğitimdir. Bireyin ilköğretim, ortaöğretim, lise ya da yükseköğretim bitirmesi ön plandadır. Bu, okul çağında iken kaçırılan fırsatı, yetişkinlik çağında bir kez daha kullanmaya yarayabilir.
- *Genel Kültür*: Belli bir temel eğitime sahip olan bireylere ekonomi, sosyoloji, anatomi, hukuk, yönetim ve güzel sanatlar gibi bireyleri belli bir konularda aydınlatıcı alanları

içermektedir. Bu tür eğitim doğrudan bireylerin gereksinimlerine göre düzenlenmiş halk eğitimi programları aracılığı ile yürütüleceği gibi, konferans, panel, açık oturum ve yayın yoluyla da yapılmaktadır.

- *Demokrasi ve Yurttaşlık Eğitimi:* Bireylerin temel hak ve sorumlulukları tanınması, sorunların çözümde yeterli duruma gelmesi, demokrasi eğitimin temelini oluşturur. Demokratik bir toplumda, bireylerin etkin duruma gelmesi, o ülkede yönetimin etkinliğini artırır. Bireylerin temel hak ve sorumlulukları ile üstlendikleri görevlerinin bilincinde olması, toplumda kendi kendine kontrolü sağlar. Bu durumda bireyler, bir birlerini ve yönetimi denetleme gücüne kavuşacağından, devlet hizmetlerinin daha etkili yürütülmesine olanak sağlar.
- *Ev Yönetimi:* Bu eğitim; çocuk bakımı, aile üyelerinin bir birleriyle ilişkileri ve rolleri, eşler arası ilişki gibi değişik konularda yapılmaktadır. Kadınların eğitsel düzeylerinin, toplumsal saygınlığının az olduğu toplumlar için, bu alandaki eğitimin ayrı bir önemi vardır.
- *Mesleki ve Teknik Eğitim:* Halk eğitimin en önemli amaçlarından birisi de bireye belli bir mesleki bilgi ve beceri kazandırmak suretiyle bir meslek sahibi olmasını sağlamaktır. Diğer yandan, belli bir meslek eğitime sahip olanlara da meslekleri ile ilgili bilimsel ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak yeni bilgi ve beceriler kazandırmaya yönelik eğitim de bu gruba girmektedir.
- *Özdoyum (Güzel Sanatlar) Eğitimi:* Bireyin, müzik, güzel sanatlar, edebiyat, sanat ve el sanatları gibi yaratıcı ve eğlendirici amaçlarla öğrenmek istediği her çeşit kültürel konuları içeren programlardır. Ayrıca, güzel sanatların belli bir dalında yeteneğe sahip olan ancak, örgün eğitimde bunu geliştirme olanağı bulamayanların bu alanda düzenlenecek halk eğitimi etkinliklerine katılması suretiyle kendilerine geliştirmelerine ortam hazırlanır.
- *Sosyal Hizmetler Eğitimi:* Özellikle gelişmiş sanayi toplumlarında bu tür halk eğitiminin önemi daha da artmıştır. Yaşlıların, hastaların, sakatların ve suçluların topluma uyumunu kolaylaştırmak; içinde buldukları psikolojik ve fiziksel koşullardan kaynaklanan olumsuzlukların bireye olan etkisini en az indirmeye yönelik çalışmalar yapılmaktadır.
- *Toplum Eğitimi:* Küçük toplumların veya yerel toplulukların sorunları ile ilgilenmelerine bunları benimsemelerine, devletle sıkı iş birliğinde bulunmalarına, kendi

aralarında örgütlenmelerine ve sorunlarını çözmelerine eğitsel yollarla yardımcı olmaya dayalı bir eğitimidir (Celep 1995, s. 25-27).

2.3.9. Halk Eğitimi Merkezi Personelleri

Halk eğitim merkezlerinin il düzeyindeki örgütlenmesi şu şekildedir:

- Halk eğitim planlama ve iş birliği kurulu,
- Halk eğitimi başkanı,
- Halk eğitim merkezi müdürü,
- Halk eğitim uzmanı,
- Halk eğitim geziciliği,
- Halk eğitim kurs öğretmenliği (Celep, 2003, s. 110).

2.3.10. Halk Eğitim Merkezlerinde Yürütülen Etkinlikler

2.3.10.1. Kurslar

- Sosyal ve Kültürel Kursları,
- Sanayi Eğitimi Kursları,
- Okuma-Yazma Kursları,
- Çıraklık Eğitim Kursları.

2.3.10.2. Genel Eğitim Programları

- Destek Programları,
- Denklik Sağlamaya Yönelik Programlar,
- Öğretim Programı Dışı Programlar.

2.3.10.3. Mesleki Eğitim Programları

- Ekonomik ve Mesleki Teknik Programlar,

- Kırsal ve Toplumsal Kalkınma Programlar (Celep, 2003, s. 31).

2.3.11. Halk Eğitimi Örgütü

Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, halk eğitimi hizmetlerini ülke düzeyinde planlamak, uygulamak, değerlendirmek ve ilgili kuruluşlar arasında gerekli eş güdümü sağlamak üzere merkezde ve illerde şu şekilde örgütlenmişti (Kılıç, 1981, s.121).

2.3.11.1. Merkezde

- Genel Müdür,
- Genel Müdür Yardımcıları,
- Danışma ve Koordinasyon Kurulu,
- Birim ve Şube Müdürleri,
- Uzmanlar Grubu.

2.3.11.2. İllerde

- Halk Eğitimi Planlama ve İş Birliği Kurulu,
- Halk Eğitimi Başkanlığı,
- Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü,
- Halk Eğitimi Uzmanlığı,
- Halk Eğitimi Geziciliği,
- Halk Eğitimi Kurs Öğretmenliği.

2.3.11.3. İlçede

- İlçe Halk Eğitimi Planlama ve İş Birliği Kurulu,
- Halk Eğitimi Merkezi Müdürlüğü,
- Halk Eğitimi Geziciliği,
- Halk Eğitimi Kurs Öğretmenliği.

2.3.11.4. Köylerde

- Eğitim Odaları Başkanlığı (Kılıç, 1981, s.122).

2.4. Sanat Hakkında Genel Bilgiler

Halk Eğitim Merkezleri, günümüzde Halkevlerinin yerini almıştır fakat uygulamaları aynı kalmıştır.

Türkiye kalkınmakta olan bir ülke olarak, dünyadaki hızlı değişim ve gelişmelere uydurmak ve çağı yakalamak zorundadır. Bu yüzden, karşılaşılan sorunların çözümünde eğitim daima önemlidir. Bilim, sanat ve teknoloji alanlarında yaşanan gelişmelerin gerisinde kalmamak, gelişmiş ülkelerin düzeyine gelebilmek için yapıcı ve yaratıcı bireylerin yetişmesine çok ihtiyaç vardır. Bu ancak örgün ve yaygın eğitimin her düzeyinde uygulanacak sanat eğitimi, çağın gereklerine uyan bu alanda yaşanan değişme ve gelişmeleri adım adım izleyen programların uygulanmasıyla mümkündür.

2.4.1. Sanatın Tanımı

Sanat insan zekasının doğayı işlemesidir. Sanat kişiye gerçek dünyayı gösterir tanıtır. Sanat temelde günlük yaşama anlam ve biçim kazandırma çabasıdır (Öztürk, 1982, s. 83).

Sanat, belli bir konuda ve bu konunun kurallarına göre yeniden yapma ya da yaratma biçimi. Geniş anlamda bir şeyi güzel yapma işine sanat denmektedir. Konuşma, yürüme, yemek pişirme gibi insan faaliyetlerinin bütün alanları için sanat söz konusudur. Daha dar anlamadaysa insan, toplum, doğa ilişkisinin ya da gerçeğinin bilinçli ya da bilinçsiz olarak estetik biçimde yeniden üretimine sanat denmektedir. Günlük işlerde kullanılacak araç ve gereçlerin yapımı önceleri basit bir düzeydeydi. Daha sonra bu yapı işine ustalık ve yaratıcılık katıldı. Böylece gerekli ve yararlı olanın değişik ve güzel de olması kaygısı öne çıktı. Bütün bunlardan çıkan sonuca göre sanat; doğayla savaşım, gereksinme, yaratıcılık gibi kavramların bireysel ve toplumsal koşullara göre yorumlanmasıyla sanat ortaya çıkmaktadır (Akçelik, 1984, s. 1690).

Her hangi bir etkinliğin ya da bir işin yapılması ilgili yöntemlerin, bilgilerin ve kuralların tümüne sanat denir.

Dekoratif ya da uygulamalı sanatların çeşitli alanlarında yüksek nitelikli bir üretimin standartlarını koruyan mesleklerden her birine denir (Benk, 1986, s. 10135).

İnsanlar bilerek ve bilmeyerek yaşamının her diliminde, bazen yoğun bir biçimde bazen de daha az, sanat ile ilişki içerisinde olurlar. Çünkü insanlar günlük yaşamlarının her anında, doğrudan veya dolaylı olarak bir sanat ürünü ile yüz yüze gelirler; Okuduğumuz kitabın kapağındaki tasarım, marketlerde dolaşırken baktığımız ürünlerin ambalajları ve onların markasını gösteren sembolü (logo veya amblem), tv’de izlediğimiz bir film, tiyatrodaki seyrettiğimiz bir oyun, evimizin duvarına astığımız yağlı boya tablo, otomobilde veya evde iken dinlediğimiz müzik buna örnektir (Alakuş & Mercin, 2009, s. 1).

Genel olarak sanat, insanların, doğa karşısındaki duygu ve düşüncelerini çizgi, renk, biçim, ses, söz ve ritim gibi araçlarla güzel ve etkili bir biçimde, kişisel bir üslupla ifade etme çabasından doğan ruhsal bir faaliyettir (Artut, 2004, s. 18).

2.4.2.Sanatın Tarihçesi

Türkler islam dinine kendi istekleriyle kabul edip, bu yeni din içinde tamamıyla orijinal ve o zamana kadar yarattıkları en büyük sanatı geliştirmeleri Asya da kurdukları Türk Devletleriyle başlamıştır. Bunlardan ilki Karahanlılardır. Zamanında ilk sağlam temelleri atılmıştır. Bu temel doğrultusunda yapılan eserlerde üslup ve tarz özelliklerinde kendisini göstermiştir (Aslanapa, 1973, s.1).

2.4.3. Sanat ve Kültür

Sanat bireysel açıdan bağımsız bir faaliyet olması yanında, kültürel etkileşim yönünden toplum ile kaçınılmaz ilişkileri vardır. Bir ülke kültürü sanat yapıtlarında somutlaşır. Sanat yapıtları için ulusların var olma kanıtlarıdır denilebilir.

Kültür ve sanat bir ulusun uygarlık kimliğidir. Kültür, inanç ve gelenekler ile sanatsal duygu ve düşüncelerin biçimlendirdiği bilimsel ve teknolojik gelişmelerle oluşan geniş anlamı ile bir uygarlıktır (Baytaş, 1991, s. 19-20).

2.4.4. Sanatın Sınıflandırılması

Sanat 10 temel grupta toplanmıştır:

- Mekan Sanatları (İç veya dış olabilir).
- Hacim Sanatları (Heykel sanatını da içine alan üç boyutlu sanat dallarının tümü).
- Yüze sanatları (İki boyutlu sanat dalları, fotoğraf- resim).
- Ses Sanatları (Müziğin çeşitli kolları).
- Eylem Sanatları (Ana konusu insan ve toplum olan tiyatro, sinema).
- Dil Sanatları (Edebiyat).
- Hareket Sanatları .
- Tad Sanatları (Yemek ve içmekle ilgili sanatlar).
- Koku Sanatları.
- Dokunsal Sanatlar (Alakuş & Mercin, 2009, s. 4-5).

2.4.5. Sanatın Genel İlkeleri

- Sanat Evrenseldir,
- Sanat Sürekli,dir,
- Sanat Kalıcıdır (Alakuş & Mercin, 2009, s. 21-22).

2.4.6. Sanat Eğitimi

2.4.6.1. Yetişkinler ve Sanat Eğitimi

Yaşanılan çağda, bilim ve teknolojiye hızlı gelişmeler beraberinde birçok değişikliği ve dolayısıyla da farklı ihtiyaçları getirmektedir. Bu gelişmeleri sadece örgün eğitim yoluyla karşılanması mümkün değildir. Çünkü örgün eğitim yoluyla bireylere ancak belli yaş ve durumlar ölçüsünde eğitim verebilecek; örgün eğitiminden yararlanamayan veya daha önceden bitirmiş olanlara ulaşılamayacaktır. Görüldüğü gibi Halk Eğitimi (Yaygın Eğitim-Yetişkin Eğitimi), bireylerin çağın değişmelerini yakalayabilmesi ve ayak uydurabilmesi için gerekli olan ve yaşam boyu süren bir eğitimidir.

Yetişkin eğitimi, öğrencinin kendisine uygun gelen zamanda ve uygun gelen koşullara altında ciddi bir öğrenme çabası için rehberlik ve destek görmesidir. Öğrenme durumu hangi düzeyde ele alınır alınsın, hareket noktası, öğrencilerin güdülerini, ihtiyaçlarını, ilgi ve yeteneklerini belirlemek, buna göre öğrenme hedeflerinin tanımlamak ve uygun yöntemlerle teknikleri seçmektir (Lowe, 1985, s. 90).

2.4.6.2. Halkevleri ve Sanat Eğitimi

Atatürk, bütün cumhuriyetçi kuvvetlerin bir araya toplanmasını istiyordu. Bu amaçla, o zamana kadar önemli siyasal ve kültürel hizmetler yapmış ve artık tarihi görevlerini tamamlamış olan Türk Ocakları kaldırılarak (Nisan 1931), Halk Evleri kuruldu. (Şubat 1932) öğretmen derneklerinin de güçleri bu yeni kuruluşlara aktarmaları istendi ve hemen hepsi bu amaçla kapatıldı.

Çoğunlukla öğretmenlerin görev aldığı Halk Evlerinde şu çalışma şubeleri vardır:

- Dil, edebiyat, tarih,
- Güzel sanatlar,
- Temsil,
- Spor,
- İctimai Yardım,
- Halk dersane ve Kursları,
- Kütüphane ve Neşriyat,
- Köycülük,
- Müze ve Sergi

Devlet radyoları ve TV'sinin örgün eğitime yardımcı yayınları vardır. Okul radyosu, yaykur açık öğretim, yabancı dil yayınları vs. Ayrıca, çocuklara, gençlere, kadınlara, köylüye yönelik yayınlar, sanat-kültür yayınları yapılmaktadır (Akyüz, 1999, s. 351-352).

2.5. El Sanatları Hakkında Genel Bilgiler

2.5.1. El Sanatlarının Tanımı

El sanatları, bireyin bilgi ve becerisine dayanan, genellikle doğal hammaddelerin kullanıldığı, elle ve basit aletler dışında makine gücüne ihtiyaç duyulmadan yapılan ve toplumun kültürünü, gelenek ve göreneklerini, folklorik özelliklerini yaşayan, yapan kişinin zevk ve becerisini yansıtan, gelir sağlayıcı üretime yönelik etkinliklerdir (Özdemir & Yetim, 1997, s. 191).

El sanatları insanoğlu var olduğundan beri tabiat şartlarına bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Zamanla gelişerek çevre şartlarına göre değişimler gösteren el sanatları, ortaya çıktığı toplumun duygularını, sanatsal beğenilerini ve kültürel özelliklerini yansıtır hale gelerek “geleneksel” vasfı kazanmıştır.

El sanatları kimi zaman şahsi ihtiyaçları karşılamak, çevre ve mekan düzenlemesinde kullanılmak üzere geliştirilmiş, renk, estetik özellikleri en uygun biçimde birleştirilerek özgün yaratılar oluşturulmuştur. Kimi zamanda boş zamanları değerlendirme, ek kazanç sağlama, giysi de yada çeşitli yerlerde kullanılma amacı güdülen oluşumlarıyla kültürümüze ışık tutmuştur (Öztürk, 1984, s. 401).

2.5.2. El Sanatlarının Tarihçesi

Günümüzde yaşayan ve üretimi bırakılmış olan el sanatlarımızın, tarihsel akışı içinde, ortaya çıkışlarından günümüze dek türlü değişikliklere uğramışlardır. Bu değişiklikler genelde; ham madde ve üretimde kullanılan araç-gereçte, kullanım alanlarında olmuştur. Söz konusu değişiklik, teknolojik gelişme ve toplumsal değişimi koşturarak belirginleşmiştir.

El sanatlarında görülen bu değişim ve gelişme, ilk dönemlerde çok yavaş olmasına karşın 18. yy. sonlarına doğru birden hızlandı. Bu hızlı değişimin belirgin nedenlerinden biri, endüstride görülen gelişmeye bağlanabilir.

El sanatlarımızın tarihsel gelişimine baktığımızda; toplumda, el sanatlarımızın geçmişten günümüze aktarılmasında endüstri faktörünün önde geldiğini görürüz. İnsanları, el sanatı üretiminde üretimin bir sonraki kuşağa aktarılması için, örgütlenme ve kurumsallaşmaya gitmeleri bu alana büyük yenilikler getirmiştir.

El sanatlarımızın tarihsel süreç içerisinde aldığı üretim biçimlerine baktığımızda; bu alanda 13. yy. başlayan örgütlenme ve kurumsallaşma çabalarının 20. yy. başlarına dek sürdüğünü görürüz. Ancak 19. yy. ortalarında bozulmaya başlayan örgütlenme ve kurumsallaşma sonucu, bölgesel üretimler, toplumun kendi gereksinimi için üretim biçimine dönüşmüştür. Pazar için üretimde bu geleneksel anlayış içinde gelişmiştir (Öztürk, 1982, s. 228-2).

2.5.3. El Sanatlarının Günümüzdeki Durumu

Ülkemizde, köylerde üretimi yapılan el sanatlarımızdan çoğu üretildiği yerde, geleneksel yaşamın bir parçası durumundadır. Endüstrileşme ve kentleşme olgusu üretim biçimini de etkilemiştir.

Aile içi üretimle gerçekleştirilen, köylerimizde yapılan tekstil el sanatları diye adlandırdığımız (halı, kilim, oya, çorap, işleme gibi) ürünler, daha çok ailelerin kendi gereksinimleri için, üretilirler. Bu üretim genelde asıl geçim kaynağını sağlamada harcanan zaman dışında kalan sürelerde yapılır ve köylünün bu tür ihtiyaçlarını karşılamada peşin harcamasının azalmasına yardımcı olur.

Sanayileşme sonucu, günümüzde kimi meslek alanlarında olduğu gibi, el sanatlarında da iş bölümü gelişmiştir. Ekonomik alanda ki yenilikler, özellikle Pazar için üretime geçilmesi, endüstrideki gelişimin, iletişim ve ulaşım alanlarında görülür ve yenilikler ve kolaylıklar getirmesiyle el sanatı üretiminde de belirgin değişiklikler yaratmıştır. El emeğine dayalı üretimi yapılan çoğu alanlarda makineleşme etkin olmaya başlamıştır (Öztürk, 1982, s. 233).

2.5.4. El Sanatlarının Özellikleri

- Geleneksel karakter taşıması,
- Ulusal sanat beğenisi taşıması,
- Yaratıcılığı geliştirmesi,
- Kültürlerin nesilden nesile aktarılmasını sağlaması,
- Bireyleri üretici yapması ve ekonomik katkı sağlaması,
- Elde ve basit araçlarla yapılması,
- İhtiyaçtan doğması gibi özelliklere sahiptir (Züher, 1972, s. 21).

2.5.5. El Sanatlarının Hammaddeye Göre Sınıflandırılması

Türkiye her yöresinde birbirinden farklı zengin el sanatları ile dolu bir ülkedir. Bu alanda tespit amacıyla çok sayıda araştırma yapılmış, ancak yaşatılması ve üreterek kullanılabilir duruma getirilmesi adına yeterli sayıda çalışma yapılmamıştır.

El sanatlarımız, bilimsel çerçevelerce de önerildiği gibi işlenen hammaddelerin cinslerine göre, sekiz ana sanat grubu altında toplanmaktadır (Atanur, 1994, s. 398).

2.5.5.1. Hammaddesi Hayvansal Olan El Sanatları

- Dokuma türleri halı-kilim, el dokuması kumaşlar, çarpana dokumalar vb.
- Örgü işleri; çorap, kazak, eldiven, vb. örgülerle oya türleri, danteller,
- İşlemeler,
- Keçe işleri,
- El baskıcılığı (Öztürk, 2003, s.95).

2.5.5.2. Hammaddesi Ahşap Olan El Sanatları

- Bir el sanatı üretiminde Kullanılan Araçlar (el baskı kalıpları, tezgahlar, ip eğirme araçları),
- Tarım ve ulaşımda kullanılan araçlar ve parçaları (araba, kağrı, döven, boyundurluk vb.),
- Günlük kullanım eşyaları ve aksesuarlar (mutfak araç-gereçleri, rahle, teşbih, takunya, biblo, vazo, ağızlık, pipo, baston vb.).

2.5.5.3. Hammaddesi Taş Olan El Sanatları

- Değersiz taşlar kullanılarak yapılan yapılar (mimari elemanlar, mezar taşları, çeşmeler vb.),
- Süz taşları işlemeciliği (Takılar, teşbihler, ağızlık, pipo, baston vb. aksesuar ve günlük kullanım eşyaları),
- Lüle taşından yapılan işler, oltu taşından yapılan işler.

2.5.5.4. Hammaddesi Toprak Olan El Sanatları

- Çanak mlek işleri (Mutfak eşyaları, günlük kullanım eşyaları vb.),
- ini eşyalar,
- Seramik eşyalar.

2.5.5.5. Hammaddesi Maden Olan El Sanatları

- Demirden yapılan işler (kapı tokmakları, mutfak araçları, tarım araçları, hayvan koşumları, mimari elemanlar, müzik aletleri vb.),
- Bakır- Pirinç işleri (mutfak araçları, hamam takımları, ısınma araçları, çay ve kahve takımları ve fincan zarfları, vazo, duvar tabakları vb.),
- Altın-Gümüş işleri (kuyumculuk), (takılar, günlük kullanım eşyaları).

2.5.5.6. Hammaddesi Cam Olan El Sanatları

- Gz Boncuğu (Nazar Boncuğu) türleri,
- Çeşmi Bülbüller,
- Vitray türleri,
- Takı ve aksesuarlar.

2.5.5.7. Hammaddesi Deri ve Hayvansal Atık Olan El Sanatları

- Saraç işleri (saraçlık),
- Deri giyim eşyaları,
- Deriden yapılan günlük kullanım eşyaları (kemer, çanta, kese, sigaralık vb.),
- Krk giyim eşyaları ve post yapımı,
- Cilt işleri (kitap kapları),
- Gölge oyunu tipleri,
- Tarım ve mutfak araçları,

- Kemik ve boynuzdan yapılan el sanatları,
- Deniz hayvanı atıklarından yapılan el sanatları,
- Aksesuar işleri.

2.5.5.8. Hammaddesi Kabuk, Saz, İnce Dal ve Sap Olan El Sanatları

- Sepet örücülüğü,
- Mobilya Yapımı,
- Hububat sapları ile yapılan örgü ve süs eşyaları,
- Saz (bitkileri) kullanılarak yapılan çanta, hasır, plaj yaygısı gibi eşyalar (Öztürk, 2003, s.96-97-99-100-101-103).

2.5.6. El Sanatlarının Özellikleri

- a) Geleceğe yönelik bir karakter taşır,
- b) El ruhu sanatın aynasıdır,
- c) Aile masraflarında tutumluluk sağlar,
- d) Yaratıcılık fikrini geliştirir,
- e) Toplum hayatında ve düşüncede bir evrem hazırlar ,
- f) Milli sanat zevkini temsil eder (Özbel, 1976, s.10).

2.5.7. El Sanatlarının Sorunları

- Hammadde Sorunu,
- İstihdam Sorunu,
- Vergilendirme Sorunu,
- Tanıtım Sorunu,
- Kredi Sorunu,
- Kalite Kontrol Sorunu,

- Materyal Sorunu.

2.5.8. El Sanatlarının Faydaları

2.5.8.1. Ekonomik Faydaları

- Bireye gelir sağlar. Aile ekonomisine katkıda bulunur.
- Ülkeye döviz sağlar. Milli geliri yükseltir.
- Türk Eğitiminin belli bir kısmının karşılanmasını sağlar.
- Bireyin meslek edinebilmesine yardımcı olur.

2.5.8.2. Sosyal Faydaları

- İş ahlakının oluşmasını sağlar.
- Bireyin boş zamanlarını değerlendirir.
- Toplumda hayat standartlarının yükselmesini sağlar.

2.5.9. El Sanatlarının Olumlu Kılınması İçin Yapılması Gerekenler

- Bölgede var olan eski el sanatlarını toplamak,
- Her bölgede yöresel bir el sanatları müzesi kurmak,
- El sanatları birlik ve kurumları ile kurslar açmak,
- Yarışmalar hazırlayıp, ödüller vermek (Öztürk,1998, s.106-107).

2.5.10. El Sanatlarının Turizm Açısından Önemi

İnsanların yer değiştirme hareketi olarak tanımlanan turizmde tatil olgusu ve bu tatilin geçirilebileceği yer önem taşır. Dolayısıyla Turizmde, tatilin geçirileceği yerlerde görülmesi, yaşanılması, bir şeylerin tüketilmesi ön plandadır. Ayrıca farklı değer ve alışkanlıklara sahip insanların bir birlerini tanımaları, bir birlerinin yaşam biçimlerine ilişkin bilgi edinmeleri, yeni çevredeki halkın günlük yaşamında kullandığı bazı el sanatları örneklerinden satın almaları doğal bir sonuçtur. Bazen turistik bir yöreyi cazip kılan

unsurlar arasında orayı anımsatan el sanatı örneği ön plana geçebilmektedir. Avanos'a giden biri doğal doku yanında Avanos çömlekçiliğini de görmek istemektedir (Öztürk, 1998, s.108-109).

2.5.11. El Sanatlarının Ülke Ekonomisindeki Yeri

Ülkemiz gelişmekte olan ülkelerin genel özelliklerini yansıtmaktadır. Bu özellikler çerçevesinde el sanatlarının ülke ekonomisindeki yerini şöyle sıralamak mümkündür:

- Bireye gelir,
- Hammadde kaynaklarının değerlendirilmesi,
- Turizm geliri,
- İç tüketimin karşılanması,
- Milli gelirin artması (Özdemir & Yetim, 1997).

2.5.12. El Sanatlarında Takının Yeri ve Önemi

Geçmişte bakıldığında Anadolu el sanatları, uygarlıkların en canlı ve anlamlı belgeleridir. Geleneksel Türk el sanatları denildiğinde akla gelen ilk şey, Türklerin ürettiği el sanatlarıdır. Bu ürünler o yörenin kimliğini en sessiz en doğru ve en önemli mesajı verecek şekilde üretilmiştir.

Zengin Anadolu kültürünün diğer sanat alanlarında olduğu gibi takı sanatında da yol gösterici ve paha biçilmez bir kaynak olduğu inkar edilemez. Bu sessiz hazineden faydalanmak süreci ile çağımıza uygun model, anlamlı ve orijinaline sadık kalınarak zevkli, ihtiyaçlara yönelik ve moda yönelik takılar yapılmıştır (Paşu, 2007).

2.6. Tasarım Hakkında Genel Bilgiler

2.6.1. Tasarımın Tanımı

Bir sanat eserinin, yapının veya teknik ürünün ilk taslağı, tasarımı, çizim, dizayn. Zihinde canlandırılan biçim, tasavvur. Daha önce algılanmış olan bir nesne veya olayın bilinmesi sonrasında ortaya çıkan kopyası (Türk Dil Kurumu [TDK] 2011).

Tasarım, yapmak ya da meydana getirmek istediğiniz şeyi, değerlendirme yapmadan yada meydana getirmeden önce sonucundan emin oluncaya kadar yaptığımız simülasyondur.

Bir amaca yönelmiş problem çözme yöntemidir. Tasarım, yaşam standardını yükseltmek amaçlı kişisel istekleri karşılayan ürün oluşturabilmek için yaratıcı sürecin olduğu düşünsel ve maddi çalışma sürecidir. Bunu ürünün gerçekleşmesi izler. Yeni ve başarılı bir takı tasarımının çok yönlü kullanıcı isteklerini de karşılaması kullanıcının takı ile bütünleşmesi ve o takıda kişisel isteklerini araması yeni ürünün başarılı olabilmesi için çok önemlidir (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi [MEGEP] 2007, s. 4).

2.6.2. Tasarılmanın Tanımı

Tasarılma sözcüğü İngilizce'deki "Design" ve Fransızca "proje" sözcükleri karşılığı olarak kullanılmaktadır. Design sözcüğü Latince'den gelip de-signare köklerinden oluşur.

Signare: etmek, demek olup, signum: işaret kökünden türetilmiştir. Sözcük anlamı, bir plan yada eskizi yapmak üzere zihinde canlandırmak; biçim vermek ya da üretilmek üzere zihinde canlandırılan bir plan ya da bir şey (Beyazıt, 1994, s.8).

2.6.3. Tasarım Özellikleri

Tasarım yaparken, diğer sanatlarda kullanılan tüm ilkeler geçerlidir. Tasarımcılar sanat prensiplerine kullanırken onların katı ve vazgeçilmez olarak görmek yerine, yol gösteren bir rehber olarak algılanmaktadır.

Sanat prensipleri modanın değişimi ile de esneklik gösterir. Bu prensipleri kısaca şöyle sıralayarak açıklayabilir.

2.6.3.1.Denge

Tasarımın bütün bölümleri arasında doğru bir ilişki ile estetik görünüm oluşturmaktadır.

2.6.3.2. Formal Denge

Merkezi bir eksenin karşı kenarında eşit veya benzeri elemanları kullanarak formal denge elde edilir. Tasarımda formal denge varsa, monotonluk ve ağır başlık etkisi çekicilik yerine ciddiyet hissi verir.

2.6.3.3. İnfomal Denge

Birbirinin aynısı olmayan nesnelerin dengesidir. İnfomal denge ile hazırlanan tasarımlarda tasarımcı daha yaratıcı serbestliği kazanır. Burada da dengeyi sağlamak önemlidir.

2.6.3.4. Radyal Denge

Tasarımın ana parçaları merkezi bir noktadan ayrıldığı zaman radyal denge oluşur. Desen ve Süsleme özellikleri odak.

2.6.3.5. Yatay ve Dikey Denge

Yatay ve dikey denge simetrik veya asimetrik olabilir. Yatay çizgiler buldukları yeri etkileyerek dikkat çeker. Dikey denge ise tasarımın hayali bir dik çizgi ile ikiye ayrılarak her iki parça arasında kurulan dengedir. Yatay çizgiler genişlik dikey çizgiler uzunluk etkisi yaratır.

2.6.3.6. Vurgu

Tasarımda verilmek istenen mesaj göze ilk çarpması gereken kısımdır.

2.6.3.7. Ritm

Tasarımda çizgi ve renkle katılan estetik görünümdür.

2.6.3.8. Uyum

Modelin ayrıntıları, kullanılan teknik, renk ve malzeme arasındaki doğru kullanım ile estetik görünümün sağlanmasıdır.

2.6.3.9.Birlik

Tasarımdaki tüm parçalar bir birleri ile ve bütünle uyumlu olduğu zaman tasarımda birlik bütünlük sağlanır.

2.6.4. Tasarımın Süreçleri

Büyük kitlelere yaşam hakkını tanıyan endüstri çağında toplumlarda yatan yaratıcı güçlerin uyandırılması bir insanlık ideali oluyor. Günümüzde yeryüzünde ülkeler uygarlıkları teknik ve ekonomik gelişmeleri aynı aşamada olmadığı için büyük ayrılıklar gösteriyorlar. Ayrıca gelişmiş ülkelerde ortak bir insanlık anlayışından henüz çok uzak görünüyorlar. Bu yüzden yaratıcılığın en yüksek değerler olarak tanınması ve yaratıcı toplumların gelişmesinin önünde büyük engeller bulunuyor. Ancak yaratıcılığın önündeki bu büyük engeller kaldırıldığında yaratıcılığın yüksek değerler olarak tanınacağı en belirgin faktör olarak biliniyor. Yaratıcılığın da iki farklı temel faktörlere dayandığı belirtiliyor. Birincisi makinanın ve endüstrinin ve seri üretim ilkesinin kaçınılmaz zorunluluğu ikincisi sanat ve zanaatın bütünlüğü birliğini ve ayrılmazlığını benimseyecek tasarımcının toplum karşısındaki görevi ve sorumluluklarıyla ilgilidir. Çağdaş anlamda yaratıcı ürünlerini ya başkalarının kontrolünde başkalarına yaptıracak, ya da sanatsal değeri olan eser üretmek zorunda kalacaktır.

2.6.5. Tasarımda Konu ve Tema Belirleme

Doğada var olan objelerin bireyin zihnindeki iz düşümlerini rüya ve hayal gücünün dışı yansıması olarak algılasak tasarım, biçimsel olarak somutlaşan her tasarıma, sanatçının bakış tarzı, algılaması, etkilemesi, başka bir kavramsal biçime dönüştürmesi bir süreç içinde gerçekleşecektir. İnsan zihnindeki her izdüşümü yeni bir kavramsal biçimde imgelemenin bir hikayesi oluşur.

Birincisi zihinsel faaliyet olarak yeni yaşamın imgesel modeline çizecek şekilde hayal gücü ve yaratıcı etkinliğin bir sonucu olarak, ikincisi maddi yaratım olarak, yani taştan, metalden, seslerden, sözcüklerden, vücut hareketlerinden vb. benzer sanatsal içeriğin nesnel taşıyıcısını var edecek şekilde, emeğin özel bir şekli olarak, birincisinde sanatın “içsel biçimi” yani sanatın içeriğini imgesel olarak somutlaştırılması, ikincisinde ise sanatın “dışsal biçimi” yine sanatsal imgenin maddi gövdesi ortaya çıkar. Sonuç olarak tasarımın

bir imgeden maddeye dönüşümü süresinde yaratıcının birinci etken olarak her zaman gündemde olduğu söylenebilir.

Sanatsal yaratılar yazı gibi düşünceyi somutlaştıran eylemdir. Dolayısıyla üretilecekleri ortam kayıtsız, şartsız özgürlüğün var olduğu toplumsal bir çevre olmalıdır. “Hiç kimse sanatçıya görevini nasıl yerine getireceğini söylemek, öğretmek, uyması gereken kurallar koymak, içinde kalması gereken sınırlar çizmek “ durumunda olmamalıdır. Böylesi koşullandırma ve sınırlamalara karşı koymak kişisel yaratma hakkı ve eylemini önleyici engellerini aşmaya çalışmak sanatçının ne denli güç olursa olsun en doğal davranış biçimi olacaktır.

2.7. Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarımı Dersi Hakkında Genel Bilgiler

2.7.1. Programın Tanımı

Programın amacı; örme ve düğüm teknikleri, çivi ve tel ile takı, misina ile takı yapabilen kişi yetiştirmektir. Program dört üniteden oluşmakta ve süresi toplam 80 saattir. Bu programı başarıyla tamamlayan ve belgesini alan kişi kendisi evinde bu işi yaparak aile ekonomisinde katkıda bulunabileceği gibi konu ile ilgili atölyelerde de çalışarak kazanç temin edebilir. Söz konusu kursu tamamladıktan sonra ikinci seviye takı tasarımı kursunu da tamamlayan kişi takı tasarımcısı olarak da çalışabilir.

2.7.2. Programın Uygulanması ile İlgili Genel Açıklamalar

Kursiyerlerin her birinin kişisel özellikleri, giriş yeterlilikleri ve öğrenme ihtiyaçları belirlenecek, her Kursiyer için bireysel öğretim planı (BÖP) hazırlanacaktır.

Her kurs için ünite edilmiş yıllık plan (ÜYP) ve ders planı (DP) hazırlanacaktır. Bütün planlarda hızlı öğrenen, geç ve güç öğrenen, zihinsel ya da bedensel özür, deneyimli ve deneyimsiz, kadın ve erkek, yaşlı ve genç ile farklı statülerdeki kursiyerler için yapılacak farklı uygulamalara bu planlarda yer verilecektir.

Öğretimin yapılmasında öğrenci merkezli öğretime yer verilecek, öğrenmenin öğrenci tarafından gerçekleştirildiği dikkate alınacak, aktif öğretim stratejileri öğretimde esas alınacaktır. Temel becerilerin kazandırılmasında ve becerilerin kazandırılmasında bilişsel öğretim stratejilerine yer verilecektir.

Kursiyerlerin bireysel gelişimlere esas alınırken, sosyal gelişimleri de dikkate alınacak, bu amaçla probleme dayalı öğrenme, iş birliğine dayalı öğrenme, grup çalışmaları gibi stratejilere de yer verilecektir.

Öğretim materyallerinin seçiminde görse, işitsel öğretim materyalleri ile dokunmaya dayalı öğretim materyallerinin seçimine özen gösterilecektir. Kursta kullanılacak öğretim materyalleri öğretmen tarafından belirlenecektir.

Öğretim etkinliklerinin belirlenmesinde, öğretimin amacı, öğretim sürecinin gerekleri ve çoklu zekâ esas alınacaktır.

Öğretimin yapılmasında mümkün olduğu kadar planlara sadık kalınacak, zaman içinde değişin ihtiyaç, imkân ve şartlara bağlı olarak gerekli değişiklik ve düzenlemeler yapılacaktır.

Öğretim süreci boyunca sürekli değerlendirmeler yapılacak, bireylerin öğrenmeleriyle ilgili eksiklikler ve yanlışlıklar zamanında fark edilecek gerekli düzeltici ve tamamlayıcı öğrenme etkinlikleri devreye konulacaktır.

Öğretim sürecinin sonunda öğrencini başarısı uygun ölçme araçları ile ölçülecek ve değerlendirilecektir. Bilişsel alandaki öğrenmeler için gerektiğinde kağıt kalem testlerine yer verilecektir. Ancak öğrencinin gerçek performansı iş ve performans testleri ve bu bağlamda hazırlanacak olan kontrol listeleri ile ölçülecek ve değerlendirilecektir. Bu değerlendirilmelere ek olarak öğretim sırasında oluşturulmuş olan öğrenci dosyaları (portföy) da değerlendirmenin ayrılmaz bir parçası olarak kullanılacaktır.

Bu program 20 kişilik bir öğrenci grubu alanında uzman bir öğretmen, bu öğretimi yapmak için yeterli sayıda alet makine ve teçhizat ve gerekli malzemelerin bulunduğu; öğretim materyallerinin ya hazır ya da ilgili halk eğitim merkezinde üretebileceği varsayılmıştır. Bu varsayımın geçersiz olduğu durumlarda öğretmenler gerekli bazı değişiklik ve düzenlemeler yapabilirler. Yine öğretim üniteleri belirlenirken mesleğin ya da işin yapılma süreci esas alınmıştır. Bu sıraya uymak esastır. Ancak bu sürecin etkilemeyecek ünitelerin öğretiminde ünitelerin sıralanmasında gerekli değişiklikler yapılabilir.

2.7.3. Genel Amaçlar

- Tel ve çivi ile takı yapabilecektir.
- Misina ile takı yapabilecektir.

- Örme ve düğümlü takı yapabilecektir.

2.7.4. Ünite Dağılımı Tablosu

Ünite dağılımı tablosu aşağıda verilmiştir.

Tablo 2

Takı Tasarımı Üniteleri

YETERLİK VE MODÜL TABLOSU	
YETERLİKLER	SÜRE
Makromede Kullanılan Temel Düğüm Teknikleri Yapmak	40/24
Örme ve Düğüm Tekniklerini Kullanarak Takı Yapmak	40/16
Misina Kullanarak Takı Yapmak	40/16
Çivi ve Tel ile Takı Yapmak	40/24
TOPLAM	160/80

Not: “Mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi”, (MEGEP), 2013, Ankara: MEGEP kaynağından uyarlanmıştır.

2.7.4.1. Ünite 1. Makromede Kullanılan Temel Düğüm Teknikleri Yapmak

a. *Ünitenin Amaçları* : Takı tasarım atölyesi sağlandığında makromede kullanılan temel düğüm tekniklerini doğru kullanarak takı yapabilmek.

- Model tasarımı yapabilecektir.
- Makromeden takı yapabilecektir.
- Düğüm tekniklerini kullanarak takı yapabilecektir.

b. *Ünitenin İçeriği*

Model: Tasarım, malzeme

Makrome, düğüm teknikleri: Çeşitleri, özellikleri, kullanım yerleri

c. *Ünitenin Etkinlikleri:*

- Makromede kullanılan temel düğüm teknikleri ile takı yapma ilgili bilgileri edinme ve sunma,

- Makromede kullanılan temel düğüm tekniklerini kullanarak takı yapma ile ilgili işlem basamaklarını yaparak gösterme,
- Model tasarımı yapma,
- Makromeden takı yapma,
- Düğüm teknikleri ile takı yapma.

d. *Ünitenin Değerlendirilmesi:* Makromede kullanılan temel düğüm tekniklerini kullanarak takı yapma kontrol listesi.

2.7.4.2. Ünite 2. Örme ve Düğüm Tekniklerini Kullanarak Takı Yapmak

a. *Ünitenin Amaçları:* Takı tasarım atölyesi sağlandığında örme ve düğüm tekniklerinde kullanılan temel düğüm tekniklerini doğru kullanarak takı yapabilmek.

- Düğüm atma tekniğini doğru kullanarak takı yapabilecektir.
- Tığ örme tekniğini doğru kullanarak takı yapabilecektir.

b. *Ünitenin İçeriği*

Model: Tasarım, malzeme

Örme, düğüm teknikleri: Çeşitleri, özellikleri, kullanım yerleri

c. *Ünitenin Etkinlikleri:*

- Örme ve düğüm teknikleri kullanarak takı yapma ile ilgili bilgileri edinme ve sunma,
- Örme ve düğüm tekniklerini kullanarak takı yapma ile ilgili işlem basamaklarını yaparak gösterme,
- Model tasarımı yapma,
- Örme tekniklerini kullanarak takı yapma,
- Düğüm teknikleri ile takı yapma.

d. *Ünitenin Değerlendirilmesi:* Örme ve düğüm tekniklerini kullanarak takı yapma kontrol listesi.

2.7.4.3. Ünite 3. Misina Kullanarak Takı Yapmak

a. *Ünitenin Amaçları:* Takı tasarım atölyesi sağlandığında misina kullanarak takı yapabilmek.

- Misina bağlantı tekniğini doğru kullanarak takı yapabilecektir.
- Misina örme tekniğini doğru kullanarak takı yapabilecektir.

b. *Ünitenin İçeriği*

Model: Tasarım, malzeme

Misina teknikleri: Çeşitleri, özellikleri, kullanım yerleri

c. *Ünitenin Etkinlikleri:*

- Misina ile takı yapma ile ilgili bilgileri edinme ve sunma,
- Misina takı yapma ile ilgili işlem basamaklarını yaparak gösterme,
- Model tasarımı yapma,
- Misina örme tekniğini kullanarak takı yapma,

d. *Ünitenin Değerlendirilmesi:* Misina kullanarak takı yapma kontrol listesi.

2.7.4.4. Ünite 4. Çivi ve Tel ile Takı Yapmak

a. *Ünitenin Amaçları:* Takı tasarım atölyesi sağlandığında çivi ve tel tekniklerini doğru kullanarak takı yapabilmek.

- Hazır tel ve çiviye doğru kullanarak takı yapabilecektir.
- Çivi çeşitlerini doğru kullanarak çivi ile takı yapabilecektir.
- Hazır teli şekillendirerek takı yapabilecektir.

b. *Ünitenin İçeriği*

Model: Tasarım, malzeme

Tel ve çivi teknikleri: Çeşitleri, özellikleri, kullanım yerleri

c. *Ünitenin Etkinlikleri:*

- Çivi ve tel teknikleri kullanarak takı yapma ile ilgili bilgileri edinme ve sunma,
- Çivi ve tel tekniklerini kullanarak takı yapma ile ilgili işlem basamaklarını yaparak gösterme,

- Model tasarımı yapma,
- Çivi tekniklerini kullanarak takı yapma,
- Teli şekillendirerek takı yapma.

d. *Ünitenin Değerlendirilmesi*: Çivi ve tel tekniklerini kullanarak takı yapma kontrol listesi (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi [MEGEP] 2013).

2.7.5. Programın Değerlendirilmesi

Ünitelerdeki süreç ve ürün kontrol listeleri kursiyer dosyası baz alınarak kursiyer başarısı görülecektir. Eldeki bilgiler çerçevesinde programdaki eksik tamamlanacak yanlışlar düzeltililecektir.

2.7.6. Programda Kullanılacak Araç ve Gereç Listesi

2.7.6.1. Araçlar

- Makrome tahtası,
- Çözücü çerçevesi,
- İp askısı,
- Yan keski,
- Karga burun,
- Yuvarlak burunlu pense,
- Boncuk iğnesi,
- Tel sarma aleti,
- Tığ,
- Şiş,

2.7.6.2. Gereçler

- Boncuklar,
- Halkalar,
- İpler,
- Sentetik ve suni lifler,
- Bakır tel,

- Metal çivi,
- Açma kapama klipsi,
- Misina,
- Ara aparatlar,
- Bitler,
- Kristal ve boncuklar,
- Bağlantı ve kilit çeşitleri (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi [MEGEP] 2013).

2.8. Takı Hakkında Genel Bilgiler

2.8.1. Takının Tanımı

Takı: Genellikle değerli metallere, taşlardan yapılan bilezik, kolye, yüzük vb. şeylerin tümü (Benk, 1986).

Takı, insanların süslenmek amacıyla takıları çeşitli tüy, cam, ağaç, hayvan kemikleri, muhtelif madenler ve benzeri malzemelerden yapılmış kullanım eşyasıdır (Gökçesu, 2002, s. 94).

Süsleme ve süslenme insanlık tarihiyle başlamış, zaman içerisinde insanlar için bir tutku haline almıştır.

İnsanların süsleme gereksinimlerinden birisini de en ilkel şekilden gelişmesine kadar “Takı” oluşturmaktadır. Takı, takmak kelimesinden gelmektedir. Mücevher veya zinet eşyası olarak adlandırdığımız takılar, insanların süslenmek ve dini inançları doğrultusunda taktıkları çeşitli maden, taş, doğa ürünleri ve buna benzer malzemelerden çeşitli biçimlerde yapılmış olan süs eşyalarıdır (Özbağı, 1993, s. 13).

2.8.2. Takının Tarihçesi

İnsanlık tarihinde önemli dönüm noktalarından biri, İÖ 8. Bin yılda yaşanır. Neolitik (Cıvalı Taş) adı verilen bu çağda insanoğlu avcılık ve toplayıcılık düzeninden yerleşik düzene geçmiş, bazı bitki ve hayvan türlerini evcilleştirip üretmeyi başarmıştır. Bu gelişim Anadolu’da bütün aşamalarıyla izlenebilmektedir. Bu çağda erkek, kadın ve çocuk mezarlarına bırakılan ölü armağanları arasında takılar da vardır. Diyarbakır yöresindeki

Çayönü tepesi, Konya ili Çumra ilçesi civarında Çatalhöyük, Aksaray ili sınırları içindeki Aşıklar Höyük ve Niğde civarındaki Köşk höyük yerleşmelerinde yapılan kazılarda İÖ. 7000-5000 yılları arasında çeşitli taşlardan, bakırdan, kemik, diş ve boynuzdan, kırmızı akikten ve deniz kabuklarından gerdanlıklar, boncuk dizileri, bilezikler ve yüzükler ele geçmişti. Bu örnekler Neolitik Çağ'dan itibaren insanoğlunun geliştirdiği teknoloji ile kullandığı gereçlere, istediği biçimi verebilme düzeyine eriştiğini kanıtlar. Takılar bu gün algıladığımız anlamda süslenmek için takılmıyordu. Bunları takan kişiyi kötülüklerden ve tehlikelerden koruduğu inancı egemendi, ayrıca takılar büyü, sihir gibi anlamlar da içeriyordu (Meriçboyu, 2001, s. 12).

İnsanoğlunun kendisini ve barındığı evini süslemek için takılar üretmesi, dünya üzerinde var olmaya başladığı ilk çağlar kadar eski...

Bu uğraş, insanlık tarihi boyunca daha da gelişmiş ve günümüze kadar gelerek, popüler bir hal almıştır. Tarih boyunca her dönemde olağanüstü önem taşıyan mücevher ve takılara rastlamak mümkün. Tasarım ve kullanılan malzeme ise sonsuz çeşitlilikte... Değerli taşlardan yarı değerli taşlara, doğal malzemelerden bijuteri ürünlerine kadar...

Günümüzde takı tasarlamak, sonsuz aksesuar çeşitliliğinde ve özellikle de her şekil ve renkte cam boncuklarla yapılan bijuteri malzemeleri ile çok daha kolay... Nitekim takı tasarımı çok geniş bir ürün çeşitliliği ile bir dizi temel tekniği öğrendikten ve el alışkanlığı kazandıktan sonra herkesin kolaylıkla deneyebileceği keyifli bir hobi (Lupoto, t.y., s. 5).

Takının tarihçesi, neredeyse insanın tarihi kadar eskidir. İlk takılar, insanların henüz yerleşik düzene geçemedikleri Paleolitik Çağ'da süslenme yanında, av bereketi ve korunma amaçlı muskalar olarak yaratılmış olmalıdır. Kolay işlenebilen renkli taşlar, av hayvanlarının diş, boynuz, kemik ve tırnak kısımları ile kara ve deniz yumuşakçalarının kabukları gibi doğal malzemeleri sürtme ve kazıma yoluyla aşındırılarak şekillendirilmiş, delinip dizilerek kolyeler haline getirilmiştir. İnsanlık tarihinde hayvancılığın ve tarımın ilk kez başladığı, insanların doğal kaya sığınaklarından çıkıp konutlarını inşa edip yerleşik düzene geçtikleri Neolitik Çağ'da doğadan toplanan taşların, hayvan kemiklerinin yüzeyleri istenen şekillerde kesilip, parlatılarak cilalanmış ve bazen bunların üstüne kazıma desenler işlenmiştir. Anadolu insanının ilk köy yerleşimini kurduğu bu çağda Diyarbakır yakınlarındaki Çayönü ve Konya yakınlarındaki Çatalhöyük gibi yerleşimlerde yapılan arkeolojik kazılar sonucu ortaya çıkan buluntular arasında taş, kemik, diş ve yumuşakça kabuklarından yapılmış kolye ve bilezikler yer almaktadır (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi [MEGEP] 2006, s. 3).

Süslemecilik insanlık tarihi ile birlikte başlamış ve insanların en doğal tutkusu olarak ortaya çıkmıştır. Süsleme, insanların kendilerini yasadıkları ortamı ve kullandıkları eşyaları göze en hoş görünecek biçimde güzelleştirmesi için üslupla şekil resim ve motiflerle değerlendirilmesidir.

İnsanların süslenme gereksinimlerinden birisi de en ilkel şekilden gelişmişine kadar takı oluşturmaktadır. Takı, takmak kelimesinden gelmektedir. Mücevher veya ziynet eşyası diye de adlandırdığımız takı, insanların süslenmek amacıyla taktıkları çeşitli tas, maden, doğa ürünleri ve buna benzer malzemelerden yapılmış kullanım eşyalarıdır.

Ayrıca süsleme-form ve malzeme üçgeninin oluşturduğu düzenin yanı sıra gerekli teknik imkanları ve ustalığı kullanarak ortaya konulan fonksiyonel kullanım eşyasıdır.

Takı süslemenin dışında, insanlara ve geleneklere bağlı kalarak da hazırlanmakta, bu amaçlı hazırlanan takılar, toplumun inançlarını yansıması bakımından kutsal sayılmaktadır.

Anadolu'da geleneksel halk takıları uygarlıklar arasında gelişen ilişkiler doğu ve batı kültürlerinin etkileşimi ile her yörede farklı motif, malzeme ve teknik özelliklerle biçimlendirilmiştir. Doğumdan ölüme kadar inançla kullanılan ve bazen soydan soya geçen bu takılar, özellikle kadınların maddi ve manevi desteği olmuştur. Kadın baştan ayağa her gün takılarıyla yaşamış ve toplumun içindeki statüsü üzerinde taşıdığı bu süs objeleriyle ifade etmiştir. Böylesine bir bütünleşme nedeniyle de Anadolu'da ölen kadın takılarıyla görülmüştür.

Türk sanatında en karakteristik süsleme özelliklerinden geometrik biçimlere ve ölçülere uygun üçgen, kare, daire, eşkenar veya baklava, yıldız motifler Anadolu'da takıların da yoğun olarak kullanılmıştır. Genel anlamda evrenin sonsuzluğunu simgeleyen geometrik formlar ve motifler anlam yüklü oluşları ile ayrıca değer taşımaktadırlar. Bunun yanında sanatkarlar bitkisel benzemelerden çiçek, yaprak, dal ve ağaçları, bazen doğaya çok yakın, bazen de kökeni belli olamayacak biçimde stilize ederek tek başına veya diğer süsleme motifleri ile birlikte yine maden süsleme teknikleriyle bütünleştirerek büyük bir ustalıkla kullanmışlardır.

Anadolu'da takıların el emeğiyle yaratılan eserler olması, onları ustaların duygu, düşünce ve ruhuyla bütünleştirmektir. El sanatı sözle ifade edilenden daha zengin bir anlam taşımaktadır. Hızla üretilen teknoloji ve zevklerin sürekli değişmesine karşın Anadolu takıları çağdaş sanat anlayışına uygun olarak varlığını devam ettirmektedir.

2.8.3. Dünyada Takı

Neredeyse tamamen çıplak gezinen ilkel topluluklardan, modanın tutsağı olmuş modern insana kadar günümüzün bütün toplumlarında en belirgin ortak noktalardan biri takı kullanımınıdır (Türe, 1998, s. 78).

İnsanların yazılı belgeler bırakmadan yaşadıkları tarih öncesi çağların en eskisi olan paleolitik Çağda, mağara yaşantısı içinde olan insan, doğada bulunan kemik, hayvan dişleri, deniz ve kara hayvanlarının kabukları, çeşitli taşları toplayıp kolye şeklinde dönüştürerek ilk takıyı ortaya koymuştur. İnsanlık tarihinde ilk üretime geçilen Neolitik Çağda, doğadan toplanan malzeme ile yapılan kolyelerde, sürtünmeye uygun olan yüzeyleri parlatılmıştır. En eski düz halka bilezikler de sürtülerek parlatılmıştır. Böylece günümüzden yaklaşık on bin yıl önce, ilk kuyumculuk çalışmaları başlamıştır denilebilir. Kalkolitik Çağda tasın yanı sıra maden insan hayatına girmesiyle, takılar gerek malzeme, gerek form yönünden zenginlik kazanır. Özellikle kolyelerde, altın ve küçük boncuklar son derece büyük bir uyum içinde sıralanmışlardır. Truva, Eski yapar, Kültepe, Alacahöyük mezarlarında bulunan ilk Tunç Çağına ait takılar, ilkel takı kapsamına girmekle birlikte, malzeme-form ve işçilik düzeyi düşünüldüğünde gördükleri ilgiyi hak ettikleri bir gerçektir (Demirtaş, 1996, s. 3).

2.8.4. Türkiye’de Takı

İnsanlık tarihinin ortak sanat kültürleri ve bir milletin sanat kültürü, ziynet eşyası üzerinde işlenerek sergilenir. Bunlar gelecek kuşaklara kültür ve sanat mirası olarak bırakılır. Bu yüzden, milli sanat kültürümüzün uluslararası düzeyde sergilenmesinde ve yer almasında kuyumculuk mesleğinin özel bir önemi vardır.

Gerek dinsel nedenlerin, gerekse beğendirme çabasının bir sonucu olarak insanın ilgisini sürekli çeken ilk örnekleri taş, kemik, deniz kabukları ve fildişlerinden yapılırken maden işçiliğinin başlamasıyla bulunan yanı sıra tunç, gümüş, electrum ve özellikle altın takılar yoğunluk kazanmışlardır. Takıların en çok kadınlar tarafından kullanımlarına karşın erkeklerinde başlangıçta az olmak üzere, giderek artan bir şekilde takı kullandıklarını biliyoruz. Hem dini hem de dünyevi amaçlarla kullanılan takılarda bazen her iki amaç birbirleriyle sıkı bağlantılıdır. Önceleri din, tılsım, büyü, uğur gibi kavramların etkisi ile başlayan takı takma, dönem dönem bu anlamların yanı sıra ölü hediyesi, tanrılara sunu, imtiyaz göstergesi, zenginlik ifadesi, hediye ve nihayet güzel görünmek gibi amaçları da kapsar olmuştur.

İ.Ö.4. binin sonu ve 3. binin başlarında Anadolu Tunç Çağ'ına girmiştir. Anadolu halkı bakıra kalay katarak tuncu elde etmeyi başarmıştır. Tuncun yanı sıra bakır, altın, gümüş gibi madenleri dövme ve dökme tekniğinde işleyerek dinsel amaçlı veya günlük ihtiyaçlara cevap veren objeler üretilmiştir. Kazılar sonucu mezarlarda ele geçen altın, gümüş ve tunç süs eşyaları metal işçiliğın en yüksek seviyeye ulaştığını göstermektedir. Batı Anadolu'da bu dönemin en parlak temsilcisi Troia'dır. Troia kentinin özellikle II. Yerleşim katında açığa çıkarılmış olan altın, gümüş, electrum gibi değerli madenlerden yapılmış süs eşyaları, bize yine o dönemin sanat düzeyine tanıklık eden belgelerdir. Bu parlak uygarlığın, bir yandan ege dünyası diğer yandan kuzey ve iç Anadolu (Eski yapar defnesi, Alacahöyük süs eşyaları) ile kültürel ilişkisi içinde olduğu anlaşılmaktadır. Anadolu uygarlığının Tunç Çağında eriştiği üst düzeye tanıklık eden merkez Alacahöyük'tür. Burada yapılan kazılarda prens mezarlarında ele geçen altın, gümüş, agat, kuvars kristali gibi malzemelerden yapılan süs eşyalarından, kolye, bronz, iğne, bilezik, diadem, kemer ve elbise süsü olarak kullanılan çift altın idollerin her biri eşsiz birer sanat eseri niteliğindedir. Alacahöyük buluntuları kadar olmasa bile, Horoztepe – Mahmutlar, İkiztepe buluntuları, Anadolu'daki maden işçiliğının ne denli geliştiğini göstermektedir.

Anadolu insanının tarih öncesi çağlardan beri takı ürettiğini ve kullandığını bilmekteyiz. Gerek süslenmek, gerek nazar, büyü ve benzeri inanışlarla kullanılan bu takılar, topraklarımızda yaşamış insanların birlik ile bütünleşerek güzümüze kadar ulaşmıştır. Ancak bu gün tüm kültürel öğelerdeki gelenekselliğın giderek zayıflaması üretim tarzındaki küçük el sanatları niteliğinde üretilen takıları da etkilemiş ve yok olmakla karşı karşıya bırakmıştır (Paşu, 2007, s. 42).

2.8.5. Takı Çeşitleri

Takılar kullanılan malzemeye, yapım tekniğine, kullanım alanlarına göre ve cinsiyete göre gruplanmaktadır.

2.8.5.1. Kullanılan Gerece Göre Kadın Takıları

- Metal Kullanılarak Yapılan Takılar,
- Ağaç, Kemik Gibi Malzemelerden Hazırlanan Takılar,
- Taşların Kullanılmasıyla Yapılan Takılar.

2.8.5.2. Yapım Tekniklerine Göre Kadın Takıları

- Döküm Takılar,
- Yontma Takılar,
- Örgü Takılar,
- Telkari Takılar,
- Hasır Burma Takılar (Erkaplan, 2000, s. 20-21).

2.8.5.3. Kullanım Yerlerine Göre Kadın Takıları

2.8.5.3.1. Baş Süslemelerinde Kullanılan Takılar

a. *Tepelik*: Genellikle ortası bombeli yuvarlak bir tacı olan, göbeğinde bir taş yerleştirilmiş Anadolu kadınlarının başlarına giydiği süslü başlıktır. Genellikle savat tekniği kullanılıp çevresinden sıra zincirler sarmaktadır (Önder, 1998).

b. *Alınlık*: Alınlık, baş süslemelerinde, kadınların alınlarına taktıkları çeşitli meta, boncuk ve taşlarla süslü zincir şeklindeki takılardır. Fesin alt kenarına tutturularak kullanıldığı gibi, bazı yörelerde çene altından geçirilerek alnın her iki yanında fese tutturularak da kullanılmaktadır.

c. *Fes Süsü*: Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde baş süslemelerinde fesin ön kısmından yanlara doğru takılarak kullanılan bir takı türüdür. Üçgen, daire ve değişik motiflerin, zincir ve penezlerle süslenmesinden oluşan fes süsü kullanılan malzeme ve süsleme teknikleri bakımından farklılık gösterir (Özbağı, 1993, s.52-53).

ç. *Küpe*: Kadınların süslenmek için kulaklarına taktıkları takılardır.

d. *Hızma*: Buruna takılan altın veya gümüşten yapılmış halka. Genellikle doğu uygarlıklarına özgü bir takıdır (Pekşen, 2007, s.60).

e. *Tarak*: Saçı taramak, saça şekil vermek için kullanılan "tarak", aynı zamanda kadınların baş süslemelerinde saçı tutturarak kullandıkları bir takı çeşididir.

f. *Taçlar*: İlk örneklerini ince altın, gümüş veya çok az da olsa tunç levhadan oval ve ya kısa kenarları yuvarlak, ortası rozet motifli olarak görmekteyiz (Bingöl, 1999, s.33).

g. *Yanak Döven*: Bu takıyı takan kişi yürüdükçe takıda bulunan zincir ve penezlerin yanak üzerinde hareket etmesinden “Yanak Döven” adı verilmiş olabilir (Özbağı, 1993, s.53).

ğ. *Saç Tokaları*: Anadolu’da kadın saçlarına takılan aksesuarlara çok önem verildiği görülüyor. Bunlardan çeşitli figürler kullanılmıştır. Tokalar, genellikle dövme tekniğiyle yapılmıştır. Bu tokalar kadınların saçlarını arkadan toplamaya yarayan halka ve uzun metal çubuk olarak yapılmıştır (Alkaşı, 1998).

h. *Başlık*: “Başlık”, Anadolu insanının (doğumundan ölümüne kadar) giydiği bir tür şapkadır.

2.8.5.3.2. Boyunda Kullanılan Takılar

a. *Hamaylı*: Boyuna çapraz veya normal olarak asılan üçgen, kare, dikdörtgen veya yuvarlak, bazen yıldız şeklinde veya başka şekillerde rastlanan bir takım muhafazasıdır.

b. *Gerdanlık (Pandantifler)*: Kadın süs takılarının başında gelen gerdanlık; çok ögeli, boynu saran takılara verilen isimdir. İlk örnekleri kemikten, deniz kabuklarından, daha sonra altın, gümüş, tunç ve taşlardan yapılmıştır. Altın, gümüş zincir ve ya kumaştan ince kordona takılan takı ögesidir (Pekşen, 2007, s.60).

c. *Kolye*: Boyuna takılan takılardır. Boyuna sarılanlara boyunluk, çok ögeli olanına da gerdanlık denilmektedir (Bingöl, 1999, s.33).

2.8.5.3.3. Göğüse Takılan Takılar

a. *Broş*: Genelde oval, kare, yuvarlak, dikdörtgen formlar da görünen, elbise üzerine düz yada çengelli iğne ile takılan takılardır (Özbağı, 2002, s.792).

b. *Aplikler*: Her hangi bir obje veya elbiseye tutturulan süsleme öğeleridir. Her dönemde görülmektedir.

2.8.5.3.4. Bele Takılan Takılar

a. *Kemer ve Kemer Tokaları*: Kemer; kuşaklar gibi her gün kullanılmayıp, özel günlerde ve özel kıyafetlerde kullanılan iki ile beş parmak genişliğinde, beli bir kere doladıktan sonra toka ile birleştirilen bir giyim tamamlayıcısı.

Kemer tokası; kemerlerin birleştiği nokta da bütün ve ya geçmeli olarak bulunan genellikle eşit iki parça halinde yuvarlak, elips ve badem şeklinde değişik teknik ve motiflerle süslü bölümüdür.

2.8.5.3.5. Bileklere Takılan Takılar

a. *Halhal*: Kadınların ayak bileklerine taktıkları halkadır (Pekşen, 2007, s.61).

b. *Bilezik*: Kadınların çok önem verdikleri takılardan biridir. Altınla, kıymetli taşlarla birlikte kullanılmıştır. Anadolu'da altını süsleyen, inci, safir, amatist, zümrüt gibi kıymetli taşların zenginliği görülür. Bileziklerde çok çeşitli motif ve modeller kullanılmıştır (Alkaşı, 1998).

2.8.5.3.6. Parmağa Takılan Takılar

a. *Yüzük*: Yuvarlak nesne anlamına gelen, el parmaklarına takılan, genelde tek parçadan oluşan takılardır. Yüzük halkası üzerinde genellikle değerli taşların oluşturduğu, kaş denilen bir çıkıntı vardır. Türklerde yüzük kaşları mühür olarak ta kullanılmıştır. Yüz yıllar boyunca toplumlarda yüzüklerin tarihsel, sanatsal, sosyal, dinsel görevleri ve önemleri olmuştur (Özbaşı, 2002, s.793).

2.8.5.4. Cinsiyete Göre Takılar

2.8.5.4.1. Erkek Takıları

Erkek takıları arasında saat, köstek, yüzük, fişeklik, barutluk, kemer, kravat iğnesi ve bileklikler yer almaktadır.

2.8.5.4.2. Kadın Takıları

Çağlar boyu kadınlar için takı hep önem arz etmiştir. Kadın takılarındaki çeşitlilik bu sebeple göze çarpılmaktadır (Yüksel, 2011).

2.8.6. Takı Seçimini Etkileyen Faktörler

- Günün Modası,

- Kıyafetin Rengi, Deseni ve Modeli,
- Kullanılacağı Yer ve Zaman,
- Ekonomik Faktörler,
- Kullanacak Kişinin Fiziki Özelliği,
- Kullanacak Kişinin Yaşı (Gökçesu, 2002, s. 96-97).

2.8.7. Takımın Giyimdeki Yeri ve Önemi

Takılar giyimi vurgulama açısından süslemede kullanılan tamamlayıcı unsurlardır.

Giyimi tamamlayan aksesuarların seçiminde de giyimde gözetilen ortak ilkelere uymak gerekir. Giyimimiz ve aksesuarlarımız arasında bir oran, ritmi, denge, ahenk ve beraberlik olmalıdır.

2.8.8. Geleneksel Takı Çeşitleri

Toplumumuzun yaşayış tarzına, gelenek ve göreneklere, dini inanışlarına göre takı kullanma geleneği oluşmuştur:

- Doğum münasebetiyle Loğusa Takısı,
- Nazar inanışına göre Aylık-Muska takısı,
- Sünnet olma sebebiyle Sünnet takısı,
- Ergenlik çağı sebebiyle ad verme takısı,
- Söz kesme sebebiyle Söz takısı,
- Düğün olayı sebebiyle Toy takısı (Pekşen, 2007, s.62).

2.8.9. Takıların Kullanıldığı Yere Göre Fizyonomik Tasnifi

- *Başta:* Taç, tepelik, alınlık başlık ve toka,
- *Kulakta:* Küpe,
- *Burunda:* Hızma,
- *Boyunda:* Kolye, zincir, gerdanlık,
- *Göğüste:* İğne, broş, fişeklik, saat, köstek,
- *Belde:* Kemer, tabaka, hançer, barutluk, tespah,
- *Kolda:* Bileklik, bilezik, künye, saat, zincir,

- *Omuzda:* Nazarlık, muska, hamaylı,
- *Ayakta:* Halhal,
- *Parmakta:* Yüzük (Pekşen, 2007, s.63).

2.8.10. Takı Tasarımı

İnsanların vücutlarını ve elbiselerini süslemeleri ise çok eski devirlere dayanmaktadır. Güzel görünmek insanın yaradılışından gelme bir duygudur (Özbağı, 1993, s. 50).

Takı süslenmenin dışında inançlara ve geleneklere bağlı kalarak hazırlanmakta, bu amaçla hazırlanan takılar toplumun inançlarını yansıtmaları bakımından kutsal sayılmaktadır (Özbağı, 1993, s. 13).

Tasarım tasarımı işi yada tasarlanan biçim diye tanımlanmaktadır. Osmanlıca karşılığı olarak ta tasavvurdur. Tasarımlamak ise bir şeyin biçimini zihinde canlandırmak tasavvur etmek şeklinde özetlenebilir (Gökçesu, 2002, s. 96).

Takı yapımında seçilen teknik ve malzemenin bir bütünlük içinde kullanılması ve bu öğelerle yaratıcılığa yer verilmesi, tasarımda ilk planda düşünülmesi gereken unsurlardır.

Takı tasarım ölçütlerini şu başlıklar altında toplayabiliriz.

2.8.10.1. İşlevsel Ölçütler

Her nesne, belirli bir fiziksel gereksinim sonucu ortaya çıkar. Nesnelerin ana işlevi bu gereksinimin karşılanmasıdır. Gerek bu ana işlev ve gerekse kullanım sırasında, ana işlevin oluşumunda ortaya çıkan bazı yan gereksinimlerin oluşumunu analiz etmeye yönelik ölçütlere işlevsel ölçütler denir.

2.8.10.1.1. Fizyolojik Ölçütler

İnsan vücudu belli fiziksel nitelikleri olan bir bütündür. İnsan kullanımını için geliştirilen her üründe, belli koşullar altında, bu bütünün belli parçalarıyla ilişki kuracağı gibi, uzaktan oluşturulan bir ilişki de olabilir. Bu ilişki sürecinde, ürünün fiziksel varlığının insanın fiziksel varlığına uygunluğu, fizyolojik ölçütler ile gerçekleştirilir (Pekşen, 2007, s.48).

2.8.10.1.2. Fiziksel Çevre Ölçütleri

Ürünler, çevre içinde birbirleriyle ve çevre elemanlarıyla ilişki kurmak durumundadır. Bu ilişkiyi kuracak “uç” noktaların uygunluğunu fiziksel çevre ölçütleri sağlar. Ürünlerin detayları, bağlantı ayrıntıları, vücut ve ruhla hangi noktalarda uyum sağlaması gerektiği, ürünü desteklemek adına kullanılması gereken yan malzemelerin belirlenmesi, bu tür ölçütler sonucudur.

2.8.10.1.3. İletişimsel Ölçütler

İşlevsel iletişim, bir ürünün nasıl kullanılacağını kullanıcının, doğrudan nesneye bakarak anlayabilmesidir. Kavramsal iletişim, ürünün biçim-işlev bağının kullanıcı bilincinde ki karşılığı ile ilgilidir. Takı ürünü olarak geliştirilmiş her obje zaman içinde belli bir biçimsel bütüne ulaşır.

2.8.10.2. Psikolojik Ölçütler

Kişi yaşantısında oluşan her şeyi ve bu arada çevresini ve çevresini oluşturan nesnelere sürekli olarak değerlendirir. Gerek değerlendirme öncesi algılama süreci, gerekse değerlendirme olgusundan doğan gereksinimler psikolojik ölçütler başlığı altında toplanmıştır.

2.8.10.2.1. Algısal Ölçütler

Ürünün fiziksel ve biçimsel nitelikleri, onun nasıl algılanacağını belirlediği gibi, algılamayı izleyen kavrama sürecindeki değerlendirmeleri de etkiler. Algısal ölçüt, ürünün, olduğu gibi algılanacak ve kavrama sürecinde psikolojik sapmalar ve güvensizlik yaratmayacak bir biçimde tasarlanmış olmasıdır.

2.8.10.2.2. Sosyo-Kültürel Ölçütler

Her toplum, bireylerinin davranışlarını değerlendirmek ve denetlemek amacıyla belli kural ve değer sistemleri yaratır. Toplumun kabul edilmiş bir üyesi olmak, ancak bu normlara uymakla gerçekleşebilir. Kişinin psiko-sosyal bir güvence duyabilmesi de onun toplum tarafından kabul edildiğine inanmasıyla olur. Kişi çevresindeki ürünleri seçerken, onları

kullandığında psiko-sosyal bir güvence içinde olup olmayacağını da değerlendirir. Dolayısıyla tasarım, ürünün biçimsel ve kullanma niteliklerinin toplum değer sistemine uygunluğunu dikkate almalıdır (Pekşen, 2007, s.50).

2.8.10.2.3. Duygusal Nitelikler

Kullanıcının bir ürüne yaklaşımında, duygusal bir değerlendirme süreci de vardır. Bu kabaca “beğenmek” ya da “beğenmemek” diye ifade edilebilir, ancak daha derin bir tanım yapmak gerekirse, kullanıcının kendisini ürünle özdeşleyebilmesidir. Ürünün kendini kullanıcıya ilettiği tüm ortamlarda, kişinin yaşantısı boyu biriktirdiği bilinç ya da bilinçaltı değerler vardır. Bir dizi uyarı geldiğinde bu değerlerin anımsanması kişiye özel bazı ölçüler yaratır. Bu ölçüler sonucu kişi ürünle özdeşleşir ya da özdeşleşmez. Anımsanan değerlerin kişiye özel olmaları ve genellikle akılcı bir takım genellemelerle açıklanmaları, onların duygusal olarak nitelendirilmelerine neden olur.

2.8.10.2.4. Anlatımsal Ölçütler

Bir ürünün biçimlenmesi tasarımcının kendine belirlediği bir dizi amaç çerçevesinde olur. Doğru ve sağlıklı bir ürüne ulaşabilmek için bir çok amaç ve ölçütler ortaya koyma zorunluluğu vardır. Tasarımcı, ürünün kullanacağı malzemeleri ve düşünce öğelerini, iletilerini en iyi şekilde aktaracak biçimde seçer. Buna tasarımcının ürünü yorumlaması ve fikirlerini nesne diline dökmesi denilebilir. Bir tasarımcı kullandığı ürün dili ile kullanıcıya belli bir toplumsal tavır, fizyolojik tavır, psikolojik tavır önerir. O ürünü alan kullanıcı da, aslında tasarımcının bu yorumunu algılamış, bu önerilerini benimsemiş kişidir.

2.8.10.3. Teknolojik Ölçütler

Her ürün belli bir teknolojik süreç sonucu üretilir. Bu sürecin fiziksel normları, tasarımcının amaçladığı biçimi elde edebilmesinde en geçerli kısıtlamalardır. İşlevsel ve psikolojik ölçütlere göre kağıt üzerinde biçimlenen ürünün fiziksel bir varlık olabilmesi, ulaşılan biçimin mevcut teknoloji aracılığı ile gerekli malzemedan üretilmesine bağlıdır. Malzeme ve üretim yöntemlerine ilişkin ortaya çıkan bu gereksinmelere teknolojik ölçütler denir.

2.8.10.3.1. Malzeme Ölçütleri

Malzeme ölçütleri hem etken hem de edilgen ele alınmaları gereken ölçütlerdir. Bir yandan, kullanılan malzemenin istenilen biçimin üretilmesine uygunluğu gerekirken öte yandan tasarlanan biçim kullanılacak malzemedan üretilebilir olmalıdır. Çünkü malzeme seçimi yalnız biçimsel niteliklerden değil, işlevden ve kullanma koşullarından kaynaklanır. Bu durumda malzeme ölçütlerini; seçilen malzemenin işlev ve koşullarına uygunluğu, seçilen malzemenin biçime uygunluğu, biçimlemenin seçilen malzemeye uygunluğu olarak üç grupta değerlendirmek mümkündür.

2.8.10.3.2. Üretim Yönetimi Ölçütleri

Üretim yöntemi ölçütleri etken-edilgen ölçütleridir. Üretim yöntemi ölçütleri ikiye ayrıldığı görülür. Seçilen Yöntemin Malzeme/Biçim Bütününe Uygunluğu: Her malzeme belli yöntemlerle işlenebilir. Malzemeye özgü işleme yöntemlerinin çeşitlenmeleri de, malzemeye verilmek istenen biçime göre oluşur. Dolayısıyla tasarımcı, üretim yöntemi seçiminde yalnızca biçimden ya da kullanılan malzemedan değil, bir malzeme- biçim bütününden etkilenir. Malzeme-biçim bütünü açıldığında su etmenler gözlenir. Malzemenin cinsi, fiziksel durumu, malzemedan beklenen yapısal nitelikler ve elde edilecek biçim, üretim yöntemini etkiler (Demirtaş, 1996, s.63).

2.8.10.3.3. Ekonomik Ölçütler

Ürünler insanların belli gereksinmelerini karşılamak için üretilirler. Ancak, gerek üretim gerekse bunu izleyen kullanım süreci, belli bir ekonomik ortamda gelişir. Gereksinmenin, üretilen ürünle karşılanması kapsamındaki tüm insan birimleri, bu olgunun belli bölümlerinden ekonomik yararlar elde etmeyi amaçlarlar. Üretilen ve kullanılan nesnenin etrafında gelişen bu ekonomik olgular ekonomik ölçütleri oluşturur (Demirtaş, 1996, s.65).

2.9. Takı Yapımında Kullanılan Araç- Gereçler Hakkında Genel Bilgiler

2.9.1. Takı Yapımında Kullanılan Araçlar

2.9.1.1. Yan Keski

Çivi ve tel kesmeye yarar.

Şekil 1. Yan keski

2.9.1.2. Kargaburun

Halkaları açıp kamada çalışılan takı parçasını sabitlemeye yarar.

Şekil 2. Kargaburun

2.9.1.3. Yuvarlak Burunlu Pense

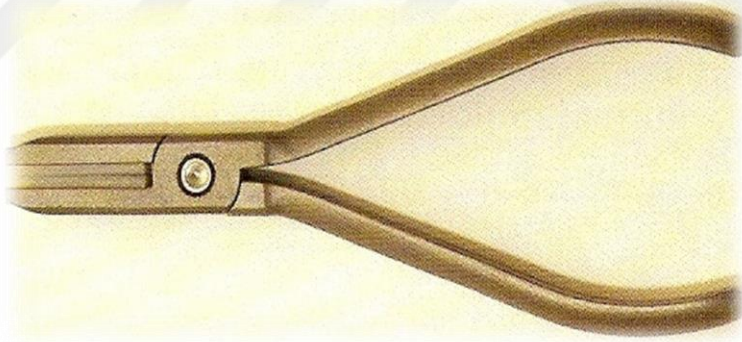
Çivi ve bakır teli, uçlarının etrafında döndürerek yuvarlak oluşturmada kullanılır.

Şekil 3. Yuvarlak burunlu pense (mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi MEB, *Mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi*, 2006, Ankara: MEGEP, s. 3-4.

2.9.1.4. Naylon Uçlu Pense

Bakır telleri ve uzun çivileri kaplamalarına zarar vermeden düzleştirmede kullanılır.

Şekil 4. Naylon uçlu pense

2.9.1.5. Silikon Tabancası

Elektrikle çalışan ısınn etkisiyle eriyen Silikon yapıştırma işlemlerinde kullanılır.

Şekil 5. Silikon tabancası

2.9.1.6. Çakmak- Makas

Misina ve naylon iplikleri yakmak için çakmak, kesmek için makas kullanılır.

Şekil 6. Çakmak- makas

2.9.1.7. Mezura- Cetvel

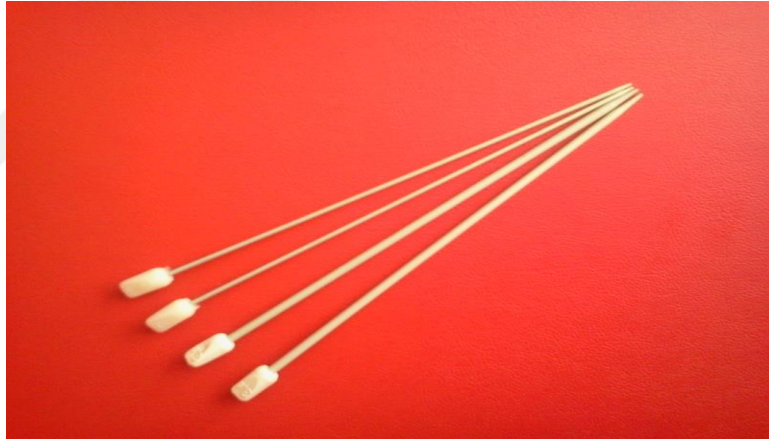
Ölçü almak için kullanılırlar. İpliklerin ve kumaşların boyutlarının ayarlanmasında faydalanılır.

Şekil 7. Mezura- cetvel

2.9.1.8. Şiş

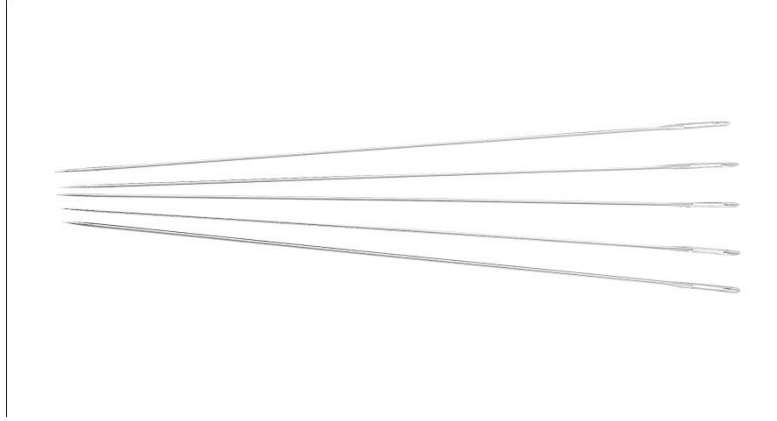
Örgü tekniği kullanarak yapılan takı modellerinde kullanılır.

Şekil 8. Şiş

2.9.1.9. İğneler

Takı yapımında, işleme tekniği kullanılacağı zaman faydalanılan araçtır.

Şekil 9. İğneler

2.9.1.10. Tığ

Örgü tekniği kullanılarak yapılan takı modellerinde kullanılır.

Şekil 10. Tığ

2.9.2. Takı Yapımında Kullanılan Gereçler

2.9.2.1. Zincir

Çeşitli şekilleri var ve değişik şekillerde kullanılabilir. Parçalara ayrılarak ya da bir bütün halinde kullanılabilir.

Şekil 11. Zincir

2.9.2.2. Mumlu İplik

Bağlama ve dikme tekniği ile yapılan takı modellerinde kullanılır.

Şekil 12. Mumlu iplik

2.9.2.3. Misina

Misina, örgü tekniği ile yapılan takı modellerinde kullanılır.

Şekil 13. Misina

2.9.2.4. Bakır Tel

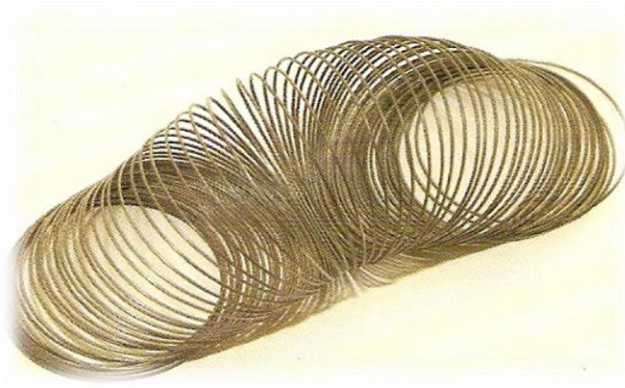
Çeşitli kalınlık ve renklerde bulunan bakır telden ise halkalar ve metal boncuk süslemeler yapılır.

Şekil 14. Bakır tel

2.9.2.5. Bilezik Teli

Bilezik teli, istenilen sıra sayısı kadar kesilerek kullanılır.

Şekil 15. Bilezik teli

2.9.2.6. Naylon İplik

Naylon iplik, şiş ya da tığ örgüsü kullanılarak yapılan modellerde, dokuma ve işlemlerde kullanılır.

Şekil 16. Naylon iplik

2.9.2.7. Çelik Teller

Çelik teller, kırılgandır, çeşitli kalınlıkları ve renkleri vardır.

Şekil 17. Çelik teller

2.9.2.8. Deri İp (Sırım)

Çeşitli kalınlıklarda bulunur. Bağlama ve dikiş tekniğiyle yapılan takı modellerinde kullanılır.

Şekil 18. Deri ip (Sırım)

2.9.2.9. Metal Uç Sallantıları, Döküm Uç Sallantıları

Kolyelerde ve bilekliklerde zincir üzerine ya da boncukların uçlarına takılan parçalardır.

Şekil 19. Metal uç sallantıları – döküm uç sallantıları

2.9.2.10. Kolye Kapama Aparatı

Birden çok sıradan oluşan kolye modellerinde dizi uçlarını bir araya toplamak için kullanılır.

Şekil 20. Kolye kapama aparatı

2.9.2.11. Bit- Halka

Bit, açık ve kapalı şekilleri vardır. Hayalet tel çalışmalarında boncukları sabitlemek için ve düğüm kapama yaparken misinanın ucuna takılır.

Halkalar, kolyeler bittiğinde boncuk ilavelerinde ve birleştirme yaparken kullanılır. Çeşitli büyüklük ve renkleri vardır. Takı yapımında daha çok 4mm ve 8mm arasındaki halkalar kullanılır.

Şekil 21. Bit – halka

2.9.2.12. Boncuk Çeşitleri

Boncuklar; tahta, cam, deri, plastik vb. hammaddeler kullanılarak çeşitli boyutlarda ve biçimlerde delikli veya deliksiz olarak üretilen malzemelerdir.

Şekil 22. Boncuk çeşitleri, Paşu, N. (2007). *Halk eğitim merkezlerindeki takı tasarımı dersinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, kaynağından erişilmiştir.

2.10. Takı Yapımında Kullanılan Teknikler Hakkında Genel Bilgiler

2.10.1. Misina Örgü İle Yapılan Takı Yapımı

Misinin kalınlığı modele uygun olarak seçilir. Kolye, bileklik veya yapılacak ürüne göre misina ile ölçü alınır, ölçünün iki katı belirlenerek kesilir (Pekşen, 2007, s.66).

Şekil 23. Misina örgü ile yapılan takı yapımı

2.10.2. Tel Kıvrıma Tekniği

Yapılacak takıya göre telin kalınlığına karar verilir. Kullanılacak boncukların hepsi telden geçirilir. Tele geçirdiğimiz boncuklardan bir tanesi belirlediğimiz takı tasarımını göre teli kıvrarak sabitlenir. Daha sonra çeşitleri sayılarda boncuklar alınıp şekil oluşturacak biçimde tel bükülür ve boncuk orada sabitlenir.

Bu şekilde istediğimiz takıları yapabilir ve büyütebiliriz. Başka bir tele boncuklarımızı dizme tekniği ile dizip yaptığımız farklı bir şekil yapıp ortada kalacak şekilde sabitleyebiliriz. Gerekli olan aparatlar takılır. Son olarak açma kapama aparatını takıp tasarımımızı tamamlarız (mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi [MEGEP] 2007, s. 14).

Şekil 24. Tel kıvrıma tekniği

2.10.3. ivi Kıvrırma

Boncukları, deri ya da metal parçaları bir birine birleştirmede kullanılan ivinın boncuğun içinden geçirilerek iki ucuna yuvarlatıcı pense yardımıyla halka yapılması için kullanılan tekniktir. Bu şekilde hazırlanan boncuklar halkalar yardımıyla bir birine tutturulur (Paşu, 2007, s.61).

şekil 25. Büküm tekniği (ivi kıvrırma)

2.10.4. Elde Boncuk Dokuma Tekniği

Yapılacak ürüne uygun desen oluşturulur. Naylon ipe istenilen kalınlıkta boncuk dizilir 2. Sırada ipe boncuk almadan birer boncuk boşluk bırakarak diğer boncuklardan geçirilir. 3. Sırada işlemi iğneye boncuk alarak ve 1'er tane boncuk alarak devam edilir. İşlem istenilen uzunlukta olunca bitmiş parçanın iki ucuna kapama klipsi takılır.

Şekil 26. Elde boncuk dokuma tekniği

2.10.5. Tığ Örgüsü İle Takı Yapımı

Genel olarak, boncuklar naylon ipe dizilir. 10 zincir çekilerek örgüye başlanır. Zincir örme tekniği şeklinde örgüye devam edilir. İşlem istenilen uzunlukta olduğunda bitirilir. Bitmiş parçanın iki ucuna kapama klipsi ve kilidi takılarak ürün oluşturulur.

Şekil 27. Tığ örgüsü ile takı yapımı

2.10.6. İğne İşi

İğne ile yapılacak ürüne uygun desen oluşturulur. Naylon ipe istenilen kalınlıkta kum boncuk dizilir (Pekşen, 2007, s.69-70).

Şekil 28. İğne işi

2.10.7. Tezgahta Boncuk Dokuma Tekniği ile Takı Yapımı

Yapılacak ürüne uygun desen çizilir, renklendirilir. Desendeki sayının bir fazlası tezgaha ip gerilir. İğneye ip geçirilerek her çözgüye düğüm atılarak ilk sıra tamamlanır. ½ cm. boyunda bir alt bir üst kilim tekniği örülür (Klipsi tutturmak için bunu yapmanız gerekir). Desendeki boncuk sayısı kadar ipe boncuk geçirilir. Gerilmiş iplerin altından geçirilip her araya bir boncuk gelecek şekilde yerleştirilir. İğne tekrar boncukların içinden ter yöne doğru geçirilir. 10 sıra boncukla dokuma yaptıktan sonra aynı işlem desendeki renkler dikkate alınarak tekrarlanır. İşlem istenilen ölçü kadar tekrarlanır. Keserek tezgahtan çıkarılır. İplerin uçları kesilerek yakılır. Klipsi takılarak ürün tamamlanır (Pekşen, 2007, s.71).

Şekil 29. Tezgahta boncuk dokuma tekniği

2.10.8. Miyuki Tekniği ile Takı Yapımı

Boyutları biraz büyük ve altıgen şekline sahip Japonya menşeli miyuki boncukların sağlam bir ip ile (mumlu, paraşüt ipi) istenilen takıya dönüştürülmesi tekniğine denir.

Şekil 30. Miyuki tekniği ile takı yapımı

2.10.9. Peyote Tekniği ile Takı Yapımı

Boyutları bir birleriyle aynı olan miyuki'nin delika boncuklarıyla ve boncuk ipiyle yada misina ile iğne kullanılarak istenilen şekilde istenilen çeşitte takıların yapılmasıdır.

Şekil 31. Peyote tekniği ile takı yapımı

2.11. Ürün Analizi

2.11.1. Peyote Tekniği ile Bileklik Yapımında Model Seçimi

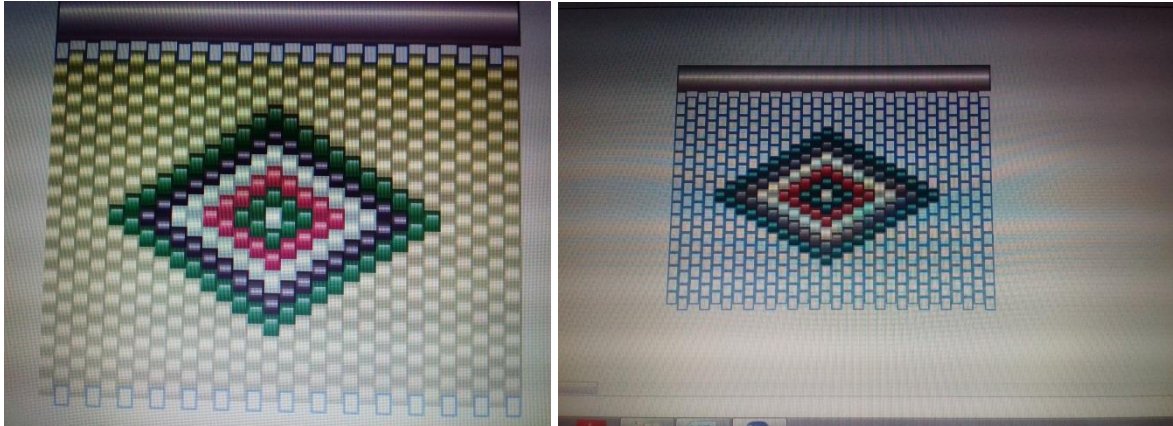
Şekil 32. Peyote tekniği ile bileklik yapımında model seçimi

2.11.2. Model Seçme

Şekil 33. Model belirleme

2.11.3. Bileklik İçin Desen Hazırlama

Şekil 34. Deseni boyama

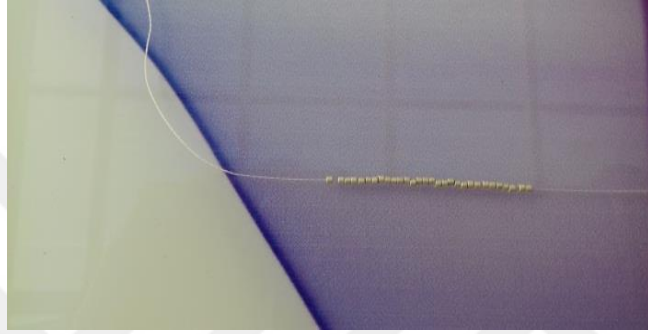
2.11.4. Desen Şemasına Göre Peyote Örgüye Başlama

Malzemeleri temin etme.

1 metre uzunluğunda ürünün zemin renginde beyaz makara ip kesme.

Kesilen beyaz makara ipe boncuk iğnesini takma.

30 adet krem renk peyote (delika boncuk) boncuğu ipe dizme.

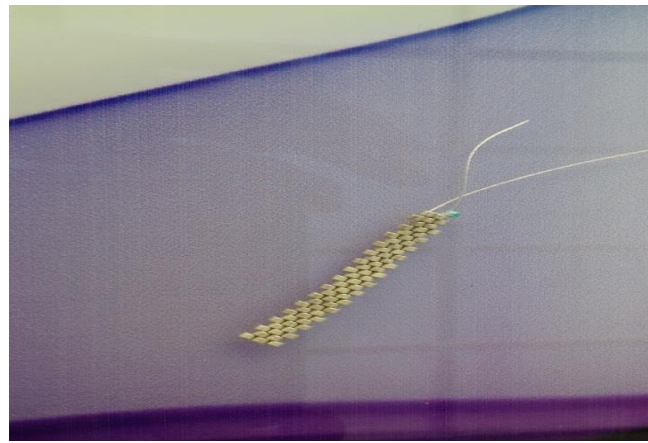

Şekil 35. Peyote Örgüye Başlama

2.11.5. Desen Şemasına Göre İkinci Sırayı Örmek

30 adet ipe dizilen krem boncuğun ardından dönüp peyote örmeye başlama.

Zemini dört sıra krem boncuk ile peyote örmeye devam etme.

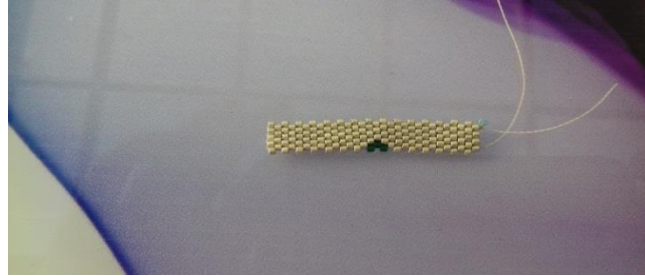
Şekil 36. Peyote örgüde ikinci sırayı örmek

2.11.6. Desen Şemasına Göre Motife başlama

Dört sıra peyotenin ardından ipe 14 krem, 1 yeşil, 14 krem boncuk dizme.

Peyote örme işlemini tekrarlama.

İpe 13 krem, 2 yeşil, 13 krem boncuk dizildikten sonra peyote örmeye devam etme.

Şekil 37. Motife başlama

2.11.7. Desen Şemasına Göre Motifi Oluşturma

Desenimizi oluşturmaya devam ederken ipe 12 krem, 1 yeşil, 1 bakır, 1 yeşil, 12 krem renklerinde boncuk dizme.

Peyote örme.

İpe 11 krem, 1 yeşil, 2 bakır, 1 yeşil, 11 krem boncuk dizerek peyote örme işlemini tekrarlama.

İpe 10 krem, 1 yeşil, 1 bakır, 1 krem, 1 bakır, 1 yeşil, 10 krem boncuklar dizerek işlemini tekrarlama.

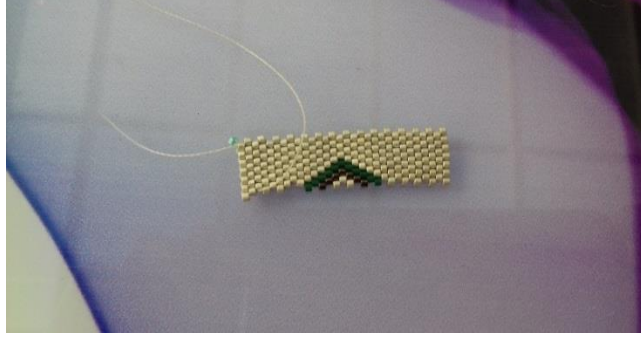
İpe 9 krem, 1 yeşil, 1 bakır, 2 krem, 1 bakır, 1 yeşil, 9 krem boncuk alındıktan sonra peyote örmeye devam etme.

Deseni oluşturmaya devam ederken ipe 8 krem, 1 yeşil, 1 bakır, 1 krem, 1 kırmızı, 1 krem, 1 bakır, 1 yeşil, 8 krem boncuk dizme.

Peyote örme işlemini tekrarlama.

İpe 7 krem, 1 yeşil, 1 bakır, 1 krem, 2 kırmızı, 1 krem, 1 bakır, 1 yeşil, 7 krem boncuk dizme.

İşlemini tekrarlama.

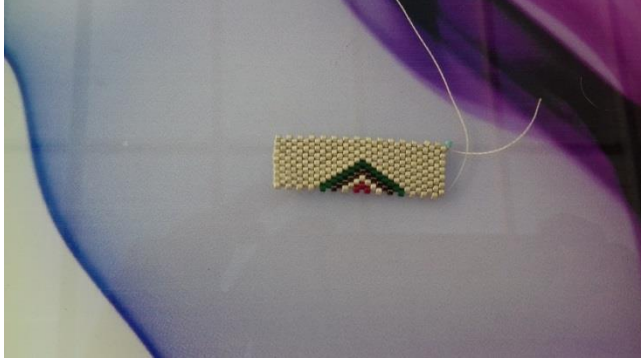
Şekil 38. Motifi oluşturma

2.11.8. Desen Şemasına Göre Motifin Yarısını Tamamlama

Desenin yarısı oluşturulurken İpe 6 krem, 1 yeşil, 1 bakır, 1 krem, 1 kırmızı, 1 yeşil, 1 kırmızı, 1krem, 1 bakır, 1 yeşil, 6 krem boncuk alarak işlemi tekrarlama.

İpe 5, krem 1, yeşil 1, bakır 1, krem, 1kırmızı, 2 yeşil, 1 kırmızı, 1krem, 1 bakır, 1 yeşil, 5 krem boncuk alarak peyote örmeye devam etme.

Desenin tam yarısına gelindiğinde 4 krem, 1 yeşil, 1 bakır, 1 krem, 1 kırmızı, 1 yeşil, 1 krem, 1 yeşil, 1 kırmızı, 1 krem, 1 bakır, 1 yeşil, 4 krem boncuk alarak peyote örme işlemi tekrarlama.

Şekil 39. Desenin yarısını tamamlama

2.11.9. Desen Şemasına Göre Örgüyü Tamamlama

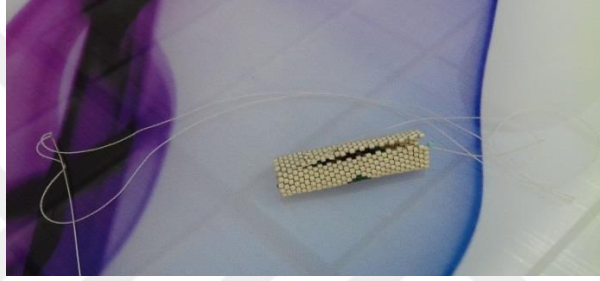
Yarısı çıkarılan desenin ardından diğer yarısı da aynı olduğu için aynı işlemlere devam edilerek peyote örgüyü tamamlama.

Şekil 40. Örgüyü tamamlama

2.11.10. Örgüyü Birleştirme

Tamamlanan ürünü birleştirerek naylon iplik ile dikme.

Şekil 41. Peyote örgüyü birleştirme

2.11.11. Peyote Örgüyü Hazırlanan Deriye Geçirme

Tamamlanan ürün bilek ölçüsüne göre hazırlanır ve peyote örgü deriye geçirilir.

Şekil 42. Peyote örgüyü deriye geçirme

2.11.12. Peyote Örgülü Bilekliğin İki Ucuna Mıknatıslı Açma-Kapama Aparatını Geçirme

Hazırlanan bilek ölçüsündeki derinin uçlarına mıknatıslı açma-kapama aparatını deri yapıştırıcısı ile yapıştırma.

Şekil 43. Mıknatıslı açma-kapama aparatını geçirme

2.11.13. Peyote Örgü Bilekliği Tamamlama

Şekil 44. Bilekliğin bitmiş hali

2.12. İlgili Araştırmalar

Kalakenger, (2014): ‘Kahramanmaraş Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarımı Eğitim Programının İncelenmesi’ adlı yüksek lisans tezinde takı tasarımı ve kullanılan programları hakkında bilgi verilmiştir.

Halk Eğitim Merkezlerindeki El Sanatları Programı içinde yer alan Takı Tasarımı Programının içeriği, işlenişi, ne kadar, nasıl ve nerelerde uygulandığı, yeterli ve yetersiz yönlerinin neler olduğu açıklanarak Halk Eğitim Merkezleri içinde sahip olduğu yer hakkında bilgi edinilmesi ve daha sonra hazırlanacak olan takı tasarımı programının gelişmesine katkı sağlayacağı düşünülerek, Kahramanmaraş Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarımı Eğitim Programının incelenmesi, günümüzdeki yeri, bu programdan yararlanan kursiyerlerin beklentileri ve program hakkındaki görüşleri nelerdir? Probleminden hareketle: “Kahramanmaraş Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarımı Eğitim Programının İncelenmesi” araştırma konusu olarak belirlenmiştir.

Bu araştırmanın genel amacı Kahramanmaraş Halk Eğitim Merkezindeki Takı Tasarımı kursu eğitim programının incelenmesi, günümüzdeki yeri, bu kurslardan yararlanan kursiyerlerin beklentileri ve kurs hakkındaki düşüncelerinin belirlenmesidir. Araştırma süresince şu sorulara cevap aranmıştır.

1. Takı Tasarımı Programının içeriği ve işleyişi nasıldır?
2. Takı Tasarımı Dersinde kullanılan araç-gereçler nelerdir?
3. Takı Tasarımı Kursunda kullanılan araç-gereçler nereden temin ediliyor?
4. Takı Tasarımı Kursunda kullanılan teknikler nelerdir?
5. Kursiyerlerin kursa gelme amaçları nelerdir?
6. Takı Tasarımı Kursunda yapılan ürünler nelerdir?
7. Kursiyerlerin Takı Tasarımı eğitiminde malzeme teminine ilişkin görüşleri nelerdir?

Verilen eğitimler sonunda bireyin yaşamında fayda sağlayacak bilgi beceriler kazandırarak hem kendilerine hem topluma faydalı bireyler yetiştirmek hedeflenir. Eğitim sonundaki başarının ve verimin yüksek olması için bireyin istekleri ve arzuları doğrultusunda olumlu ve olumsuz yanlar belirlenerek, olumsuz yönlerin giderilmesine çalışılmalı ve bireylere en verimli eğitimin verilmesi amaçlanmalıdır.

Bu araştırma Kahramanmaraş Halk Eğitim Merkezindeki Takı Tasarımı Eğitim Programının İncelenmesi ile ilgili öyle bir çalışma yapılmaması açısından önemlidir.

Araştırma Kahramanmaraş İl Merkezinde Bulunan Halk Eğitim Merkezleri ile sınırlıdır.

Araştırma veri toplama aracı olarak geliştirilen anket ile sınırlıdır.

Araştırma Kahramanmaraş ve Ankara kütüphanelerindeki literatür taraması ile sınırlıdır.

Araştırma belirlene tez süresiyle sınırlıdır.

Paşu, (2007): ‘Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarımı Dersinin İncelenmesi’ yüksek lisans tezinde takı tasarımı ve kullanılan programlar hakkında bilgi verilmiştir.

Halk eğitim merkezlerindeki El Sanatları programı içinde kendine güzel bir yer bulan Takı Tasarımı dersinin içeriği, işlenişi, ne kadar, nasıl ve nerelerde uygulandığı, yeterli ve yetersiz yönlerinin neler olduğunun açıklanarak Halk Eğitim Merkezleri içinde sahip olduğu yer hakkında bilgi edinilmesi ve daha sonra yapılacak olan takı tasarımı programlarının gelişimine katkı sağlayacağı planlanmıştır.

Bu araştırmanın genel amacı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı bulunan Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarım dersinin araç-gereç, günlük hayattaki geçerliliği ve bu kurslarda eğitim alan kursiyerlerin bu kurstan beklentileri ve kurs sonundaki düşüncelerinin belirlenmesidir.

Bu genel amaç dahilinde araştırma süresince şu sorulara cevap bulunmaya çalışılacaktır.

1. Takı tasarımı programının içeriği ve işleyişi nasıldır?
2. Takı tasarımı dersinde kullanılan araç-gereçler nelerdir?
3. Takı tasarımı dersinde kullanılan araç-gereçler nereden temin ediliyor?
4. Takı tasarımı dersinde kullanılan teknikler nelerdir?
5. Takı tasarımı dersinde yapılan ürünler nelerdir?
6. Kursiyerlerin kursa geliş amaçları nelerdir?

Arslanoğlu, (2016): ‘Bursa Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarımı Eğitim Programının İncelenmesi’ yüksek lisans tezinde takı tasarımı ve kullanılan programlar hakkında bilgi verilmiştir.

Halk Eğitim Merkezlerindeki El Sanatları Programı içinde yer alan Takı Tasarımı Programının içeriği, işlenişi, ne kadar, nasıl ve nerelerde uygulandığı, yeterli ve yetersiz yönlerinin neler olduğu açıklanarak Halk Eğitim Merkezleri içinde sahip olduğu yer hakkında bilgi edinilmesi ve daha sonra hazırlanacak olan takı tasarımı programının gelişmesine katkı sağlayacağı düşünülerek, Bursa İli Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarımı Eğitim Programının İncelenmesi, günümüzdeki yeri bu programdan yararlanan kursiyerlerin beklentileri ve program hakkındaki görüşleri nelerdir? Probleminden hareketle : “Bursa İli Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarımı Eğitim Programının İncelenmesi” araştırma konusu olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın genel amacı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı bulunan Bursa İli Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarımı Eğitim Programının incelenmesi, günümüzdeki yeri, bu programdan yararlanan kursiyerlerin beklentileri ve program hakkındaki görüşlerinin belirlenmesidir.

Araştırma süresince şu sorulara cevap aranmıştır.

1. Takı tasarımı eğitim programının içeriği ve işlevi nasıldır?
2. Takı tasarımında yazılı kaynak temini ne derece yeterlidir?
3. Takı tasarımı eğitim programında kullanılan öğretim yöntemleri yeterlimidir?
4. Takı tasarımı eğitim programlarında kullanılan araç-gereçler nelerdir?
5. Takı tasarımı eğitim programında kullanılan teknikler nelerdir?
6. Takı tasarımı eğitim programında yapılan ürünler nelerdir?
7. Kursiyerlerin kişisel bilgileri programa geliş amaçları nelerdir?

El sanatlarımızın geçmişinde ve bu gününde önemli bir yere sahip olan takı tasarımı ve üretimi, eğitimi veren Bursa İli Halk Eğitim Merkezlerinde ki, bu programı incelemek, araştırmak, belgelemek, geliştirmek ve tanıtmak üzere planlanan bu araştırma takı tasarımı programının daha sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi ve bu programın varsa eksik yönlerinin giderilmesinde faydalı olacaktır. Kursiyerlerin aldıkları programa ilişkin görüşleri, istekleri, programın olumlu-olumsuz yönleri belirlenerek olumsuzlukların giderilip, verilen programın geliştirilmesine fayda sağlayacaktır. Programda verilen eğitimin geçerliliğini saptama açısından kursiyer görüşlerini almak için bu araştırma büyük önem taşımaktadır.

Araştırma Bursa İlinde bulunan Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarımı Eğitim Programları ile sınırlıdır. Araştırma veri toplama aracı olarak geliştirilen anket ile sınırlıdır. Veriler literatür ve Bursa Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarımı Eğitim Programına devam eden kursiyerlerin görüşleri ile sınırlıdır.

Araştırma araştırmacıya verilen süre ile sınırlıdır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, evren ve örnekleme, veri toplama tekniği ile veri analizi açıklanmıştır.

Araştırmada betimsel yöntem kullanılmış olup araştırma metot bakımından betimsel, amaç bakımından değerlendirme ağırlıklıdır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini 2015-2016 öğretim yılında Ordu Halk Eğitim Merkezindeki Takı Tasarımı kursuna katılan kursiyerler oluşturmaktadır. Bu evrenden tesadüfi yöntemle seçilen 40 kursiyer araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmadan yararlanmak üzere ilgili literatür taraması yapılacak, konu ile ilgili tez, makale ve diğer kaynaklar incelenmiştir.

Halk Eğitim Merkezindeki kursiyerlerin Takı Tasarımı Dersi hakkındaki görüş ve beklentilerini belirlemek amacıyla, ilgili literatür doğrultusunda ve uzman görüşüne dayanarak anket hazırlanmıştır.

Bu anket Takı Tasarımı dersinin işleyişi, araç-gereç, teknik, yapılan ürünler ve fotoğraflardan kursiyerlerin kursa geliş amaçlarını belirleyecek bilgilerden oluşmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Anket kısaca tanıtılarak, kursiyerlere dağıtılmış ve uygulanmıştır.

Verilerin analizinde SPSS 15.0 (Statistical Package For Social Sciences) programı kullanılmıştır.

Verilerin analizinde frekans (f), yüzde (%) tabloları oluşturulmuştur. Belirlenen değerler doğrultusunda yorumlar yapılmıştır

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın genel amacı doğrultusunda aranan cevaplara ilişkin toplanan verilerin istatistiksel analizleri sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

4.1. Kursiyerlerin Kişisel Niteliklerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde kursiyerlerin yaş, cinsiyet, meslek ve öğrenim durumlarına ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Tablo 3

Kursiyerlerin Yaş Aralığını Gösteren Dağılım

Yaş Aralığı	f	%
15-25	3	7,5
26-35	9	22,5
36-45	15	37,5
46 yaş ve üzeri	13	32,5
Toplam	40	100,0

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin %7,5'i 15-25 yaş aralığında, %22,5'i 26-35 yaş aralığında, %37,5'i 36-45 yaş aralığında, %32,5'i 46 yaş ve üzeridir.

Bu sonuca göre takı tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin çoğunluğunun 36-45 yaş aralığı ve 46 yaş üzeri olduğu görülmektedir.

Kursiyerlerin cinsiyet durumu araştırıldığında ise araştırmaya katılan kursiyerlerin tamamının kadın olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 4

Kursiyerlerin Eğitim Durumlarını Gösteren Dağılım

Öğrenim Durumu	f	%
Okur-yazar değil	-	-
Okur-yazar	-	-
İlköğretim	8	20,0
Lise	20	50,0
Ön Lisans	7	17,5
Lisans	5	12,5
Yüksek Lisans	-	-
Toplam	40	100,0

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin %20'i ilköğretim, %50'i lise, %17,5 ön lisans, %12,5'inin lisans mezunu olduğu belirlenmiştir.

Bu sonuca göre takı tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin çoğunluğunun lise mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 5

Kursiyerlerin Mesleğini Gösteren Dağılım

Meslek	f	%
Ev Hanımı	26	65,0
Öğretmen	5	12,5
Sağlık Mensubu	-	-
Hukuk Mensubu	-	-
Mühendis	-	-
Diğer	9	22,5
Toplam	40	100,0

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin %65'nin ev hanımı grubunda yer aldığı, %12,5'nin öğretmen olduğu ve %22,5'nin diğer grupta olduğu görülmektedir.

Tabloya göre, sağlık mensubu, hukuk mensubu, mühendis olan kursiyer bulunmamaktadır.

Bu sonuca göre takı tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin çoğunluğunun ev hanımı, öğretmen ve diğer meslek grubunda olduğu görülmektedir.

4.2. Kursiyerlerin Halk Eğitim Merkezleri Hakkındaki Düşünceleri İle İlgili Bulgular

Tablo 6

Halk Eğitim Merkezlerinin İnsanlara Olan Yararını Gösteren Dağılım

Halk Eğitim Merkezi Kurslarına Katılma Amacı	f	%
Tüm yaş gruplarına açık olması	4	10,0
Meslek Edinme	11	27,5
Boş Vakitleri Değerlendirme	13	32,5
Sosyal aktivite aracı olması	9	22,5
Hepsi	3	7,5
Toplam	40	100,0

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin %10' u tüm yaş gruplarına açık olması, %27,5'i meslek edindirme merkezi olması, %32,5'i boş vakitleri değerlendirme, %22,5'i sosyal aktivite aracı olması, %7,5 'inin hepsi seçeneğini seçtiği tespit edilmiştir.

Bu sonuca göre takı tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin çoğunluğunun boş vakitleri değerlendirdiği görülmektedir.

Tablo 7

Kursiyerlerin Takı Tasarım Kursu Hakkında Nereden Bilgi Aldıklarını Gösteren Dağılım

Kurstan Haberdar Olma	f	%
Çevreden	8	20,0
Gazetelerden	-	-
Kitle İletişim Araçlarından (Radyo Tv)	-	-
Bilgisayar (İnternet)	12	30,0
Afiş ve İlanlardan	-	-
Halk Eğitimin Tanıtımı İle	20	50,0
Toplam	40	100,0

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin %20'sinin çevreden, %30' u bilgisayar (internet), %50'i halk eğitimin tanıtımlarından bilgi aldıkları görülmektedir.

Bu sonuca göre takı tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin çoğunluğunun, halk eğitimin tanıtımlarından haberdar oldukları saptanmıştır.

4.3. Kursiyerlerin Takı Tasarımı Kursu Hakkındaki Düşünceleri İle İlgili Bulgular

Tablo 8

Kursiyerlerin Takı Tasarımı Kursunu Tercih Etme Nedenlerini Gösteren Dağılım

Kursu Tercih Etme Nedeni	f	%
El Becerimi Geliştirmek İçin	8	20,0
Meslek Edinmek İçin	11	27,5
Boş Zamanlarımı Değerlendirmek İçin	13	32,5
Ekonomik Katkı Sağlamak İçin	8	20,0
Toplam	40	100,0

Tablo 8 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin %20'i el becerimi geliştirmek için, %27,5'i meslek edinmek için, %32,5'i boş zamanları değerlendirmek için, %20'i ise ekonomik katkı sağlamak için seçeneklerini seçtikleri görülmektedir.

Bu sonuca göre takı tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin çoğunluğunun boş zamanlarının değerlendirmek için kursu tercih ettikleri saptanmıştır.

Tablo 9

Kursiyerlerin Takı Yapımında Kullandıkları Hammaddeyi Nereden Temin Ettiklerini Gösteren Dağılım

Kullanılan Madde Temini	f	%
Yurt Dışından Temin Ediyorum	-	-
Yurt İçinde Takı Malzemeleri Satan İş Yerlerinden Temin Ediyorum	22	55,0
Kursa Katıldığım Yer Temin Ediyor	-	-
Yakın Çevremden Temin Ediyorum	18	45,0
Toplam	40	100,0

Tablo 9 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin %55'i yurt içinde takı malzemeleri satan iş yerlerinden temin ediyorum, %45'i yakın çevreden temin ediyorum seçeneğini seçtiği görülmektedir.

Bu sonuca göre takı tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin çoğunluğunun malzeme teminatlarını yurt içinde takı malzemeleri satan iş yerlerinden rahatlıkla temin ettikleri görülmektedir.

Tablo 10

Kursiyerlerin Takı Yapımında Kullandıkları Malzemelerin Renk Seçimlerini Gösteren Dağılım

Kullanılan Malzeme Rengini Belirleme	f	%
Kıyafete Uygun Olmasına	8	20,0
Modaya Uygun Olmasına	-	-
Kullanılan Yere Uygun Olmasına	6	15,0
Hazır Modele Uygun Olmasına	7	17,5
Tasarıma Uygun Olmasına	7	17,5
Hepsi	12	30,0
Toplam	40	100,0

Tablo 10 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin %20'i kıyafete uygun olması, %15'i kullanılan yere uygun olması, %17,5'i hazır modele uygunluk, %17,5'i tasarıma uygunluk, %30' nun hepsi seçeneğini seçtikleri görülmektedir.

Bu sonuca göre takı tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin çoğunluğu kullanılan malzemenin renginin belirlenmesinde birçok seçeneğin etkili olduğu görülmektedir.

Tablo 11

Kursiyerlerin Yaptığı Ürünlerin Tasarımını Nasıl Tespit Ettiğini Gösteren Dağılım

Yapılacak Olan Ürün Modeli Tespiti	f	%
Kendim Tasarlıyorum	12	30,0
Daha Önce Yapılmış Modellerden Yararlanıyorum	18	45,0
Kitle İletişim Araçlarından (Tv)	-	-
Bilgisayar (İnternet)	8	20,0
Diğer	2	5,0
Toplam	40	100,0

Tablo 11 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin %30'u kendim tasarlıyorum, %45'i daha önce yapılmış modellerden yararlanıyorum, %20'nin bilgisayar (internet), %5'unun diğer seçeneğini seçtikleri görülmektedir.

Bu sonuca göre takı tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin çoğunluğu daha önce yapılmış modellerden yararlandığı görülmektedir. Buna göre takı tasarımı kursiyerlerinin kaynak konusunda sıkıntı yaşamadığı sonucuna ulaşabiliriz.

Tablo 12

Kursiyerlerin Takı Yapımında En Çok Kullandıkları Hammaddeyi Gösteren Dağılım

En Çok Kullanılan Hammadde	f	%
Taş	2	5,0
Plastik	5	12,5
Cam	8	20,0
Seramik	3	7,5
Polyester	-	-
Deri	2	5,0
Tahta	-	-
Metal	3	7,5
Boncuk	17	42,5
Toplam	40	100,0

Tablo 12 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin %42,5'i boncuk, %12,5'nin plastik, %20'i cam, %7,5'nin seramik, %5'inin deri, %7,5'nin metal, %5'nin taşı kullandıkları görülmektedir.

Bu sonuca göre takı tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin çoğunluğu hammadde olarak boncuğu seçtiği belirlenmiştir.

Tablo 13

Kursiyerlerin Takı Yapımında Kullandıkları Teknikleri Gösteren Dağılım

Takı Tasarımda Kullanılan Teknikler	f	%
Tel Kıvrırma Tekniği	1	2,5
Tığ Örgü Tekniği	1	2,5
Şiş Örgü Tekniği	-	-
Tezgahta Örgü Tekniği	5	12,5
Miyuki Tekniği	11	27,5
Peyote Tekniği	12	30,0
Çivi Kıvrırma Tekniği	4	10,0
Misina Örgü Tekniği	6	15,0
Toplam	40	100,0

Tablo 13 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin %2,5'i tel kıvrırma tekniği, %2,5'i tığ örgü tekniği, %12,5'u tezgahta örgü tekniği, %27,5'i miyuki tekniği, %30'u peyote tekniği, %10'u çivi kıvrırma, %15'inin ise misina örgü tekniğini seçtikleri görülmektedir.

Bu sonuca göre takı tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin çoğunluğunun peyote tekniğini kullandığı belirlenmiştir.

4.4. Kursiyerlerin Takıların Üretimi Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Tablo 14

Kursiyerlerin Yaptıkları Takıların Nasıl Değerlendirdiklerini Gösteren Dağılım

Yapılan Takıların Değerlendirilme Durumu	f	%
Hediye Ediyorum	8	20,0
Ekonomik Kazanç Sağlıyorum	17	42,5
Sergiliyorum	15	37,5
Toplam	40	100,0

Tablo 14 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin %20' i hediye ediyorum, '%42,5'i ekonomik kazanç sağlıyorum, %37,5'nin sergiliyorum seçeneklerini seçtikleri görülmektedir.

Bu sonuca göre takı tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin çoğunluğu yaptıkları takıları satarak ekonomik kazanç sağladıkları belirlenmiştir.

Tablo 15

Kursiyerlerin Yaptıkları Ürünlerin İlgi Çekip Çekmediklerini Gösteren Dağılım

Yapılan Ürünlerin İlgi Çekiciliği	f	%
Evet	23	57,5
Hayır	-	-
Kısmen	17	42,5
Toplam	40	100,0

Tablo 15 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin %57,5'i evet, %42,5'i kısmen cevabını verdiği görülmektedir.

Bu sonuca göre takı tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin çoğunluğu yapılan ürünlerin ilgi çekici olduğunu belirlenmiştir.

Tablo 16

a. Kursiyerlerin Ağırlıklı Olarak Yaptıkları Takıları Gösteren Dağılım

En Çok Üretilen Takı Çeşitleri	f	%
Kolye	19	47,5
Yüzük	5	12,5
Bileklik	13	32,5
Toka	-	-
Alınlık	-	-
Küpe	3	7,5
Toplam	40	100,0

Tablo 16.a incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin %47,5'i kolye, %12,5'i yüzük, %32,5'i bileklik, %7,5'i küpe cevabını verdiği görülmektedir.

Bu sonuca göre takı tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin çoğunluğu en çok üretilen takı çeşidinin kolye olduğu sonucunu vermiştir.

Tablo 16

b. Kursiyerlerin Ağırlıklı Olarak Yaptıkları Takıları Gösteren Dağılım

En Çok Üretilen Takı Çeşitlerinin Sıklık Derecesi	f	%
Hiç	-	-
Az	3	7,5
Çoğu Zaman	32	80,0
Her Zaman	5	12,5
Toplam	40	100,0

Tablo 16.b incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin % 7,5'i az, %80'i çoğu zaman, %12,5'i her zaman seçimini seçtikleri görülmüştür.

Bu sonuca göre takı çeşidinin çoğu zaman üretildiği sonucuna varılmıştır.

Tablo 16. a-b incelendiğinde en çok üretilen takı çeşidinin çoğu zaman üretildiği tespit edilmiştir.

Tablo 17

Kursiyerlerin Yaptıkları Takılarla Piyasadaki Ürünler Arasındaki Benzerlikleri Gösteren Dağılım

Takı Tasarımı Kursu İle Piyasadaki Ürünler Arasındaki Benzerlik	f	%
Evet	18	45,0
Hayır	14	35,0
Kısmen	8	20,0
Toplam	40	100,0

Tablo 17 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin %45'i evet, %35'i hayır, %20'nin kısmen seçeneklerini seçtikleri tespit edilmiştir.

Bu sonuca göre takı tasarımı kursu ile piyasadaki ürünler arasında benzerliğin çoğu zaman var olduğu belirtilmiştir.

4.5. Kursiyerlerin Takı Tasarımı Kursu Programının Etkililiği Hakkında Düşünceleri ile İlgili Bulgular

Tablo 18

Kursiyerlerin Katıldığı Kurs Süresinin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım

Kurs Programının Yeterli Olup Olmadığı	f	%
Evet	28	70,0
Hayır	4	10,0
Kısmen	8	20,0
Toplam	40	100,0

Tablo 18 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin %70'i evet, %10'u hayır, %20'si kısmen yeterli olduğu seçeneklerini seçtikleri tespit edilmiştir.

Bu sonuca göre takı tasarımı programına katılan kursiyerlerin çoğunluğunun süreyi yeterli bulduğu görülmüştür.

Tablo 19

Kurs Programındaki İçeriğin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım

Kurs Programındaki İçeriğin Yeterliliği	f	%
Evet	28	70,0
Hayır	4	10,0
Kısmen	8	20,0
Toplam	40	100,0

Tablo 19 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin %70'i evet, %10'u hayır, %20'si kısmen seçeneklerini seçtikleri görülmüştür.

Bu sonuca göre takı tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin çoğunluğunun kurs programdaki içeriğin yeterli olduğu cevabını verildiği saptanmıştır.

Tablo 20

Kurs Programında Uygulanan Öğretim Yöntemlerinin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım

Takı Programında Uygulanan Öğretim Yöntemleri Yeterliliği	f	%
Evet	30	75,0
Hayır	1	2,5
Kısmen	9	22,5
Toplam	40	100,0

Tablo 20 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin %75'i evet, %2,5'i hayır, %22,5'nin kısmen seçeneğini seçtikleri tespit edilmiştir.

Bu sonuca göre takı tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin çoğunluğunun programda uygulanan öğretim yöntemlerinin yeterli olduğunu belirttikleri saptanmıştır.

Tablo 21

Kurs Programında Kullanılan Araç-Gereçlerin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım

Programın Yürütülmesinde Kullanılan Araç-Gereçlerin Yeterliliği	f	%
Evet	32	80,0
Hayır	2	5,0
Kısmen	6	15,0
Toplam	40	100,0

Tablo 21 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin %80'i evet, %5'i hayır, %15'nin kısmen seçeneğini seçtikleri tespit edilmiştir.

Bu sonuca göre takı tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin çoğunluğunun programın yürütülmesinde kullanılan araç-gereçlerin yeterli olduğunu belirttikleri saptanmıştır.

Tablo 22

Kursta Uygulanan Kaynakların Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım

Kursta Kullanılan Kaynak Yeterliliği	f	%
Evet	29	72,5
Hayır	3	7,5
Kısmen	8	20,0
Toplam	40	100,0

Tablo 22 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin %72,5'i evet, %7,5'i hayır, %20'si kısmen seçeneğini seçtikleri tespit edilmiştir.

Bu sonuca göre takı tasarımı kursuna katılan kursiyerlerin çoğunluğunun uygulanan kaynakların yeterli olduğunu belirtmektedirler.

Tablo 23

Kurs Programında Kullanılan Değerlendirme Ölçeklerinin Yeterli Olup Olmadığını Gösteren Dağılım

Kursta uygulanan Değerlendirme Ölçeklerinin Yeterliliği	f	%
Evet	32	80,0
Hayır	-	-
Kısmen	8	20,0
Toplam	40	100,0

Tablo 23 incelendiğinde araştırmaya katılan kursiyerlerin %80'i evet, %20'nin kısmen seçeneklerini seçtikleri görülmüştür.

Bu sonuca göre takı tasarımı kursuna katılan kursiyerler kursta uygulanan değerlendirme ölçeklerinin çoğu zaman yeterli olduğu belirtilmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE TARTIŞMA

5.1. Sonuç

Eğitim, topluma yeni katılanların, yetişkin kuşaklar tarafından toplumsal yaşantıya hazırlanmasıdır.

Eğitim, en genel anlamıyla, insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir. Bu süreçten geçen insanın kişiliği farklılaşır, bu farklılaşma eğitim sürecinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşir.

Eğitim bir ya da bir dizi amaca ulaşmak için yapılır. Amaçlar eğitim sürecine giren kişinin davranışlarında dolayısıyla kişiliğinde meydana gelmesi istenilen farklılaşmaları belirler.

Eğitilecek kişinin kazanması gerekli davranış ölçütlerini ortaya koyar.

Yaygın eğitim; örgün eğitim sistemine hiç girmemiş bu sistemin her hangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden birinden ayrılmış olan kişilere ilgi ve gereksinme duydukları alanlarda yapılan eğitimidir.

Günümüzde yaygın eğitim hizmeti veren kurum ve kuruluşlar, bireylere hayat boyu öğrenme yoluyla içinde buldukları yöre ve toplumunda ekonomik ve sosyal açıdan gelişmesine önemli katkılar sağlamaktadır.

Hizmet vermekte olan bu kurum ve kuruluşlar bireylerin hobilerini gerçekleştirme, meslek kazandırma, kendini geliştirme, sosyalleşme ve iyileştirme amacıyla açmış olduğu kurslarda eğitimler verilmekte ve bu faaliyetlerini devamlı olarak geliştirip arttırmaktadırlar.

Bu çalışmada genel anlamıyla halk eğitim merkezlerinin günümüzdeki konumu belirlenmiştir. Halk eğitim merkezleri bireylerin birey olarak istek ve ihtiyaçlarını saptamış

bu doğrultuda yeni programlar uygulamaya koyma imkanı sağlamaya çalışarak bireylerin yani toplumun beklentilerine cevap verebilecek konuma gelmiştir.

Halk eğitim merkezleri bireylerin yaşı, cinsiyeti, eğitim ve kültür düzeylerini ayırt etmemekte, bununla birlikte süre ve uygulama mekanı içinde bir sınırlama koymadan birçok kesime aynı anda hitap etmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre kursiyerlerin çoğunluğunun, yetişkinlik döneminde olduğunu saptanmıştır. Bu durumda da eğitim düzeylerinin ileri seviyede olmadığını söyleyebiliriz. Tüm kursiyerlerin kadın olması; erkeklerin çalışma hayatında ön planda olduğunu, aktif olduklarını, kadınların ise kendi çabalarıyla bir şeyler yapmaya çalıştıklarını söyleyebiliriz.

Kursiyerlerin çoğunluğunun lise mezunu olması, zamanında çeşitli sebeplerden dolayı okuyamayan ya da okutulamayan bireylerin ve bunun sebebi olan ailelerin eğitimin önemini birazda olsa fark ettiklerini, bireylerinde bu eksikliklerini halk eğitim kurslarına katılarak tamamlama çabasına girdiklerini söyleyebiliriz.

Araştırmaya katılan kursiyerlerin çoğu, halk eğitimin kendi tanıtımları doğrultusunda bilgi aldıklarını söyleyebiliriz. Bunun yanında çevreden ve internet ortamından haberdar oldukları görülerek okuma alışkanlığına sahip oldukları saptanmıştır.

Kursiyerler takı tasarımı kursunda amaçlarına ulaştıkları, konu ve içeriğin yeterli olduğu, araç gereçlerin ihtiyaçları yeterli düzeyde karşıladığı, kursiyerlerin kendi araç gereç temininin de sıkıntı olmadığı görülmektedir. Kursta yararlanılan kaynakların yeterli, öğretim yöntemlerinin yeterli olduğu, kursiyerlerin beklentilerine cevap buldukları görülmüştür.

Takı yapımında hammadde olarak en çok kullanılan boncuktur. Kursiyerler malzemelerin renklerinin seçiminde kıyafete, moda, hazır modele ve tasarıma uygun olması gibi bütün kriterleri göz önünde bulundurarak renk seçimini belirledikleri görülmüştür.

Takı yapımında en çok kullanılan teknikler arasında peyote, miyuki, misina örgü ve tezgahta boncuk dokuma tekniği kullanılmaktadır. Kursta en çok yapılan takıların ilkinde kolye, bileklik, yüzük ve küpe gelmektedir.

Sonuç olarak kursa katılanların tamamını kadınların oluşturduğu ve bu kurslara kadınların öncelikli olarak öğrenme, ekonomik kazanç sağlamak, el becerilerini geliştirme, yapılan ürünlerde ilgi çekiciliği arttırmak, ve aktif olarak yeni üretimde bulunmak amacıyla geldikleri belirlenmiştir.

5.2. Tartışma

Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre, ilgililere ve bu konuda yapılacak araştırmalara yön vermesi amacıyla bazı fikirler geliştirilmiştir.

- Kursiyerlerin yaptıkları takılardan çoğu zaman ekonomik kazanç sağlandığı görülerek kurs saatleri daha çok arttırılmalıdır.
- Kursiyerlerin takı kursuna katılmalarında ki amacın boş vakitleri değerlendirmek yerine bu kursları meslek edinmek için görmeleri amaç edinmelidir.
- Günümüzde kitle iletişim araçlarına ağırlık verilmesiyle kursiyerlerin bu gibi kurslardan haberdar olmaları için kurs tanıtımlarının bol bol afiş ve ilanlarda bilgisayar (internette) kitle iletişim araçları (radyo-tv) ve gazeteler de sık sık yer alması gerekir.
- Kursiyerlerin rn tasarımında kendilerine özgün tasarımlarına da yer verilmelidir.
- Kurslarda kalıplaşmış takı tekniklerinin kullanılması yerine yeni yeni ortaya çıkan takı tekniklerinin kullanılması yoğunlaştırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akçelik, S. (1984). *Resimli sanat genel kültür ansiklopedisi*. içinde (Cilt 2.). İstanbul: Resimli.
- Akyüz, Y. (1999). *Türk eğitim tarihi*. (7.baskı). İstanbul: Alfa.
- Alakuş, A.O. & Mercin, L. (Ed.). (2009). *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi*. (1.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Alkan, C., Doğan, H. & Sezgin, S. İ. (1988). *Mesleki ve teknik eğitimin esasları*. (3.baskı). Ankara: Gazi üniversitesi.
- Alkan, C., Doğan, H. & Sezgin, S. İ. (2001). *Mesleki ve teknik eğitimin esasları*. (1.Baskı). Ankara: Nobel.
- Alkaşı, A. (1998). *Anadolu Takıları* İlgı Dergisi. (92-95).
- Artutu, K. (2004). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. (3.baskı). Ankara: Anı.
- Aslanapa, O. (1973). *Türk sanatı I*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Atanur, M. (1994). *El sanatlarını geliştirmeliyiz*. İstanbul: Kültür ve Sanat.
- Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı. (2011, Ekim). *Uuslararası geleneksel el sanatı ustaları sempozyumu bildirileri*. Uluslararası sempozyomu'nda sunulmuş bildiri, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi.
- Başaran, İ.E. (1994). *Türkiye eğitim sistemi*. (2.Baskı). Ankara: Pegem Akedemi.
- Benk, A. (1986). *Büyük Larousse sözlük ve ansiklopedisi*. içinde (Cilt 20). İstanbul: Milliyet Gazetecilik.
- Benk, A. (1986). *Büyük Larousse sözlük ve ansiklopedisi*. içinde (Cilt 19). İstanbul: Milliyet Gazetecilik.
- Beyazıt, N. (1994). *Endüstri ürünlerinde ve mimarlıkta tasarlama metotlarına giriş*. İstanbul: Literatür.

- Bingöl, F.R.I. (1999). *Anadolu medeniyetleri müzesi antik takılar*. Ankara: Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü.
- Büyükkaragöz, S. & Çivi, C. (1997). *Genel öğretim metotları*. (7.baskı). İstanbul
- Celep, C. (1993). *Halk eğitimi*. (2.baskı). Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Celep, C. (1995). *Halk eğitimi*. (2.baskı). Ankara: Pegem.
- Celep, C. (2003). *Halk eğitimi*. (3.baskı). Ankara: Anı.
- Çiftçi, A. (1995). *Türk eğitim hukuku*. (Gözden Geçirilmiş 2.baskı). Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Demirel, Ö. & Kaya, Z. (Ed.). (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ö. & Kaya, Z. (Ed.). (2009). *Eğitim bilimine giriş*. (3.baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ö. & Kaya, Z. (Ed.). (2009). *Eğitim bilimine giriş*. (4.baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ö. & Kaya, Z. (Ed.). (2012). *Eğitim bilimine giriş*. (7.baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Demirtaş, P. (1996). *Takı kültürü ve tasarım üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Er, T. & Küçükahmet, L. (Ed.). *Eğitim sosyoloji ilişkisi Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Gazi.
- Erdoğan, A. (1987, 12-13 Kasım). *Yaygın eğitim ve sorunları*. Türk Eğitim Derneği Eğitim Toplantısının da sunulmuş bildiri, Ankara.
- Erkaplan, E. (2000). *Eskişehir il merkezinde lületaşından üretilen takı örnekleri ve yeni tasarımlar*. Sanatta Yeterlilik Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Fidan, N. & Erden, M. (1992). *Eğitime giriş*. (2.baskı). Ankara: Kadıoğlu.
- Geray, C. (1970). *Halk eğitimine giriş. Türkiye’de yaygın eğitim (seminer tebliğleri)*. Ankara: İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi.
- Gökçesu, Z. (2002). *Deri teknikleri*. İstanbul: Yapa.
- Kaya, Y.K. (1985). *Türkiye’de yaygın eğitim*. Ankara: MEB.

- Kılıç, E. (1981). *Halk eğitiminde kuram ve uygulama*. Ankara: Sevinç.
- Küçükahmet, L. (Ed.). (2006). *Eğitim bilimine giriş*. (6.baskı). Ankara: Nobel.
- Lowe, J. (1985). *Dünyada yetişkin eğitime toplu bakış*. (O. Turhan, Çev.). Ankara: UNESCO Türkiye Milli Komisyonu.
- Lupoto, M. (t.y). *Takı tasarım rehberi*. İstanbul: Boyut Yayın Grubu.
- MEB. (1981). *Onuncu milli eğitim şûrası*. Ankara: MEB.
- MEB. (1990). *Onüç'üncü milli eğitim şûrası*. Ankara: MEB.
- MEB. (1993). *Ondörtüncü milli eğitim şûrası hazırlık dokümanı*. Ankara: Milli Eğitim Genel Müdürlüğü.
- MEB. (2006). *Mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi*. Ankara: MEGEP.
- MEB. (2007). *Mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi*. Ankara: MEGEP.
- MEB. (2010). *Yaygın eğitim kurumları yönetmeliği*. Ankara: Milli Eğitim Genel Müdürlüğü.
- MEGEP. (2013). *Mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi*. Ankara: MEGEP.
- MEGS. (1985). *Türkiye'de yaygın eğitim*. Ankara: MEB.
- Meriçboyu, Y.A. (2001). *Antik Çağ'da Anadolu takıları*. Ankara: Akbank
- Nişancı, (1998). *Türk milli eğitim ve öğretim temel hedefleri meselelerimiz*. Ankara: MEB.
- Önder, M. (1998). *Antika ve eski eserler kılavuzu*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür.
- Özbağı, T. (2002). *Geleneksel türk takıları*. Ankara: Yeni Türkiye.
- Özbağı, T. (1989). *Ankara il merkezinde yaşayan kadınlarda bulunan geleneksel gümüş takılar üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özbağı, T. (1993). *Baş süslemelerinde kullanılan Anadolu kadın takıları Kültür ve Sanat Dergisi*, 9(3).
- Özbel, K. (1976). *El sanatları-I*. Ankara: Kültür Bakanlığı.

- Özdemir, M. & Yetim, F. (1997, Kasım). *Günümüz ekonomisinde el sanatlarının yeri ve önemi. Türkiye de el sanatları geleneği ve çağdaş sanatlar içindeki yeri sempozyumu bildirileri*. Uluslararası sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Ankara.
- Özsoy, V. (1996). *Resim iş eğitimi amacı ve yapılması*. Ankara: MEB.
- Öztürk, İ. (1998). *Geleneksel Türk el sanatlarına giriş*. İzmir: Dokuz Eylül.
- Öztürk, İ. (2003). *Geleneksel Türk el sanatlarına giriş*. İzmir: Dokuz Eylül.
- Öztürk, İ. (1982, Kasım). *İkinci ulusal el sanatları sempozyumu bildirileri*. Uluslararası Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, İzmir Üniversitesi.
- Öztürk, İ. (1984, Kasım). *El sanatları üzerine açılan yarışmaların düşündürdükleri*. İzmir, 7. El Sanatları Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, İzmir Üniversitesi.
- Paşu, N. (2007). *Halk eğitim merkezlerindeki takı tasarımı dersinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Pekşen, M. (2007). *Gazi üniversitesi mesleki eğitim fakültesi dekoratif sanatlar anabilim dalında uygulanan takı tasarımı eğitim programının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Saylan, N. (2012). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Anı.
- Taşpınar, M. (2012). *Kuramdan uygulamaya öğretim ilke ve yöntemleri*. (5.baskı). Ankara: Elhan.
- Türe, A. (1998). *Takının öyküsü*. İstanbul: Kültür.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Büyük Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.
- Türkoğlu, A. (1997). *99 soruda eğitim bilimine giriş*. (3.baskı). İzmir
- Yıldırım, L. (1996). *Yaygın eğitim ve halk eğitimi merkezlerindeki uygulamalar*. (2.baskı). Ankara: MEB.
- Yıldırım, M. (1996). *Yaygın eğitim ve halk eğitimi merkezlerindeki uygulamalar*. Ankara: MEB.
- Yüksel, S. (2011). *Diyarbakır halk eğitim merkezlerindeki takı tasarımı eğitim programının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Züber, H. (1972). *Türk süsleme sanatı*. Ankara: Türkiye İş Bankası.

EKLER

Ek-1. Anket Formu

ANKET FORMU

Değerli Kursiyer;

Bu anket; Ordu Altınordu Halk Eğitim Merkezlerindeki Takı Tasarımı kursu eğitim programının incelenmesinde kursiyer görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Anket kişisel bilgileriniz ve Takı Tasarımı kursuna ilişkin görüşlerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmış sorulardan oluşmaktadır. Ankete vereceğiniz objektif ve doğru cevaplar araştırmamıza büyük katkı sağlayacaktır. Bilgiler sadece araştırma için kullanılacaktır.

Katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Nuran ÜRESİN TANIK

ANKET SORULARI

1. Yaşınız?

- a) 15-25
- b) 26-35
- c) 36-45
- d) 46 ve üzeri

2. Cinsiyetiniz?

- a) Kadın
- b) Erkek

3. Öğrenim Durumunuz?

- a) Okur-Yazar değil
- b) Okur-Yazar
- c) İlköğretim
- d) Lise
- e) Ön lisans
- f) Lisans
- g) Yüksek Lisans

4. Mesleğiniz?

- a) Ev hanımı
- b) Öğretmen
- c) Hukuk Mensubu
- d) Sağlık Mensubu
- e) Mühendis
- f) Diğer

5. Halk Eğitim Merkezlerinin insanlara yararı nedir?

- a) Tüm yaş gruplarına açık olması
- b) Meslek edindirme merkezi olması
- c) Sosyal aktivite aracı olması
- d) Boş zamanları değerlendirme
- e) Hepsi

6. Halk Eğitim Merkezindeki Takı Tasarımı kursundan nasıl haberdar oldunuz?

- a) Çevreden
- b) Gazetelerden
- c) Kitle iletişim araçlarından (Radyo- Televizyon)
- d) Bilgisayar(İnternet)
- e) Afiş ve reklamlardan
- f) Halk Eğitimin tanıtımı ile

7. Halk Eğitim Merkezindeki Takı Tasarımı kursunu tercih etme nedeniniz?

- a) El becerimi geliştirmek için
- b) Meslek edinmek için
- c) Boş zamanlarımı değerlendirmek için
- d) Ekonomik katkı sağlamak için

8. Takı yapımında kullandığınız malzemeleri nereden temin ediyorsunuz?

- a) Yurtdışından temin ediyorum
- b) Yurt içinde takı malzemeleri satan işyerlerinden temin ediyorum
- c) Kursu veren yer temin ediyor
- d) Yakın çevremden temin ediyorum

9. Takı yapımında kullandığınız malzemenin rengini seçerken nelere dikkat ediyorsunuz?

- a) Kıyafete uygun olması
- b) Modaya uygun olması
- c) Kullanılan yere uygun olması
- d) Hazır modele uygun olması
- e) Tasarıma uygun olması
- f. Hepsi

10. Yapacağınız ürünün modelini nasıl tespit ediyorsunuz?

- a) Yapılmış hazır modellerden
- b) Kitap ve dergilerden
- c) Bilgisayardan
- d) Kendim tasarlıyorum
- e) Kitle iletişim araçlarından (Radyo-Tv)
- f) Diğer

11. Takı Tasarımı kursunda yatığınız takılarda en çok hangi hammaddeleri kullanıyorsunuz?

- a) Taş
- b) Plastik
- c) Cam
- d) Seramik
- e) Polyester
- f) Deri
- g) Tahta
- h) Metal
- ı) Boncuk

**12. Takı Tasarımı kursunda yapılan takılarda hangi teknikleri kullanıyorsunuz?
(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)**

- a) Tel kıvrırma tekniği
- b) Peyote tekniği
- c) Tığ örgüsü tekniği
- d) Şiş örgüsü tekniği
- e) Tezgahta örgü
- f) Miyuki tekniği
- g) Çivi kıvrırma tekniği
- h) Misina örgü tekniği

13. Takı tasarımı kursunda yaptığınız takıları nasıl değerlendiriyorsunuz?

- a) Hediye ediyorum
- b) Ekonomik kazanç sağlıyorum
- c) Sergiliyorum

14. Takı Tasarımı kursunda yapılan ürünler ilgi çekiyor mu?

- a) Evet
- b) Bazen
- c) Hayır

15. Takı Tasarımı kursunda en fazla üretilen takıların sıklık derecesi nedir?

	Hiç	Az	Çoğu	Her
				Zaman Zaman
a) Kolye	☐	☐	☐	☐
b) Yüzük	☐	☐	☐	☐
c) Bileklik	☐	☐	☐	☐
d) Toka	☐	☐	☐	☐
e) Alınlık	☐	☐	☐	☐
f) Küpe	☐	☐	☐	☐

16. Takı Tasarımı kursunda yapılan ürünlerle

piyasadaki ürünler arasında benzerlik var mıdır?..... () () () ()

Hiç Az Çoğu Her
Zaman Zaman

17. Takı Tasarımı programı amaçlarınıza ulaşmada

yeterli midir?..... () () () ()

Hiç Az Çoğu Her
Zaman Zaman

18. Takı Tasarımı Programındaki içerik/konular

yeterli midir?..... () () () ()

Hiç Az Çoğu Her
Zaman Zaman

19. Takı Tasarımı Programında uygulanan öğretim

yöntemleri yeterli midir?..... () () () ()

Hiç Az Çoğu Her
Zaman Zaman

20. Takı Tasarımı Programının yürütülmesinde

yararlanılan öğretim araç-gereçleri yeterli midir?... () () () ()

Hiç Az Çoğu Her
Zaman Zaman

21. Takı Tasarımı kursunda yararlanılan kaynaklar

yeterli midir? () () () ()

**Hiç Az Çoğu Her
Zaman Zaman**

22. Takı Tasarımı kursunda uygulanan değerlendirme

ölçekleri yeterli midir? () () () ()

Ek-2. Bilgi Formları

BİLGİ FORMU 1

Kolye

Örnek No: 1

Şekil No: 45

İnceleme Tarihi: 12 Mayıs 2016

Ürünün Türü: Kolye

Kaynak: Ordu Altınordu Halk Eğitim Merkezi

Boyutları:

En: 3,5 cm

Boy: 45 cm

Kullanılan Malzeme:

Takı Malzemeleri: Misina, çeşitli büyüklük ve formda boncuklar.

Yardımcı Malzemeler: İğne, bağlantı halkaları, makas, çakmak.

Kullanılan Teknik: : Misina örgü tekniği.

Kullanılan Renkler: Siyah, beyaz.

Kompozisyon: . Misina 80-90 cm uzunluğunda kesilmiştir. Misinaya iki tane iğne geçirilmiştir. İğneler ipin sağ ve sol ucuna getirilmiştir. Yanlara siyah boncuk geçirilmiştir. Boncukların sağ ve sol tarafına 7 tane beyaz boncuk geçirilmiş ve bir tane beyaz boncukla çaprazlanmıştır. Aynı işlem 27 defa tekrarlanmıştır. Bağlantı halkaları takılarak kolye bitirilmiştir.

BİLGİ FORMU 2

Bileklik

Örnek No: 2

Şekil No: 46

İnceleme Tarihi: 12 Mayıs 2016

Ürünün Türü: Bileklik

Kaynak: Ordu Altınordu Halk Eğitim Merkezi

Boyutları:

En: 3,5 cm

Boy: 16 cm

Kullanılan Malzeme:

Takı Malzemeleri: Kum boncuk, makara ip.

Yardımcı Malzemeler: İğne, bağlantı halkaları, makas.

Kullanılan Teknik: Hapishane işi.

Kullanılan Renkler: Altın sarısı.

Kompozisyon: Altın sarısı kum boncuk aynı renk tonunda makara ipe göz kararı tasarlanan bilekliğe göre dizilmiştir. Eni 3,5 cm olana kadar kum boncuklar dışta kalacak şekilde ve her defasında ilmek alınarak ince tığ ile örülmüştür. Ürünün zemini oluşturularak uzunluğu 16 cm olana kadar aynı işlem tekrarlanmıştır. Ürün ile aynı renkteki açma kapama aparatı takılarak bileklik bitirilmiştir.

BİLGİ FORMU 3

Kolye & küpe

Örnek No: 3

Şekil No: 47

İnceleme Tarihi: 12 Mayıs 2016

Ürünün Türü: Kolye

Kaynak: Ordu Altınordu Halk Eğitim Merkezi

Boyutları:

En: 4 cm

Boy: 23 cm

Kullanılan Malzeme:

Takı Malzemeleri: Makara ip, çeşitli renklerde boncuk.

Yardımcı Malzemeler: İğne, bağlantı halkaları, makas, çakmak.

Kullanılan Teknik: : Miyuki örgü tekniği.

Kullanılan Renkler: Beyaz, siyah.

Kompozisyon: . Zemin renginde beyaz makara ip boncuk iğnesine geçirilmiştir. 14 tane beyaz delika boncuk ipe geçirilip ip sabitlenmiştir. İkinci sırayı başlamak için iğneye her boncuk arası bir tane beyaz boncuk alınarak tek tek çıkıntılı yerleri doldurulacak şekilde tamamlanmıştır. Üçüncü sıra itibariyle ipe bir beyaz, on iki siyah, bir beyaz boncuk tek tek alınarak çıkıntılı olan yerler bir önceki sıradaki boncukların içinden geçirilerek

doldurulmuştur. Bu işlem iki sırada bitirilmiştir. İpe bir beyaz, yedi siyah, üç beyaz, iki siyah, bir beyaz boncuk tek tek alınarak her alındığında bir önceki sıranın çıkıntılı yerleri doldurulmuştur. Devamında ipe bir beyaz, yedi siyah, bir beyaz, bir siyah, bir beyaz, iki siyah, bir beyaz boncuk alınarak tek tek çıkıntı olan yerlerdeki boncuğun içinden geçirilerek sıra oluşturulmuştur. Bu işlemden bir önceki sıra tekrarlanarak motif oluşturulmuştur. Motifin devamı da başlangıçtaki zemin gibi tekrarlanarak motif parçaları tamamlanmıştır. Kolye için göz kararı siyah ve beyaz boncuk dizilerek üç motif kendi ipi ile birleştirilip açama- kapama aparatı takılarak kolye tamamlanmıştır.

Tamamlanan üç motif basamak şeklinde bir birine monte edilmiştir. Klipsleri de takılarak küpe tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 4

Bileklik

Örnek No: 4

Şekil No: 48

İnceleme Tarihi: 12 Mayıs 2016

Ürünün Türü: Bileklik

Kaynak: Ordu Altınordu Halk Eğitim Merkezi

Boyutları:

En: 2,5 cm

Boy: 16 cm

Kullanılan Malzeme:

Takı Malzemeleri: Misina, kristal boncuklar.

Yardımcı Malzemeler: İğne, açma-kapama aparatı, makas, çakmak.

Kullanılan Teknik: : Misina örgü tekniği.

Kullanılan Renkler: Yeşil.

Kompozisyon: . Bileklik için belli kalınlıkta göz kararı misina kesilmiş boncuk iğnesinden geçirilmiş iki adet belli formdaki yeşil boncuk misinaya geçirilmiş geri dönülerek boncukların içinden tekrar yürütülmüş sıkıca sabitlenmiştir. İğneye iki yeşil boncuk tekrar alınarak çaprazlama içinden geçirilmiş zemin tamamlanmıştır. Çaprazlama yöntemi uygulanarak belli formdaki boncuklar şekil almaya başlamış işlem kırk beş kırk altı defa tekrarlanarak bileklik tamamlanmış açma-kapama aparatı takılarak bileklik son halini almıştır.

BİLGİ FORMU 5

Kolye

Örnek No: 5

Şekil No: 49

İnceleme Tarihi: 12 Mayıs 2016

Ürünün Türü: Kolye

Kaynak: Ordu Altınordu Halk Eğitim Merkezi

Boyutları:

En: 3,5 cm

Boy: 4 cm

Kullanılan Malzeme:

Takı Malzemeleri: Misina, çeşitli renklerde boncuk.

Yardımcı Malzemeler: İğne, makas, çakmak.

Kullanılan Teknik: : Peyote örgü tekniği.

Kullanılan Renkler: Siyah, gümüş.

Kompozisyon: . Belli uzunlukta ince misina iğneye geçirilmiştir. Delika formlu on sekiz siyah, bir beyaz, üç siyah, bir beyaz ve on sekiz siyah boncuk alınmıştır. Misina sabitlenmek için düğümlenmiştir. İkinci sıra için on yedi siyah boncuk tek tek alınarak birinci sıradaki delika boncuklar bir boş bir dolu tekniği ile içinden geçirilmiştir. Devamında bir beyaz, bir siyah, bir beyaz boncuk bir dolu bir boş tekniği ile tek tek tekrarlanır. Bir siyah, bir beyaz, bir siyah, bir siyah boncuk iğneye tek tek alınarak bir dolu

bir boş tekniği uygulanmıştır. Devamında on yedi siyah boncuk aynı teknik uygulanarak ikinci sıra tamamlanmıştır. Bir girinti çıkıntı şekli olan ürün desen şemasına göre belli renkteki siyah ve gümüş boncukla üçgen formu vererek tamamlanmıştır. rn kendi ipi ile sıkı sıkı dikilir. On sekiz siyah boncukla uygulanan aynı teknikteki parça ürüne dikilmiştir. Elde bulunan siyah renkteki tl görünümlü bağcık ürünün sap kısmından geçirilmiş istenilen uzunluktaki kolye tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 6

Bileklik

Örnek No: 6

Şekil No: 50

İnceleme Tarihi: 12 Mayıs 2016

Ürünün Türü: Bileklik

Kaynak: Ordu Altınordu Halk Eğitim Merkezi

Boyutları:

En: 2 cm

Boy: 15 cm

Kullanılan Malzeme:

Takı Malzemeleri: Makara ip, çeşitli renklerde boncuk.

Yardımcı Malzemeler: İğne, bağlantı halkaları, makas, çakmak.

Kullanılan Teknik: : Miyuki örgü tekniği.

Kullanılan Renkler: Beyaz, siyah.

Kompozisyon: . Zemin rengindeki beyaz makara ip boncuk iğnesine geçirilmiştir. On dört beyaz delika boncuk ipe geçirilip ip sabitlenmiştir. İkinci sırayı başlamak için iğneye her boncuk arası bir tane beyaz boncuk alınarak tek tek çıkıntılı yerler doldurulacak şekilde tamamlanmıştır. Aynı işlem zemine oluşturmak için iki sıra tekrarlanmıştır. Üçüncü sıradan sonra ipe bir beyaz, on iki siyah, bir beyaz boncuk tek tek alınarak çıkıntılı olan

yerler bir önceki sırada ki boncukların içinden geçirilerek doldurulmuştur. Bu işlem iki sıra tekrarlanmıştır. İpe bir beyaz, yedi siyah, üç beyaz, iki siyah, bir beyaz boncuk tek tek alınarak her alındığında bir önceki sıranın çıkıntılı yerleri doldurulmuştur. Devamında ipe bir beyaz, yedi siyah, bir beyaz, bir siyah , bir beyaz, iki siyah, bir beyaz boncuk alınarak çıkıntılı olan yerlerdeki boncuğun içinden geçirilerek sıra oluşmuştur. İpe bir beyaz, on iki siyah, bir beyaz boncuk alınarak aynı işlem iki sıra tekrarlanmıştır. Son sıra başlangıçtaki gibi on dört beyaz boncuk ile tamamlanmıştır. Motif oluşturulmuştur. Motiften on bir tane tekrarlanarak basamak şeklinde bir birine dikilerek açma-kapama aparatları takılmış bileklik tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 7

Kolye

Örnek No: 7

Şekil No: 51

İnceleme Tarihi: 12 Mayıs 2016

Ürünün Türü: Kolye

Kaynak: Ordu Altınordu Halk Eğitim Merkezi

Boyutları:

En: 1,5 cm

Boy: 22 cm

Kullanılan Malzeme:

Takı Malzemeleri: Misina, çeşitli büyüklük ve formda boncuklar, kristal halka.

Yardımcı Malzemeler: Bağlantı halkaları, makas.

Kullanılan Teknik: : Misina örgü tekniği.

Kullanılan Renkler: Siyah, gümüş.

Kompozisyon: . İki ayrı misina belli uzunlukta kolye için kesilmiştir. Misinalar düğümlenerek sabitlenmiş siyah kristal boncuk iki misina yan yana tutularak sağdakine geçirilmiştir. Misinalar yan yana tutularak gümüş renkli kristal halkalar iki misinaya birden

takılmıştır. Devamında siyak kristal boncuk tek sol misinaya geçirilmiş, gümüş rengi kristal halkalar iki misinaya birden geçirilmiş kolye belli uzunluğa gelene kadar işlem sağlı sollu tekrarlanmış. Altın sarısı renkte zincirli açma-kapama klipsi takılarak takı tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 8

Kolye

Örnek No: 8

Şekil No: 52

İnceleme Tarihi: 12 Mayıs 2016

Ürünün Türü: Kolye

Kaynak: Ordu Altınordu Halk Eğitim Merkezi

Boyutları:

En: 1 cm

Boy: 24 cm

Kullanılan Malzeme:

Takı Malzemeleri: Makara ip, kristal boncuk.

Yardımcı Malzemeler: tığ, bağlantı halkaları, makas, çakmak.

Kullanılan Teknik: : Makara örgü tekniği.

Kullanılan Renkler: Bordo, siyah.

Kompozisyon: . Siyah ince makara ip makara aparatı ile düz örülmüştür. Yaklaşık olarak santimde bir araya bordo renkte kristal boncuk geçirilmiştir. Aynı işlem on altı defa tekrarlanmıştır. Devamında yaklaşık 3-4 cm örülen düz makara örgü bordo kristal boncukla birleştirilerek kolye tamamlanmıştır.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...